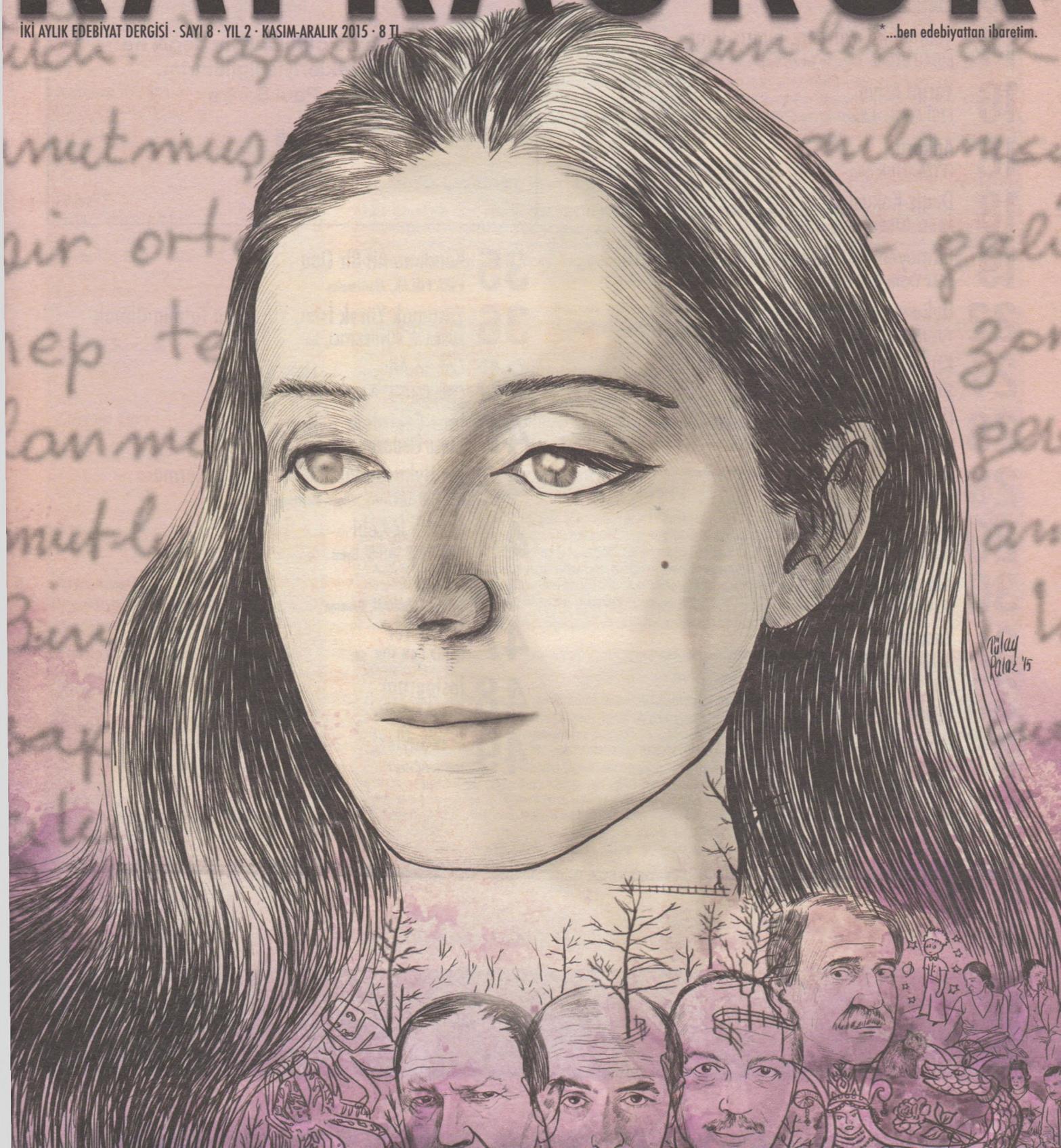

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

KAFKAOKUR*

İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ · SAYI 8 · YIL 2 · KASIM-ARALIK 2015 · 8 TL

* ...ben edebiyattan ibaretim.

#KAFKAOKUR

- 2** Bir Adın Vardı Senin Tomris Uyar'dı
CANSU TOK
- 13** Aramızdaki Şey
TOMRIS UYAR
- 14** Cennetlik Çevirmen: Tomris Uyar
BURCU UYGUZ, Çeviri ve Tomris Uyar
- 16** Yarım AsİYE
EZGİ AYVALI, Anlatı
- 18** Ankara
FEYZA ALTUN, Şiir!
- 18** Deniz Kokusu
MERVE ÖZDOLAP, Anlatı
- 19** Bitmeyen Hikâyelerden Bilmem Kaçincısı
ERAY YASİN İŞİK, Öykü
- 22** Uyku-suzluk Tiyatrosu
YUSUF ÇOPUR, Öykü
- 24** KULİN, ARAL, MÜLDÜR, BEKİROĞLU
SÖZLER
- 26** Ötekinin Olmadığı Bir Cenneti Hayatımız
YUSUF ÇOPUR, Röportaj
- 29** Vasiyetname
MURAT TEKİN, Şiir
- 29** Firari
FULYA ORDU, Şiir
- 30** Karmalar Karışık
SELCAN AYDIN, Anlatı
- 31** Yasemin
GÖKHAN COŞKUN, Anlatı
- 33** Aylak Prens
RAHİMİ TAYDAŞ İRGÜN, Sadri Aliyik
- 35** Erken Ölme Lütfen
DİLİN BOZYEL, Anlatı

“
İnsanların ne olduklarıyla değil, ne olabilecekleriyle ilgilenirim.
Jean-Paul Sartre

- 35** Kendime Ait Bir Oda
ESRA PULAK, Aforizmalar
- 36** Yaşamak Yürek İster, Yürek ise Tatmin Olmak
KÜBRA M. BÜYÜKKİYİCI, Şiir
- 38** Çoban Ali
CENK ÇALIŞIR, Öykü
- 41** İncir Çekirdeği
CANSU ÇİNDORUK, Öykü
- 42** Kişi Uykusundaki Melek Nilgün Marmara
NERMIN SARIBAŞ, Nilgün Marmara
- 44** Günün İç Cebi
NUR NEŞE ŞAHİN, Öykü
- 46** Kambur
NAZLI BAŞARAN, Deneme
- 47** Hiçbir Yer
RAGİP CAN TOK, Şiir
- 48** Instagram
Sizden Gelenler
- 49** Son Şeyler
İçerik Adına

Yazlarınızı, çizimlerinizi ve çalışmalarınızı editor@kafkaokur.com adresinden bize ulaştıabilirsiniz.

KAFKA OKUR

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

Kafka • İki Aylık Edebiyat Dergisi
Sayı 8 • Kasım - Aralık 2015 • 8 TL

İmtiyaz Sahibi
Gökhan Demir

Genel Yayın Yönetmeni
Gökhan Demir

Düzeltili
Fatih Cerrahoğlu

Katkıda Bulunanlar
Gökhan Coşkun
Ezgi Ayvalı
Cansu Tok

Kapak Resmi
Tülay Palaz

Arka Kapak
Zeynep Oba

İllüstrasyonlar
Tülay Palaz
Songül Çolak

İletişim
editor@kafkaokur.com

Abonelik
bilgi@kafkaokur.com

Yayın Türü
Yerel, Süreli Yayın

Baskı
GD Ofset Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.
Atatürk Bulvarı Deposite İş Merkezi
A5 Blok K:4 No:407 İkitelli OSB /
Başakşehir, İstanbul
Tel: (212) 671 91 00
Faks: (212) 671 91 00
Matbaa Sertifika No: 32211

Dağıtım
Kültür Dergi Dağıtım
Tel: (216) 495 9044
Tel: (216) 495 9045

©Her hakkı saklıdır
Bu dergide yer alan yazı, makale,
fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik
ortamlar da dahil olmak üzere yazılı izin
olmaksızın kullanılamaz.

"...ben edebiyattan ibaretim" Franz Kafka

Bir Adın Vardı Senin Tomris Uyar'dı

cansu tok sayfa 2

Bu terk ediliş Tomris Uyar'ın hayatımda yeni ama son bir sayfanın açılmasına sebep oldu. Herkesin onu tanıyacağı soyadına kavuşup, on bir birbirinden değerli öykü kitabını bu soyadiyla yazdı. Oykücülükteki en değerli ödüllerden biri olan Sait Faik Hikâye Armağanı'ni iki kez kucaklıdı. Tomris Uyar'ın Türk edebiyatına kazandırdığı sayısız eser gibi, onun da öyküleri başka dillere çevrilip başka kültürleri zenginleştirdi.

Cennetlik Çevirmen: Tomris Uyar

burcu uyguz sayfa 14

Her yönüyle zor yazar, zor kadın Woolf'un kaygısına, konusuna, aklına, ne yapmak, ne söylemek istediği aşınalığını daha kitabı yazdığı önsözünden görürüz. Türk okurun o dönem kitaplarda yaygın olarak rastlamadığı ve Mrs. Dalloway'i okur için 'zor' kılacak olan bilinç akışı ve iç monolog tekniklerini açıklar.

Bitmeyen Hikâyelerden Bilmem Kaçincısı

eray yasın ışık sayfa 19

Normalde hiç takılmadığım kırmızı ışıklarda bu sefer bekliyordum, bugün acele etmek için hiçbir sebebi yoktu. Açık camdan bozuk aksanla bir mülteci cevşen kolye uzattı. Abi Allah kaza bela vermesin, aynana asarsın dedi. Hurafelere inanmam, ben dikkat etmezsem kazayı kimse engellemeyecek dedim. Arkamdağı kadın kulak memesini çektiğim, dudaklanı büzdü ve koltuğumun arkasına iki kez vurdu.

Ötekinin Olmadığı Bir Cenneti Hayatımız

yusuf çopur sayfa 26

Deneme çok zor bir tür, şiir için söylenen bence asıl deneme için geçerli, yani az sözcükle harikalar yaratmak! Sıkıcı olmamak, ilgiyi canlı tutmak, ilginç başlıklar, konular bulmak. Deneme de şiir gibi dedim ya, aslında şiir kadar onu da düşündüğümü söylemeliyim, ne yazsam, nasıl yazsam sorulan hiç peşimi bırakmıyorum yoksa ben mi onlann peşini bırakmıyorum muyum, kanştırdım ama, bir peş peşe vaziyeti var, eh bu aynı zamanda ele, iç içe, yan yana duygulan da verdiği için iyi diyelim.

Aylak Prens

rahime taydaş ergün sayfa 33

Oyunculuk aşkı ona 38 yıllık hayat arkadaşını da getirecektir. "Küçük kız" diyerek hitap ettiği Çolpan İlhan ile arkadaşlık içerisinde geçen iki film çekerler. İlk görüşte aşk değildir onların aşkı. Ancak şimşeklerin bir anda çaktığı, arkadaşlığın bir anda aşka dönüştüğü bir aşktır onlann ki. Yıl 1959, yer Yalnızlar Rıhtımı filmının seti. Sadri Alışık Yalnızlar Rıhtımı'nın kaptanı, Çolpan İlhan tangolar söyleyen bir bar şarkıcısıdır. Filmde geçen bir sanılma sahnesi. Bardan kaçarak gitmeye çalışan esas kız ve aşkınnı gitmesini izin vermemek onu kollarından tutup çeken esas oğlan. Ve ışıklann parlaklı o sanılma anı. Öyle etkileyen bir sanılma ki; kamerasın "stop" dediğini bile duyamama hâli. Kamera kapandıktan sonra sanılmaya devam etme hâli. Sadri Alışık'ın yıllarca "orada bir elektriğin ikimizi de içeri aldığı hissettim. Çolpan'a baktım o orası değildi." diye anlatacağı o sahne... 38 yıl süren evliliğin temellerin atıldığı sahne olur, o sanılma sahnesi.

Kış Uykusundaki Melek Nilgün Marmara

nermin sanbaş sayfa 42

Nilgün bu dünyadan göçüp giderken sonsuza kadar var olacağını düşünür belki de. Bu gidişlerden başka bir dünyaya gidiş olduğu anlaşılmamalıdır elbette. Umutsuzluk, yaşamdan bir bekleyişinin kalmaması ya da yaşamını tamamlama isteği, derin varoluş sancıları, sevgisizlik, erkek egemen edebiyat dünyası, toplum ve edebiyat çevresinde cinsiyetinden dolayı itilmesi, babasını çok küçük yaşta kaybetmesi ve dış dünyaya karşı olumsuz duygular beslemesi, onu sona hazırlayan depresyonunu tetikler...

Şeytan diyor ki, çek kapıyı ya da ne bileyim evdeki bütün patlıcanları kızart gitsin, düşünme.

- TOMRİS UYAR -

Bir Adın Vardı Senin Tomris
Uyar'dı

Yazan: Cansu Tok

Öyle zorlanıyorum ki bu yazıya başlarken. Boş, beyaz bir sayfa durmadan bana bakıyor. Yanında arkadaşlarım var, onlara anlatıyorum derdimi. Hepsi sağ olsun bir fikir veriyor, ama yok yine de içim rahat etmiyor. Sanırım beni bu kadar zorlayan ona haksızlık etme korkusu. Size anlatmaya, aslında anlatmaktan ziyade hep beraber anlamaya çalışacağımız yazarın bir adı var elbette. Edip Cansever'in bir şiirinde yazdığı gibi, "Bir adım vardi senin Tomris Uyar'dı". Soyadından da anlaşıla-cağı üzere ilk akla gelen eşi şair Turgut Uyar oluyor. Hakkında ufak bir araştırma yapınca ilk gözünüze çarpacak olan da Cemal Süreya ve Edip Cansever. Türk edebiyatının ikinci yeni akımının en başarılı üç şairi. Bütün kaygılarım ve korkularımın sebebi de işte tam burada saklı duruyor. Tomris Uyar'ı onlara değinmeden anlatmak zor, ama o öyle bir kadın ki bu üç başarılı şaire kışitlamak da çok büyük haksızlık. En iyisi diyorum onun gibi olmak. Her çevirisinden önce çeviri yapacağım yazarın yaşamına ufak bir bakış atarım. Bir röportajında, "Çevirdiğim yazann fotoğrafı yoksa eğer dostlannın kimler olduğu, nerele gerep çıktıığı, nasıl semtleri sevdigiğini öğrenmek isterim. Bu özellikler yazan Türkçede yerlestireceğim yeri gösterir bana. Takım elbise giyenle blue jean giyen arasındaki dil farkı epey olmalı. Ama tabii asıl yol gösterici, yapının kendisidir." demiş. Ben de Tomris Uyar'ı bir çevirmen gibi ele almamışım diyorum kendi kendime. Onun gibi anlatmamışım onu. Fotoğraflarına bakmalı, edindiği dostların, kurduğu arkadaşlıkların kimlerle olduğunu incelemelelim, nasıl semtleri sevdigiini,

dostlarıyla nerelerde buluştuğunu, gittiği yerlerden aldığı tatları tahmin etmemeliyim, ama tabii asıl yol göstericim yapıtları olmalı. On bir öykü kitabı, iki günlük ve altmıştan fazla Türkçeye kazandırdığı çeviri eseri yolumu aydınlatmalı. Tomris Uyar, Türk Edebiyatı için başlı başına bir anıt, onun kendi adından başka kimseye ihtiyacı yok. Yaşam beraber yolculuk ettiğimiz insanlarla anlam kazanan bir kavram, ama yol bize ait. İşte Tomris Uyar'ın yolu da öyle, tamamen ona ait.

Denize Âşık Kız Çocuğunun Öyküye Tutkusu

"Yaşam öykümün yazılmasını istemem. Kendi üzerinde düşünmeyi bu kadar önemli saymıyorum." Diye yazmış bir keresinde. Bu büyük bir tevazudan mı kaynaklanıyordu yoksa hayatını magazinsel bir hale getirenlerden kaçma çağrısı mıydı bilinmez. Yaşam öyküsünü yazamasak da Türk edebiyatına katkılarından dolayı onu tanımlı ve anlamalıydı diye düşünüyorum.

Tomris Uyar, 15 Mart 1941'de hukukçu bir anne babanın çocuğu olarak dünyaya geldi. Kendi ifadesiyle "bağnazlıkla ilişkisi olmayan bir toplumda, İstanbul'da rahat bir aile ortamında" yetişti. Hukukçu anne babanın ortak hobisi olan edebiyat sayesinde çok küçük yaştardan itibaren edebiyatla iç içe bir ortamda büydü. Annesinin yayımlanmamış çevirileri, babasının ise bir şiir kitabı vardı. Kışları Talimhane'de, yazıları ise Tomris Uyar'ın çok sevdiği Büyükdere'de yaşadılar. Büyükdere'yi çok sevmesinin elbette birçok sebebi vardı ama o sebepler arasında biri vardı ki, hayatı boyunca bu sevgiden hiç vazgeçmeyecekti. O, Büyükdere'de her gün gördüğü denize âşktı, ne derdi sıkıntısı varsa mavi rüya hepsini unutturdu. Burçlara inanmayan bir balık burcuydu. Ne de olsa denize bu kadar hayran olup başka bir burç olması ayıp karşılanırıdı. Balık burcunun özelliği midir bilinmez ama tutkuluuydu, inandığı ve istediği bir şey için sonuna kadar giderdi. Pes etmek onun yaşam kitabında yazan bir kelime değildi. Gelin kendisi anlatsın o gençlik

günlerinden başlayıp hayatı sımsıkı tutunan o kadının yolculuğunu:

“Eski bir öykümde genç kızlığını şöyle bir saptamaya anımsıyorum kendime:

“On dört yaşından sonra, tutulduklanna hep anlaşış, sevecenlik ve dostlukla yaklaşmayı öğrettin kendine. Yaz geceleri, sevgilisinin en az yirmi adım ötelerinde yürüyüşlere çıktı. Onlar öpüşürken bir bahçe duvanna ilisti, bekledin, yaz gecesinin, yaz göğünün tadını çıkarın. Yalnız denize gerçekten âşık olabileceğini ve bu sevginin sürecekini düşünüp, mutlu oldun.”

Haklıymışım. Bugüne kadar elimde olan yahut olmayan nedenlerle, bazen bile isteye, bazen ister istemez aşktan (aşklardan) kolaylıkla caydım da denize duyduğum aşk hep yerli yerinde kaldı. Kimileri bu özelliğimi burcuma, balık olmama yorabilirler. Daha iki aylıkken, sıcak suyla değil, bahçede, ilk ilk yaz güneşinde ısınmış suyla doldurulmuş küçük bir küvette yıkandığımı bilenler, değişik psikolojik yorumlar getirebilirler. Bu bilgilerden yoksun olan yine de öykülerimde ve yazılmamda denizin çoğu zaman bir başkısı katına yükseldiğini fark edenlerse bu eğilimle özgürlük tutkusu arasında bir bağlantı kurmaya çalışabilirler. Bütün bu görüşlerde haksızlık payı vardır.

Burçlara neden inanmadığım belli başlı bir yazı konusu da, burada balık burçlulara gözlemendiği ileri sürülen el ve ayak bilekleri rahatsızlıklannı sıkça çektiğimi söyleyebilirim. Uzun süre daktilo başında otursam bileğim şişer, bir kilometre yürümsem ayaklanır. Bu yüzden pabuç satıcıları bayram etseler yine iyi, ama edemezler çünkü yolu geri kalan bölümünü pabuç değiştirek değil çiplak ayak yürütürüm. Bitirilecek bir yazı varsa şısmış bileğimi dindirmek yerine sıkı sıkı sanp ona haddini bildirmeyi yeğlerim. Yüzgeç olmakta bunda diretiyorsalar başka bir bedeni seçseydiler!”

Bu yazdıklarımı okurken gülümsemeden edemiyorum. “Elleri” diyorum, “Seçebilecekleri en doğru kişiyi seçmişler.” Turgut Uyar’da bunu bildiğinden olsa gerek “Tomris Uyar İçin Bir Şiir Kurma Çalışması” şiirinde en güzel ellerinden bahsetmemeden edememiş:

“Seversin diye söyleşim her şeyi, sana uygun olsun.

Çünkü her şeyin birbirine uygununu sen bulursun.

*Gel ellerini ver en güzel ellerini öyle
Ruhum, ateş yüreğim, kokum, birlikte öyle”*

Tabii ki de bu şiir veya buna benzerlerinin ona yazılması yaşam yolculuğunun başka bir dönemine ait. “Bu kadar kopuk yazmadım ben” diyorum kendi kendime. Kronolojik sıralamaya uyar ona göre anlatırdım, ama konu Tomris Uyar olunca yazı boyunca aralara dostları, sevdikleri, yaşamından kesitler girecek gibi duruyor. Onun en büyük zenginliklerinden biri bu belki de diye düşünmeden de edemiyorum. Tek düzeye olmayı, hayatı kenar köşesine kadar dolduruşu.

Denize âşık kız çocuğunun eğitim hayatında şu an Robert Koleji olarak bildiğimiz İngiliz High School'un ve liseyi okuduğu Arnavutköy Amerikan Kız Kolejinin yeri çok büyütü. Anne babasının ayrılığı onu yatılı bir okula doğru iterken, bu okullarda öğrendiği İngilizce ileriki yıllarda sadece kendisi için değil Türk edebiyatına kazandırdığı eserler için de çok büyük yer tutacaktı. O yıllarda ilerde yapacağı çok önemli çevirilerden habersiz “öykücü” olmayı isterdi. Küçük bir çocuğun geleceğini belirleyecek mesleği seçmesi ve bu tutkudan hiç vazgeçmemesi de onun karakterliğinin taa o yıllardan habercisiydi. Öykücü olmak isterdi çünkü öykü onun için “bir insanın hayatındaki bir anı ele alıp onun ışığında, o kişinin vereceği kararlarını, yaşayacağı değişimin ve hayatının alacağı yönün işlenmesi”ydi. “Öykü bir andı,

bir oda yani.” Lise eğitimini tamamladıktan sonra üniversite seçimini İstanbul Üniversitesi'nden, bölümünü ise gazetecilikten yana kullandı. Yazın hayatından uzak bir gelecek artık düşünülemezdi.

Papirüse Yazılmış Bir Aşk

Kolej sıralarından tanıdığı şair ve gazeteci Ülkü Tamer'le evlendi. Edebiyat dünyasına da ilk kez Tomris Tamer olarak girdi. Varlık dergisinde 1962'de yayımlanan Tagore'nin “Şeker Bebek” adlı eserinin çevirisinde Tomris Tamer imzası vardı. Bu ilk imzanın devamı gelecekti elbette. Edebiyat dünyası önce onu başkalannın cümlelerini en güzel, en duru hâliyle aktarmasıyla, ardından kendine ait odasından dökülen özgün öyküleriyle tanıyacaktı. “Çeviriyi seçmemin nedeni İngilizceyi daha iyi öğrenmek değil, Türkçede dilimin kıvraklığını, esnekliğini sinamaktı. Öyküye daha sonra cesaretlendim.” diye anlatacaktı yazım macerasını.

Bir yandan çevirilerini yaptığı eserleri dergilerde yayımlamak için uğraş verirken bir diğer taraftan da büyük bir mutluluğun içinde kayboluyordu. Ülkü Tamer'le adını Ekin koydukları bir kızları olmuştu, ancak bu mutlu evliliğin ve mutlu günlerin onları derinden sarsacak ve her şeyi değiştirecek bir yıkıma dönüşeceğini haberleri yoktu. Ekin süttün boğuldu. Bebeğinin kaybı Tomris Uyar için milat oldu ve belki de çocukluğundan beri tanıdığı Ülkü Tamer'le çok daha uzun yıllara dayanabilecek beraberlikleri bu vahim olayla son buldu, ayrıldılar. Bu ayrılıktan önce Ankara'da kader başka bir oyunun hazırlığındaydı aslında. Ankara Sanatseverler Derneği'nde ilk kez tanışan Cemal Süreya ve Tomris Uyar'ın bu karşılaşmalarını genelde Turgut Uyar haricinde ilişkileri hakkında konuşmaktan hoşlanmayan Tomris Uyar anlatabaktı:

“Kendisini tanıdığımda ben evliydim, o da evliydi. Ankara'da tanıştık, Sanatseverler Derneği'nde -hiç unutmuyorum- o, bana herhalde bir arkadaşıyla, yani Ülkü Ta-

mer'le evli ve edebiyata düşkün genç bir kız olarak ilgi gösterdi ama çok sıradan bir ilgi gösterdi. Ben de onun, sandığım- dan çok daha -nasıl söylesem- daha derin demeyeyim de, daha keşfedilmeye değer bir insan olduğunu düşündüm."

Tomris Uyar kızının vefatından sonra eşinden ayrılmıştı, aynı zamanda Cemal Süreya'da eşinden boşanmıştı. Yalnızlık dönemi edebiyat sohbetlerinin çerçevesinde başlayıp kısa bir süre sonra aşka dönüştü. Bu aşkın onların hayatlarında nelere bedel olduğu bilinemez ama Türk edebiyatı için unutulmaz şirleri ve çeviri eserlerini konuk edecek bir döneme imza attı ve tabii bir de edebiyat dergisine. Cemal Süreya ile beraber çıkardıkları Papirus dergisi dönemin edebiyatçılarını aynı çatı altında toplamıştı. Bu dönemde Tomris Uyar çevirilerden başını kaldırıp çocukluk hayaline dönmeye karar verdi. İlk öykü kitabı olan "Suya Yazılı"yı bitirdiğinde tarihler 1967'yi gösteriyordu, ama kitabı ismi kaderini de etkilemiş olsa gerek bütün o sözler suya yazılımışçasına yok olup gitti. Papirus Dergisinde hazırladığı kitabı, dergide çıkan yanında kül olup gitmişti. Bir diğer öykü kitabı hazırlaması 4 yılını daha alacaktı. İlk öykü kitabı olan "İpek ve Bakır" ancak 1971'de okuyucuya buluşabilecekti, bu arada ise dünyanın en çok satan ve okunan kitaplarından biri olan Küçük Prens'in çevirisini Fransızca bilen Cemal Süreya ile beraber yaptılar. Tomris Uyar Tanışma Anıları kitabı, "Bu çevirileri yapmak için Cemal Süreya'nın benim yardımına gereksinimi yoktu. Fransızayı bilen oydu; bana, onun önerdiği Türkçe karşılıkları benimseyip benimsememiği belirtme görevi düşüyor- du. Dilinin büyüsüne kapılıp çeviriyi özgün metine göre çok daha sevimli, alaklı hale getirebilecek bir şairin bu eğilimini bir anlamda denetleyemememi. Belki de evde sık sık yaptığımız bu tartışmayı somutlamak için bu ürünleri seçmişik. Günler yetmiyormuş gibi geceleri de uykudan fırlayıp yeni önerileri sigara paketlerinin arkasına yazıyordu. Gören olsa, dünyayı kurtarmakta kararlı olduğumuzu sanındı.

Birbirimizin diliyle zenginleşiyorduk galiba." diye anlattı. Küçük Prens'in en vuru- cu yerlerinden biri olan, "*İnsan gerçekleri sadece kalbiyle görebilir. En temel şeyi gözler göremez.*" cümlesi, Süreya ve Uyar'ın çevirisinde ise "*İnsan ancak yüre- giyle baktığı zaman doğruya görebilir. Gerçekin mayası gözle görülmeyecektir.*" olarak çevrilmiştir. Bana sorarsanız bu çeviri biraz daha üzgün kokuyordu, ya da çeviri yapan ikilinin kokusu sinmişti satırlara. Tomris Uyar'ın yıllar sonra kaleme aldığı günlüklerinden oluşan Gündökümü eserinde, "Kişi dünyayı algılarken duygularını sonuna kadar açmak istiyorsa, sonuçla- rından yakınmaya hakkı yok." cümlesini gördüğümde de nedendir bilinmez Küçük Prens düşmüştü aklıma. Tilki diyordu ya, "Birinin sizi evcilleştirmesini kabul etmişseniz, biraz göz yaşı dökmeyi de göze alacaksınız." diye, işte bu yüzden bu iki cümle sarmalanıvermişti benim de zihnimde.

Cemal Süreya ve Tomris Uyar ilişkisi de- yince hiç şüphesiz akıllara bu dönemde yazılan şiirler gelir. Bir de hep dile gelen bir hikâyeleri vardır ki yazmazsa olmaz. "Her akşam işten çıkışip şıp diye eve dam- layıordu Cemal Süreya. Bir gün Tomris Uyar, 'biraz gez dolaş arkadaşlarını falan buluş' dedi. Ertesi gün geç geldi Cemal Süreya, daha ertesi gün de, hep geç gel- di. Bu akşamlardan birinde, örtü silkele- mek için pencereyi açan Tomris, apart- manın girişinde oturan Cemal'i gördü ve

gerçek ortaya çıktı. Her akşam iş çıkışısı eve geliyor ama aşağıda oturup 'gecik- yordu' Cemal Süreya... Tomris Uyar tar- findan durumun adı derhal kondu: Şahsiyet Rötan." Bu hikâye her kulağıma ca- lındığında arkadan fon müziği gibi bir Cemal Süreya şiiri çalar kulaklarımada. Tomris Uyar'a seslenir o satırlar:

*"Daha nen olayım isterdin
Onursuzum senin."*

Ve tabii Cemal Süreya'nın en güzel şiirlerinden biri de Tomris Uyar için dökülür sa- tırlara:

*"Ay ışığında oturduk
Bileğinden öptüm seni"*

*Sonra ayakta öptüm
Dudağından öptüm seni*

*Kapı aralığında öptüm
Solugündan öptüm seni*

*Bahçede çocukların vardı
Çocuğundan öptüm seni*

*Evime götürdüm yatağımda
Kasiğinden öptüm seni*

*Başka evlerde karşılaştık
İliğinden öptüm seni*

*En sonunda caddelere çıktıdım
Kaynağından öptüm seni"*

Özellikle edebiyat dünyası için son derece verimli geçen üç yıllık bir birelilik sonrasında Cemal Süreya ve Tomris Uyar ilişkisi Papirus dergisinin ilk sayısının çıkmasından kısa bir süre sonra sona erdi, ancak bu bitiş onlar için bir son olmadı. Arkaadaşlıklar devam etti. Hatta Tomris Uyar, Cemal Süreya'nın çıkardığı Papirus dergisinde çalışmaya devam bile etti. Yıllarca kimseye birbirleri hakkında bir şey söylemediler, sanki o şiirler hiç yazılmış, aynı ev paylaşılmamış, beraber çeviri yapmamış gibiydiler. Yıllar sonra sessizliği Tomris Uyar bozacak ve bu ayrılığın bitişini o anlatabaktı, "Beni bıraktı ama rahat edemedi. Ona göre bana sahip olunamazdı. 'Senden ayrıldığım anda, senin hakkında, hikâyeyi hakkında sevdigimi belirtecek hiçbir şey söylemeyeceğim, benim ağızmdan kimse duymayacak', dedi ve doğrusu hiç yazmadı."

Bu ayrıldıktan yıllar sonra Gündökümü'nde terk edilmek ve terk edilenle ilgili yazar Uyar. Büyük ihtimalle kendisi Cemal Süreya'yı düşünerek yazmamıştır o cümleleri, ama benim aklıma hep o terk ediliş düşer:

"Asıl terk edilenin, terk eden olduğunu anlamıyor ki kimsecikler. Terk eder görünen neşteri ortak yaraya batırabilendir... Çünkü, bu güç iş ona bırakılmıştır. Yitirdiklerini, yitireceklerini, çekenceği acıları bilse de gerekeni yapmak zorundadır. "Daha az" la uzlaşmacı değildir. Acıları herkesin onayladığı biçimde çekme tafrasını terk edilene bırakarak. Çeketini sırtına atıp kulağına bir karanfil takarak. Yola öyle vurarak."

Yeniden Şarkılar Söyleten Kadın

Bu terk ediliş Tomris Uyar'ın hayatında yeni ama son bir sayfanın açılmasına sebep oldu. Herkesin onu tanıyaçağı soyadına kavuşup, on bir birbirinden değerli öykü kitabını bu soyadıyla yazdı. Öyküçü-lükteki en değerli ödüllerden biri olan Sait Faik Hikâye Armağanı'ni iki kez kucakladı. Tomris Uyar'ın Türk edebiyatına ka-

zandırdığı sayısız eser gibi, onun da öykülerini başka dillere çevrilip başka kültürleri zenginleştirdi. Turgut Uyar'la sadece birbirlerini değil, Türk edebiyatını da zenginleştirdiler. Hem de öyle bir dönemde girmiştir ki Tomris Uyar Turgut Uyar'ın hayatı, Mazhar Özkan'ın o güzel şarkısındaki mısralar gibiydi aynı, "Bana yeniden şarkılar söyleyen kadın." Tomris Uyar'da Turgut Uyar'a yeniden şiirler yazdırtmıştı. Tanışmaları ve bu şiir yolculüğünü gelin o anlatınsın bize:

"1966 yılında ben zaten Cemal Süreya'dan ayrılmak üzereydim. O da eşinden ayrılmıştı. İstanbul'a gelmişti çocuklarıyla. Burada tanıştık. Asıl tanışmamız herhalde o, çünkü o zaman daha bir yakın oturup konuşma fırsatını bulduk ve mektuplaş-

"Biri geliyor, hayatımıza bir makas atıyor; o yaşadığımız bölüm, bütünün dışına düşüyor."

Gece Gezen Kızlar

maya başladık. Bu mektuplar önce sadece şiir üzerine mektuplardı. Hâlâ duruyor bende. Genellikle onun şiir üzerine düşünceleri, benim onun şiirleri üzerine düşüncelerim... Ve anladığım kadaryla çok sıkışık bir dönem geçiyordu. Yani evlilik hayatında bir süredir yaşadığı tedirginlik ve uyumsuzluk şirini de etkilemişti, yedi yıldır şiir yazmıyordu. Esin periliği olarak ifade etmek istemiyorum ama herhalde çok konuştuğum, çok dürtüğüm, yazmasını çok rica ettiğim için diyeyim, yavaş yavaş şiir yazma isteği yeniden doğdu."

Ülkü Tamer, Cemal Süreya, Turgut Uyar ve Edip Cansever gibi çok değerli dört yazarımızı derinden etkileyip şiirlerinin bir köşesine konduğunu düşünen bir gazeteciimiz Tomris Uyar'a bu durumu sordu-

ğunda, "Kendime bir ilham periliği vemecek kadar komik bir insan değilim tabii. Kendimi de o kadar beğenmem. Yalnız söyle bir şey var: düşünen ve sorulayan bir insanım. Bu sözünü ettiğiniz kişiler de kendi yaptığı işleri sorgulayan, düşünen, tartışmayı seven kişilerdi. Herhalde asıl çekici yanım buydu benim. Bir de çok açık sözlü olmam etkili olmuştu sanıyorum. Konuyu anlamam ve disiplinli olmam. İlişkilerimde hep kendime bir dokunulmazlık alanı bulmuşumdur. Bu da hakikaten sevilmem, değerlendirilmemle birlikte, çok tartışmalara neden olmuş bir özgürlüğimdir. Başkasına verdığım özgürlüğün; yaratma, tek başına düşünme, yalnız kalma özgürlüğünün bana da verilmesini isterim." demiştir. O kendisine bir ilham periliği vahmetmese de şiir yazılmak için onu seçmiştir. O, şiir yazan değil şiiri yazdırır. O, şiirin ta kendisi olmuştur. Turgut Uyar, Tomris koyar şiirin adını ve der ki:

*"Senin için alışılmış şeyler söyleyemem sana yaraşmaz
Kış gecesi amcamızdır bahar yakından
kardeşimiz.*

Alır başımı Erzincan'a giderim seni düşünmek için.

Dörtlükleri bozarmış çünkü dağlar ne güne duruyor.

Kıylar ve eskimeyen her şey seni anlatmak için.

Bir bozuk saatir yüreğim hep sende durur.

Ne var ki ıslanır gider coşkunluğum durmadan.

Durmadan.

Dağ biraz daha benden deniz her zaman senden.

Hiçbir dileğimiz yok şimdilik tarihten coğrafyadan.

Kimselere benzemesin isterim seni övdüğüm.

Seni övdüğüm zaman.

Güzel bir çingene yalnız başına dolaşmalı kırlarda.

Seni övdüğüm zaman."

Bu büyüleyici evlilik bir erkek çocukla iyi-
ce taçlanır. Artık onlar tam anlamıyla aile
olmuşlardır. Turgut Uyar'ı sevmiştir Tom-
ris, ama o sevginin sadece bir duygusal
madığını da bilecek kadar olgundur.
*"Sevginin yalnızca bir duygusal olmadığını,
bilgi de gerektirdiğini kendimden biliyor-
um. Sevgi savurganlığım yüzünden habi-
re su vererek çürütüğüm kaktüsler hâlâ
aklımda. Bir dostum 'iyi ki akvaryumda
balık beslemiyorsun,' demişti, 'herhalde
havasız kalmalarına üzülür sudan çıkan-
dın onları."*

Sevmek bilgi gerektirdiği gibi bir yetenekti
de Tomris Uyar için. Mesela çocuklara
öyle çok bayılmazdı, ama aralarından bir
kaçını da ayrı severdi. Genelde çocukların
çok sevdigimi düşünüp başta nasıl ch-
ocuklar sevilmez diye şaşırırmıştım bu huyu-
nu okuduğumda, ama sonraları Türk si-
nemasının kültür filmlerinden biri olan ve
gönüllerdeki yeri hiç değiştirmeyen Selvi
Boylum Al Yazmalım'da Asya'nın dudak-
larından dökülen o cümle geldi akıma,
*"Sevgi neydi? Sevgi iyilikti, dostluktu, sev-
gi emekti."* Demek ki Tomris Uyar'da
dostluk kurduklarını, emek verdiklerini se-
viyordu. Gündökümü'nde anlattığı o özel
çocuk gibi:

*"Sevme yeteneğimin dağınık olduğu yilla-
rda, çocuklara karşı -şimdide oranla- çok
daha sevecendim. Artık ailelerinin arabesk
beğenileriyle yönlendirilmiş, büyümüş de
küçülümlü çocuklara acımak bile gelmiyor
elimden. Her şıkkıdım çocuk gördüğümde
avucum kaşınıyor da neyse ki mantığım
yardıma koşuyor, bütün çocukların sevmek
zorunda olmadığıma göre buna niye kiza-
yım?"*

*İçimdeki bildik tatlı ürpertiyi canlandırıracak
çocuk binde bir çıkıyor. Bir tanesi, kapıcı-
mızın oğlu. Sekiz yaşında. Kestirebileceği-
ni apartmanın gürüşü görmeyen
bodrumunda, koşullanın son derece ilkel bir
ortamda büydü. Azıcık oynayabilmek
için iki seçenek var: Ya arka avluya, kö-
mürlüklerin olduğu bölmeye çıkacak, bit-
mez tükenmez otel inşaatından arada*

*bir düşen kalaslarla molozlann arasında
sağ kalmayı göze alacak ya da arabalann
cirit attığı caddeye atacak canını. Her ne
kadar güzelim bir ağaç yüzünden bu avlu-
ya "bahçe" diyorsa da oraya eskisi kadar
sık çıkmamayı öğrendi; ne de olsa cadde-
de kâhya ağabeylerin arada bir verdikleri
harçlıkla, hafta sonlarında onlar yokken,
arabalannı park etmelerine yardımcı oldu-
ğu süslü püslü ablalarla amcalann verdiği
bahşişle gazozunu, çikletini alabiliyor.
Uzun kirpikli, aklan hafif maviye çalan iri,
koyu renk gözleriyle, sahici gülümseyişiy-
le, sorunlu küçük adam havasıyla, en katı
yürekleri bile yumuşatabileceği kesin.*

**"O gittikten sonra uzun
sure ellerime baktım.
Öyle uzun bakmışım ki
sonunda el olmaktan
çıktılar."**

Gündökümü & Bir Uyumsuzun Notları

Bugünlerde üç aylık yeni kardeşinin ken-
disine bir "merhaba abi" bile dememesine
üzülüyorum! Çünkü ana babası evde yokken
bebeğe o bakıyormuş. Bana "Tomris Bey"
demesi, konuklanın kadar beni de şaşır-
lığı önceleri. Sonralan "bey" sözcüğünün
onun çevresinde saygı duyulan kişiler
için kullanıldığını anımsadım. Kadınlar
saygıdeğer olmadığına göre ben "Bey"-
dim. Annesiyle babasının "Teyzeyi rahatsız
etme, çalışıyordu, bu kadar sık uğrama
ona," demelerine karşın her akşam uğru-
yor: Nasılsınız? Bakkaldan bir isteğim
var mıymış? Bakkala bir telefon edip

Samsun sigarası istediğimi söyleyebilir
miyim, çünkü bakkal ona inanmıyorum,
annesinin içtiği Maltepe'yi tutuşturuyor-
muş eline. Yanından eksik etmediği çan-
tada biriktirdiği otuz bin lirayı dövize mi,
repoya mı, tahvile mi yatıracağını sordu-
ğumda, "Bilmem ki, daha düşünmedim"
diyecek kadar ciddi. genç okurlardan sev-
gili Nilüfer, "Peki Tomris Bey'in öykülerini
biliyor musun?" diye sordduğunda, "Bilmi-
yorum," diyor. "abecedeki harflerle yazm-
yor mu?"

Epey uzaktaki okuluna tek başına gittiğini
unutuyorum ara sıra, galiba "okuma yaz-
ma öğrenmen şart" gibisinden saçma bir
uyanda bulunuyorum. (Bu sisteme oku-
sa ne olacak ki?) Ama hemen kaytaracak
kadar zeki, "evimizin" badanasının eskidi-
ğine çekiyor konuyu o koka kolasını, ben
rakımı içerken. Boya kalemlerini kullanarak
duvarlan yeşile, sanya, kırmızıya boyayıbili-
yormuş, yol boyunca trafikte gördüğü
lambaların renkleri düş gücünü körelmiş
sanki başka bir renk düşünemiyor.

Topu topu üç renkle bunca düş kurabilen
çocuğun gözünde özel bir renk anlamına
geldiğini söylüyor dostlanm. Bir daha bu
tür bir ilişki yaşamاسının güç olduğunu se-
ziyorum. Geçenlerde, mahallede yeni
açılan bir diskoteğe gönderilmiş çelenkten
üç farklı çiçek yolup bana getirdi. Çi-
çek götürmeye nereden öğrenmiş acaba?

"Büyükünce ne olacaksın?" gibi saçma
bir soru sordum yine.

-Polis olacağım. Onların üniformaları var.
Herhalde içерdiği kişilerin başında, öde-
vinde yanlış yaptı mı tokadı yapıştıran öğ-
retmeni geliyor.

-Peki ya ben bir suç işlersem? O zaman
beni de tutuklamak zorundasın.

-Sen suç işlemezsin ki.

-Belli olmaz. Ya işlersem?

-O zaman ben de polis olmam.

Bu doğal romantizmi, üç dört yıl daha ya-
şayabilir benim hesabımca. Kent, benim
çocuğum olsa çoktan ezip bitireceği bu

ince yapıyı eninde sonunda kendi şiddetinin değirmeninde öğütecek. Kim bilir belki de bana düşman olmaya itecek."

Tomris Uyar'ı hayal etmeden yapamıyorum rum yazdıklarını okuyunca. Yediden yetmişé girdiği her ortamda hayranlar yaratmak kolay olmasa gerek diye düşünüyorum. Neydi sırrı bilmiyorum, daha doğrusu hissetsem bile kelimelere dökmekte zorluyorum. Okuyan, çok okuyan, kendine sınırlar çizmeyen, düşünen, düşünündüklerini korkmadan söyleyen, sadece söylemekle kalmayıp yazan, "Bayağılıklar, yoksulluklar, kırmızılar her an gözümüzün öndeleyken oyalayıcı bir şey yazmaktansa kopkoyu bir karamsarlığı yeğlerim." diyeye yazacak kadar gerçekçi ve cesur olan, ülke dertlerine ve sıkıntılarına kafa yoran, yaşamı kıyı köşesine kadar dolduran, edebiyatla nefes alan, yazarlığı meslek seçenek ve bu mesleği son derece ciddiye alan bir kadın duruyor karşısında. Sevginin sadece bir duyguya olmadığını söylüyor, bilgi de gerektirdiğini ve sonra başka bir cümlesiyle bütün düşüncelerime başka başka yönler veriyor. O cümlesinde ariyorum ona duyulan hayranlığın sebebini. Sevgiyi, dostluğu, aşkı belki de tam kıvamında alışkanlıkla bütünleyebildiği için bun denli özel kılıyordu yaşam onu. Bilmiyorum ki, bu bir fazlası zehirleyen ayarı girdiği her ortamda nasıl dengelemiştir.

"Garip bir ölçü alışkanlık. Sevgi, aşk, dostluk ancak bu ölçüye vurulduğunda anlam kazanıyor. En ufak aynılıklarda bile. Söz gelimi ben yeni bir giysile, bilmediğim bir yere kolayca gidemem. Önce evde denevip "benim" kılmalıym onu, birazcık eskisin, bedenimin kalibini alsın ki içinde özgürce davranışabileşim. Alışkanlık, kişiliğin gelişimin, kendini bulmasını sağlıyor evet ama bir sınıra kadar. Sizi o sınıra götürüren iti, bakıyorsunuz sınırda karşınıza dikilmiş, yolu tıkamış. O tuzağa düşmemeli. Her büyük tutku gibi alışkanlık da Fetih Naci'nin deyişileyse: 'Yıkımın tohumunu içinde taşıyor'."

Sevgi, aşk ve dostluğu alışkanlık ölçüsün-

de dengelemeyi genellikle başarmıştır Uyar. Herkesin aşk olarak yorumladığı bir ilişki daha gelir akla Tomris Uyar deyince. Bu şair Edip Cansever'le olan ilişkileridir. Ben nedense bu ilişkiye aşk olarak bakanım. Hayranlık demeyi daha doğru bulurum. Edip Cansever, Turgut Uyar'ın da Tomris Uyar'ın da yakın dostudur. Beraber yer içer, beraber düşünürler ama her şeyin ötesinde ortak tutkuları olan edebiyati beraber paylaşırlar. Bir şairin verebileceği en güzel doğum günü hediyelerini verir Cansever, Tomris Uyar'a. Her doğum günü için bir şiir ve bunların arasından biri vardır ki okuyucunun yüreğinde taht kurmuştur:

"Yazarken dünyayı bir anlığına değiştirebilirken, geçmişinizi bir santim yerinden oynatamıyorsunuz."

Gündökümü & Bir Uyumsuz Notları

"Ben seni uzun bir yolda yürüken görmedim ki hiç
Yağmurlar altında gördüm, kadeh tutarken gördüm de
Bir kıyıyla bakarken, bakarken ki ağlayan yüzünle
Ve yanışırsa ancak Monet'in
Kadınlanna yaraşan giysilerinle
Gördüm de
Ben seni uzun bir yolda yürüken görmedim ki hiç."

Öyle kisaydı ki adımlann, diyelim bir yazatılındede

Bir otel kapısının önünde, tahta bir köprü'nün üstünde

Bir demet çiçekle paslanmış bir kedi arasında

Öyle kisaydı ki adımlann

Şöyle bir bardak yickeyișinin vaktiyle

Ölçülür ve denk düşerdi ancak

Ben seni uzun bir yolda yürüken görmedim ki hiç.

Yok bir yanıtın "nereye" diyenlere

Bir buz titresimi gibi sallantılı ve şaşkın
Ve çabuk bir merhaban vardır bir yerden gelenlere

O bir yerler ki, diyelim çok uzak olsun

Sen gelmiş gibisindir oralardan, otobüslerden

Yollardan, deniz üstlerinden topladığın güllüşlerle

Ben seni uzun bir yolda yürüken görmedim ki hiç.

Seni görünce dünyayı dolaşıyor insan sanki

Hani Etiler'den Hisar'a insek bile

Bir küçük yaşıdasın, boyanmış taranmışsin

Çok yaşında her zamanki çocuksun gene
Ben seni uzun bir yolda yürüken görmedim ki hiç.

Mart ayında patlıcan, ağustosta karnaba-har

Mutfağın mutfak olalı böyle

Bir adınvardı senin, Tomris Uyar'dı

Adını yenile bu yıl, ama bak Tomris Uyar olsun gene

Ben bu kişi öyle üzüdüm ki sorma

Oysa güneş pek batmadı senin evinde
Söyle

Ben seni uzun bir yolda yürüken gördüm müdüy hiç."

Tomris Uyar ise bu dostluğu ve Cansever'le edebiyata duydukları ortak tutkuyu anlatmadan edemez:

"...Bir öykü mü yazdım, hemen Edip Cansever'i arardım, onunla paylaşmak isterdim öykümü. Edip bir şiir mi yazdı, ne güzel 'ogle üstü pasaj 'da kutlamaya ne der-

*sin?' birbirimizi pohpohlamaya dayalı de-
ğildi eleştirilerimiz ama, oldukça benzer
kanallarda ses aradığımızdan ortaya çıkan
yeni yapıtın başı, müthiş bir ortak mut-
luluk kaynağı oluyordu. Sevgililik veya aşk
duygusu ne yazık ki zamanla yara alabili-
yor, örselenebiliyor, bitebiliyor. Bitmeyen
tek aşkin gerçek ve lirik bir dostluk oldu-
ğu, ikirciksiz, apaçık sevgiyi Edip Canse-
ver tattırdı bana. Her doğum günümde
tek kopya olarak yazılmış, istersem yayın-
layabileceğim izniyle armağan edilmiş şiir-
leriyle yaşamımda ve yazımada sırdaşım,
esin kaynağı oldu. Tek ihaneti ölmesiyy-
di."*

Ölümle yaşadığı tek ihanet dostu Edip Cansever'in vedası değildir, ondan bir se-
ne önce yol arkadaşı da çekip gitmiştir. Turgut Uyar'ın vedasından önce günlüğüne, "Baktım, iyice aklamış saçları. Asıl üzüntü veren yaşlanmak değil, uslanmak.
Bizlere hiç yakışmıyor üstelik." diye not
düşer, yaşamın usandırdığı eşini de bir
sure sonra toprağa verir. Artık kalbi bozuk
saat olan sadece Turgut Uyar değildir, Tomris Uyar'dır da. Turgut Uyar'ın vefat
tarihi olan 1985'ten sonraki öykülerinde
yorulmuş ve küskün bir insan yüzü belirir.
Yıllar 2003'ü gösterene kadar da kendini
alkol ve sigarayla dosta eder.

"Bu toplumu haklı çıkarmadan ölmeyen bir
yolunu bulmalyım diye düşünüyorum.
Akciğer kanserinden ölseم çok sigara içi-
yordu diyecekler. Sirozdan ölseم çok içki
içiyordu diyecekler. Araba çarpsa, herhal-
de hafif içkiliydi, şöför haklıdır diyecekler.
Türkiye'de intihar da edilmez. İlaç ve içki
şişelerinin kapakları açılmaz, su gelmeye-
bilir, hava gazı gelmeyebilir, tren vaktinde
gelmez, atamazsan kendini altına." diye
yazar, ancak ne yazık ki toplum haklı çi-
kar ve sirozla beraber kanser teşhisini konar.
Feyza Hepçilingirler, Varlık Dergisi'nde
Tomris Uyar'ın vefatının ardından
yazdığı yazda onu anlatır:

*"Eğlenceli bir kadındı. Kadındı! Ne abartı
kadınlığını ne de utandı ondan. Lise birinci
sınıftaki oğluma "beni güzel buluyor mu-*

*sun kadın olarak? derken de kadındı; Do-
kuz Eylül Üniversitesinin kelli felli bir öğre-
tim üyesinin, masanın altından bacağına
dokunduğunu fark edip haddini bildirdi-
ğinde de... İçki olsayı raki olurdu mese-
la, ona hiç kuşku yok. Ev olsayı, sonra-
dan görmelerin kondurdukları sütunlu
mütunlu villalardan değil, bütün deprem-
lere dayanacak, iki katlı, küçük, sağlam,
taş bir bina olurdu. Çiçek olsayı, gül, ka-
ranfil gibi herkesin bayıldığı bir çiçek değil,
ancak çiçek zevki olanların arayıp bulaca-
ğı, bulunca da asla vazgeçemeyeceği bir
çiçek, incir çiçeği olurdu o. İnsan oldu o.
Tomris Uyar oldu. İyi ki oldu.*

*Kendisiyle dalga geçmeyi bilen ve seven
bir insانı Tomris. Siroz olduğunu öğren-
diğinde, "en hakiki Atatürk kimmiş, öğ-
rensinler şimdii" deyişini anımsadıkça gü-
lerim hâlâ."*

Ben de onu hep Gündökümü'ne yazdığı
cümlelerden biriyle hatırlıyorum, "Bir şeyin
birdenbire yerinde olmaması, ama aynı tık
takın sürüp gitmesiydi ölüm." Tomris Uyar
2003 yılında birdenbire yerinde olmaz,
ama aynı tık tak her öyküsünde okuyucu-
nun içinde sürüp gider.

Ölmeme Günü

Tarihler 26 Mart 1981'i gösterirken, Can
Yücel, Edip Cansever, Turgut Uyar, Tom-
ris Uyar, Ömer Uluç, Muhteşem Sünter,
Salim Şengil, İsa Çelik, Mehmet Can
Köksal, Dürnev Tunaseli, Behzat Ay, Ne-
zihe Meriç, gibi isimler Eski Rumeli Hisar'ı
Avcılar Meyhanesi'nde buluşur. Rakı
masası kurulur, kadehler şiirler eşliğinde
birbiriyle tokuşur. Bu gecenin ismi
kayıtlara geçmeyen bir konuğu vardır.
Kadehler bittikçe masadaki bu hanım
dertlerinden bahsetmeye başlar. En
sonunda hastalığından dolayı vücutundan
bir iğnenin kalbine saplanması kor-
kusuya yaşıdadıdan dem vurur. Turgut
Uyar, garsondan bir şşe raki ister. Şişenin
üstüne önce tarihi yazar, ardından imza-
sına atıp masadaki herkesten şiseti imza-
lamalarını ister. Şiseti hanımfendiye
verirken de, "Bu şiseti al; gelecek sene
bugüne kadar sakla, 26 Mart'ta burada
oturup birlikte içeceğiz bu rakayı." Derler.

Bir dahaki sene o raki, o masaya yine ge-
lir. Hanımfendiye bir sene sonraki buluş-
ma moral olmuştur ve böylece her sene-
nin o gününü "Ölmeme Günü" ilan eder-

ler. Dört sene boyunca da her senenin 26 Mart'ında "Ölmeme Günü" rakılar kadehlerinde tokuşarak kutlanır, ta ki 1985'te Turgut Uyar günü bozana kadar...

Gündökümü

Bir günlüğe daha güzel bir isim koyulmuş mudur bugüne kadar bilmiyorum. Düşünüyorum ama bulamıyorum. Akan, dökülen günler daha güzel nasıl ifade edilebilirdi ki? Tomris Uyar'ın günlüklerinden oluşan altı adet kitabı yayımlanmıştır. Bunlar sırasıyla; Gündökümü, Sesler Yüzler Sokaklar, Günlerin Tortusu (Bir Uyumsuzun Notları), Yazılı Günler, Tanışma Günleri/Anıları ve Yüzleşmeler'dir. Füsün Akatlı'nın da dediği gibi, bu günlükleri okurken "önemli olan, Tomris Uyar'la bir noktada anlaşmanız değil. Bir yaşama kültürü, bir düşünme tutumu, bir 'ahlak' ile karşı karşıya gelerek kendimizle, yazarla ve kendi günlerimizle bir sorgulama, hesaplaşma, tartışma ilişkisini canlandırmak için" okumalıyız onu. Günün getirilerini okuyabileceğimiz, aynı zamanda yakın Türk tarihine de işık tutan bir eserdir günlükler. 80 ihtiialı öncesi Türkiye ve sonrası, gerilimler, kargaşalar, korkular fıskırır dökülen günlerin arasından. Bir Uyumsuzun Notları adıyla çıkan günlüğü ise bana hep garip gelir. Tomris Uyar'a bir türlü yakıştıramam uyumsuzluğu. Yakın dostu edebiyatçı ve yayımcı Ferit Edgü'de böyle düşünmüş olacak ki Kitap-İlk dergisinin Eylül/2009 sayısında Tomris Uyar'ı Uyumsuz yerine aykırı olarak değerlendirmiştir:

"Kendisine uyumsuz sıfatını yakıştırmıştı. Aykırı da diyebilirdi. Veya kıskırtıcı. Yahut başkalıdran. Bu sözcüklerin her biri anlamdaş görülse de, aralarında, her Türkçe bilenin, ânında sezebileceği ayrımlar vardır. Tomris Uyar, kendisi için Uyumsuz'u seçtiyse, gündökümlerine "Bir Uyumsuzun Notları" alt başlığını verdiyse, bizim başka yakıştırmalarda bulunmamızın hiçbir gerekçesi olamaz. Doğru. Ama onu yakından tanıdığını sanan ben, ona yakışanın uyumsuzdan çok, aykırı sözcüğü olduğunu düşünüyorum.

Bir nüans sorunu, denecek.

Sanınm, nüansttan öte bir şey.

Tomris, kendine uyumsuz sözcüğünü yakıştırırken içinde yaşadığı toplumla arasındaki uyumsuzluğun altın çizmek istemiş olmalı. Zaten, tüm gündökümleri baştan sona bu altın çizmelerle dolu.

İçinde yaşadığı toplum, 1950 sonrasında İstanbul'u. Bizler gibi o da 27 Mayıs'ı ilk gençlik yıllarında (1941 doğumlu olduğunu anımsayalım) yaşamış. Zaman geçtiğçe, Menderes'in son döneminde başlayıp 27 Mayıs'tan sonra da devam eden,

yacağını bilecek zekâya sahipti. "Mutlu yarınlar"ın hiçbir zaman gelmeyeceğini de biliyor, ama gene de toplumcu bir dünya görüşünü benimsiyordu. Bir aydın etiği olarak.

Tomris Uyar, bir yanıyla bu: Gerçekçi bir kötümser.

İçinde yaşadığı toplumdan giderek dünyadaki oluşumlardan kaynaklanıyordu kötümserliği. Ama ben, onun hangi topluma huzurlu, uyumlu olabileceğini, doğrusu pek kestiremiyorum.

Sanınm, hiçbir toplumda.

Sovyet toplumunda veya halk demokrasiinden birinde yaşasayıdı, yazgısı, birçok aykırı/muhafiz benzerleri gibi çok dramatik olurdu, kuşkusuz.

Batı toplumlarından birinde, örneğin, Fransa'da, Almanya'da, İtalya'da veya İdili ve kültürünü çok iyi bildiği İngiltere'de yaşasayıdı da, uyumsuzluğu, hiç kuşkum yok, uyumluluğa dönüşmezdi.

Doğuştan muhalif olanlar sınıfındandı.

Doğuştan muhalif ve her şeye muhalif.

Bu nedenle uyumsuz sıfatının, Tomris söz konusu olduğunda hafif kaçtığı kanısındayım. Çünkü bu sözcüğün olumlu "uyum" ve "uyumlu" firenke harmonie sözcüğünü getiriyor akla. Bu sözcüğün karşıtı ise kakafoni. Oysa, benim ona yakıştırdığım "aykırı" sözcüğünün karşıtı yok. Bir de aykırılık bilinci var ki, Tomris'e yakışan tam da bu.

Peki ya yalnızlık?

Bu sözcüğü öykülerinde, Sait Faik gibi çok kullanmasa da, yalnızlık olusunu derinden yaşadığı açıkça ortada. Ama bu yalnızlık Sait Faik'inki yahut Kafka'ninki (iki karşıt yalnızlık) gibi bir yalnızlık değil. Sait Faik'in yalnızlığı, tüm okurları bilir, insanlarla doludur. En derin yalnızlığını, insanları

**"Oysa kişinin özlediği
çoğu zaman başka bir
beden değil, iki
santimetrekarelilik bir
özgürlük alanıdır."**

Gündökümü & Bir Uyumsuzun Notları

1970'lardan sonra ise şirazesinden çıkan toplumsal/siyasal yozlaşmanın tanığı olmuş. Böyle bir toplumun bireylerinin mutlu olamayacağını biliyor ve daha ilk yazınlardan başlayarak bunu dile getiriyordu.

Karamsar mıydı?

Evet.

Umutsuz muydu?

Çoğu zaman.

Yitik cennetin peşinde değildi. Üzerinde yaşadığımız bu dünyanın hiçbir zaman cennet olmadığını, hiçbir zaman da olma-

içindeyken duyumsar. Yalnızlık, bu kendini lüzumsuz (bir) adam olarak duyan yazann kaçınılmaz yazgısı gibidir.

Tomris, yalnızlık sözcüğünü anmadan yalnızlığını duyurur bizlere. Okuyan, düşünen, sorular soran tüm insanlar (bu ülkeye) yalnızdır. Bu nedenle sürekli benzerlerini arar Tomris.

Yaşamının sonuna degen sürekli ve hırçın bir kavga içinde olduğu doğrudur.

Hem başkalıyla, hem de (özellikle) kendi kendiyle.

Tüm dünyası, kitaplar, kalemler, defterler olsaydı; yani içine dönük, yan şizofren bir dünyası olsaydı, kendi ördüğü kozası içinde sürdürseymi yaşamını kendi kendiyle çekişmekten, başkalanna zaman bulamayacaktı. Oysa, tümüyle içe dönük bir kişilik yapısı yoktur onun. Okur olarak, yazar olarak; dolmuşta, vapurda, motelde, plajda,

barda, meyhane. İllâ da sevmek veya sevilmek; anlamak veya anlaşılmak için değil, bir iletişim kurmak için. Dalaşmak, tartışmak, kıskırtmak bu iletişimim olmazsa olmazlan gibidir.

Çoğu kez, ölü veya diri, yerli yabancı yazarlarla gerçekleştirir bunu.

Onu özgün kılan da, hiç kuşkusuz, bu kişikirticiliği, hayatla hesaplaşmasına başkanını da dâhil edisidir.

Tomris Uyar'ın tüm yazdıklarını, birçok kez okumuş bir dostu olarak söyleyeyim ki, 1960 sonrası yazın dünyamızın en önemli yazarlarından biriydi. Tüm yazdıkları, gerek kurgu, gerek dil açısından genç yazarlara örnek olabilecek niteliktir.

Ne yazık ki, artık böylesi genç yazar pek yok.

Ve tabii her gerçek yazar gibi, öykülerinde kendince bir dünya kurdu. Kendisinin ve başkalannın dünyasını aynı potada eritmeyi başardı.

Bu uyumsuz, söz konusu öykü olduğunda, günlük yaşamında (Gündökümle ri'nde) sürekli çekiştiği kişilerden farklı olarak yaklaşıyordu insanlara. Öylesine ki Otuzların Kadını'nı yazdıktan sonra, yavaş yavaş öyküsünün kahramanına benzemeyle başlamıştı.

Öykülerinde, bir Çehov yalınlığıyla, simgelerle, mecazlara, alegorilere başvurmadan bir dünya kurmayı başardı. Gizlemeye çalışı duyarlılığının zekâ ile dengelendiği, dört dörtlük öykülerdir bunlar. Tüm has yazarlar gibi kendine özgü bir dünya.

Kadın yazar, erkek yazar arasındaki aynım, iyi yazar, kötü yazar ayrimi gibi değildir. Dünyaya bir kadın olarak bakmakla, erkek olarak bakmak arasındaki aynındır.

Kadın yazar olarak anılmasından hoşlanmadı. Oysa, hiçbir erkek yazann yazama-

yacağı bir günlük ve doyumsuz öyküler bıraktı arsında.

Tomris, kadın/erkek yazar aynımıyla ilgilenmedi. Onu yok saydı. Arma gene de, Gündökümle ri'nden birinde (i. kitabı, s. 124) Erica Jong'dan söz ederken kadın yazarlara duyulan ilgi üzerinde durur ve şöyle der: "Kadın yazarlar, epey hazırlıklı başlıyorlar yazmaya. İyi kitaplar okumuş oluyorlar ve yazmaya karar verene kadar bir hesaplaşma yaşıyorlar kendileriyle, bu yüzden de yazdıkları daha açık sözlü oluyor."

Tabii bu, o günlerin kadın yazarları için geçerliydi. Bugünküler için değil.

Tomris, günümüzün boyun eğen, gökyüzüne el açan, dinle dili birbirine karıştırın, kendi gençlik düşlerine sövüp sayan, benden büyüğü yok kasıntılarıyla dolu bir sanat/yazın dünyasında yaşamak istemezdi.

Bunu öngörmüşcesine erkenden çekip gitti aramızdan.

Ve son bir ani:

Hastanedeki son ziyaretimi anımsıyorum. Bir deri bir kemik kalmıştı. Gözlerinin parlaklısı yorgun, ama gene de ışık saçan bir panlıydı.

"Bir koku duyuyor musun?" diye sordu bana.

"Evet" dedim.

"Benden geliyor bu koku, dedi. Doktorlann dediğine göre, tedavi cevap vermeye başlamış."

Gülümsemeye çalışı.

Sonra elini battaniyenin üzerine çıkarıp, "Elimi tutar mısın?" dedi.

Uzanıp elini tuttum. Buz gibiydı.

"Elin buz gibi," dedi. "Dışında hava çok mu soğuk?"

Hafifçe sıktım elini.

"Evet," dedim. "çok soğuk."

Bir sessizlik oldu.

İki gün sonra son solugunu vereceği bu hastane odasında bir Çehov öyküsünü yaşar gibiydi.

Tomris Uyar'ın Çocukluk Hevesi, Vazgeçilmez: Öykü

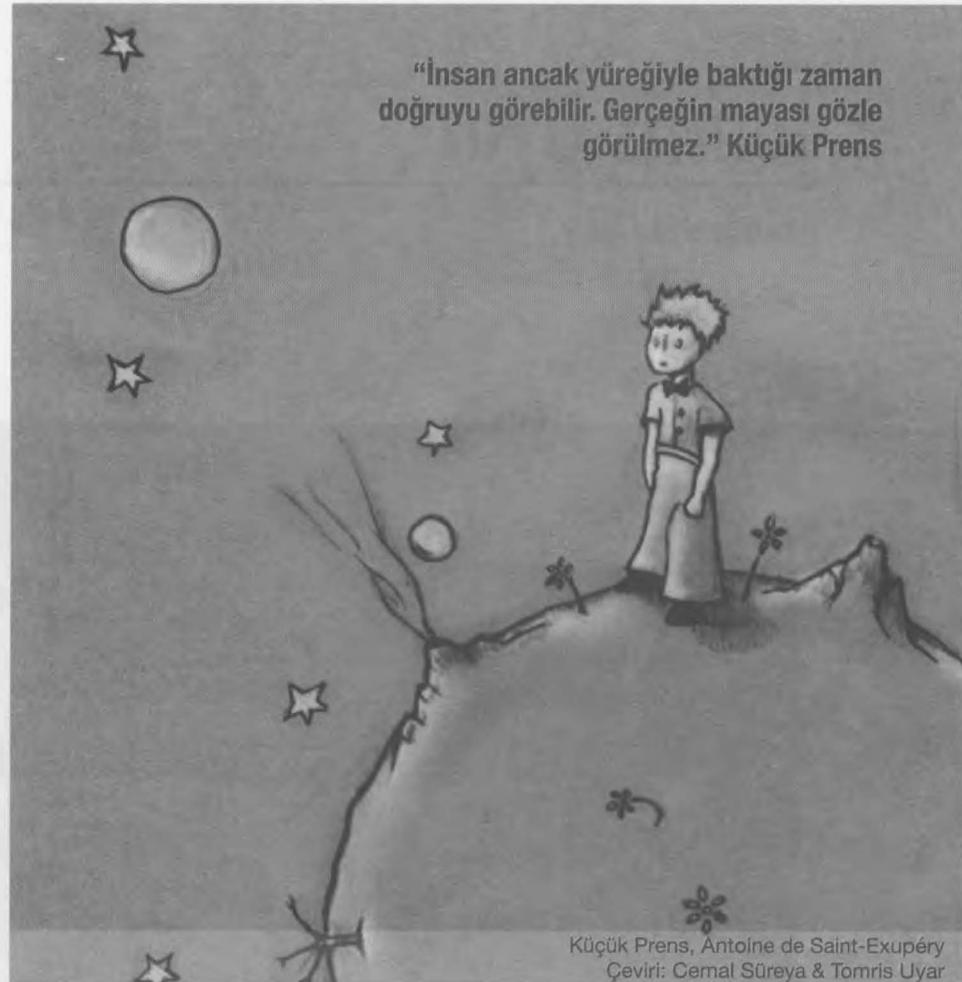
Ferit Edgü Bir Uyumsuz'un Notları'ndan yola çıkıp öyle güzel anlatmış ki Tomris Uyar'ı, sadece günlükleri değil öykülerini de bu güzel yazı da yerini almış. Tomris Uyar'ın öykücülüğü deyince benim akıma ilk bir cümlesi gelir. "Şeytan diyor ki, çek kapıyı veya ne bileyim evdeki bütün patlıcanları kızart gitsin, düşünme." İpek ve Bakır'da yer alan öykülerinin birinde geçer bu cümle. Bir ev hanımının en gerçekçi hâliyle anlatır kızgınlığını.

Tomris Uyar'ın Türk edebiyatındaki yerini seçkinleştiren hiç kuşkusuz çevirileri ve öyküleridir. Onun öykülerini yayımlamaya başladığı 70'li yıllar öykücüüğümüzün altın yıllarıdır. Sabahattin Ali, ve Sait Faik gibi öncülerin açtığı yollan bu dönemin yazarları da geliştirek, düşünerek daha da ileriye taşımaya çalışmıştır. Tomris Uyar'ın da öyküdeki ısrarı, başka türde eser vermesini engellemiştir. O, kendisine öyküyü seçmiş ve sadece öykü yazmakla kalmamış, öyküyü geliştirmek için de kafa patlatmıştır. Öykü onun için şudur:

"Zaten hayatın anlaşılır pek bir yanı yoktur. Düzgün bir kurgusu da yoktur. Hayatta herkesin başına bir saksi düşebilir, ama öyküde yeterince nedeniniz olmalıdır. Hayatta olur edebiyatta olmaz."

Edebiyatta önemli olansa onun için inandırıcılıktır, içtenlik veya sahicilik değil.

Öykü yazdığı süre boyunca kendisini tek bir tarza bağlamamış, post modernden gerçeküstüclüge, metinler arası göndermelerden sembolik yaklaşımlara kadar birçok tarz denemekten çekinmemiştir. "Kendimi tekrar etmek istemiyorum. O yüzden gittikçe güçleşiyor öykü yazmak." diyeciktir. Tomris Uyar'ın öykü kitaplarının bir diğer ortak yanı da her birinin kendine ait bir teması veya belli bir tarihsellik anlayışı gündelik yaşamın içinden süzülüp dökülmüşdür kağıtlara. Öykülerinde, değişen bir toplumun sıradan bireyler üzerinden

"İnsan ancak yüreğiyle baktığı zaman doğruluğu görebilir. Gerçekin mayası gözle görülmeyez." Küçük Prens

Küçük Prens, Antoine de Saint-Exupéry
Çeviri: Cemal Süreya & Tomris Uyar

deki etkisi, kimi zaman şiirsel ve üzünlü, kimi zaman ironik yahut trajikomik olarak bazen bildik bir öyküleme yöntemiyle, bazense deneyel bir kurgu ile karşımıza çıkar.

Öylesine hayatın içinde kesitler vardır ki öykülerinde, "İhtiyar takma dişlerini baş ucundaki cam kâsedeni" çıkardı diye ya zinca cam kâsenin içindeki dişler geliverir gözünüzün önüne.

Sıradan insanların gündelik hayatımda beliren toplumsal baskı da çoğu öyküsünde arka planda hissedilir. Tomris Uyar öykülerini okumak bir bakıma yakın tarihe misafir olmaktadır.

Son olarak yazıya başlarken hep beraber Tomris Uyar'ı tanıtmaya çalışalım demiştim. Bunca laf söz bir çınarı tanıtmaya yetmez elbette.

"Tenekeye hanımeli ektim toprağı az geldi. Bakalım... Çiçekleri tanımiyorum pek, adıanni bile doğru dürüst bilmiyorum. Ama açısından istiyorum, gözümün önünde serpilsinler, balkonu sarsınlar. O zaman tanıyalıyorum ancak, tanışınız." yazmış. Gülümsüyorum okurken onun da kitaplan çiçek gibi diye düşünüyorum. Onunla tanışmak istiyorsanız ancak o eserlerin kapağını açınca bunu başarabilirsiniz, gün dökümlerini onunla tek tek dökünce Tomris Uyar'ı tanıyalıbirlisiniz.

Ve o uzak diyarlardan seslenmeye devam eder cümleleriyle,

"Hatırlamak değil diyorum, başka bir şey. Unutmamak belki..."

Unutulmamaya böylece ismini kazır Tomris Uyar. Tomris Uyar'ı okumak hatırlamak değil, unutmamaktır.

Tomris Uyar

Aramızdaki Şey

**Beni kendime ördüğüm
kozanın dışına çıkarmaya
çalıştıyordun, farkındaydım.
Senin çabanın işe yaradığı
kuşkusuz da benimkinden o
kadar emin değilim. Belki
bazı kişilikler, kozadan
çıkmak istemiyorlardır; o,
ölüm kozası bile olsa.**

**Kimin hakkı vardı kişiyi
kozasından çıkartmaya?**

Cennetlik Çevirmen: Tomris Uyar

BURCU UYGUZ

Kitapçı raflarında çeviri kitaplann artık telif kitaplar kadar yer tuttuğunu düşünürsek çevirmen niteliği konusunun Tomris Uyar'ın çeviri yapmaya başladığı 60'lı yıllara kıyasla önem kazandığını söyleyebiliriz. Peki bugün 28 üniversitede mütercim tercümanlık eğitimi verilmesine ve her yıl bu üniversitelerden bunca çevirmen yetişmesine rağmen biz neden hâlâ Tomris Uyar, Tomris Tamer veya R. Tomris imzasını tercih ediyoruz?

Nabokov bir çevirmeni kademeli olarak üç sebeple cehenneme yollar. Bunlardan ilki cehaletinden ötürü yanlış çeviren, ikincisi anlamadığı kısımlan atan veya yumuşatan, üçüncü ve en günah-kâriysa asıl yazar gibi giyinmek yerine yazar kendisi gibi giydiren çevirdiği eseri toplumun veya kendi zevkine uydurmayla çalışandır.

Çeviri eserlerin nicelik bakımından artmasıyla cehennemlik de cennetlik de olsa çevirmenler, yazarlar ve şairler kadar edebiyata yön verir hale geldi. Edebiyatla değişen ve gelişen dilde payları büydü. Öte yandan, nitelikli çevirmen kitliği 'iyi okur'u çevirmen konusunda daha seçici ve bilinçli kııldı. Kafka'yla Woolf'un aynı sese sahip olabileceğini de gördükten sonra iyi okur düşündü, edebiyat tek kişinin seslendirdiği bir dublaj film olmamalıydı. Şüpheci oldu, araştırdı ve yazar tercih ettiği gibi çevirmen de tercih etmeye başladı.

Tatsız bir çeviri, cümleler bozuk, kelimeler tuhaf olsa da bir şey ifade eder, yani kitabı konusunu anlar, bağlama bakarak çıkarımlar yapabiliriz. Ama bu 'konuyu kaptığımız' özgün metni tahrîm etmeye çalışarak okuduğumuz kitaplarla elbette okumanın keyfine varamayız. Okur akıcı bir dil görmek ister, bir edebiyat metni okuduğunu hissetmek ister; iyi okursa yazarı görmek, yazarın sesini duymak ister, çevirmenin değil.

Aynı dönemlerde çeviri yapan Can Yücel'in Hamlet'e "Bir ihtimal daha var, o da ölmek mi dersin?"¹ dedirttiğini hatırlarsak, çevirmen Tomris Uyar'ın sanki görünmezlik pelerini vardır. Kendi sesini öykülerine saklamıştır o hep. 50'ye yakın yazardan yaptığı çevirilerde öykücü kimliğini gizlemesinin yanı sıra ne Fitzgerald'ı Poe gibi ne de Exupery'yi Carroll gibi konuturur. Oğlu Turgut Uyar'ın anlatlığına göre çevirdiği kitabın dilindeki değişik kullanımların aktarımı üzerine çok düşünürmüştür, argoyu, varsa lehçeyi Türkçeye nasıl uyarlayacağına epeyce vakit harcarmış; nitekim

çevirinin Tomris Uyar Türkçesi olmasını istemez, o yazarın üslubunun Türkçedeki karşılığını bulmaya özellikle özen göstermiştir.

Tomris Uyar'ın kaynak ve erek dillere hakimiyetinin yanı sıra yazarlarının hayat hikâyelerini, yaşadıkları dönemin koşullarını, tercih ettikleri kelimelerin kültürel çağrılarını, ısluplarını, kullandıkları teknigi, diğer eserlerini, yaptıkları okumaları, yani bir yazarı konusuna, okuru da yazara götüren tüm ayrıntıları etrafıca bildigine ve aktardığına belki de en güzel örnek Virginia Woolf'tan yaptığı *Mrs. Dalloway* çevirisidir.

Her yönyle zor yazar, zor kadın Woolf'un kayısına, konusuna, aklına, ne yapmak, ne söylemek istedigine aşinalığını daha kita-ba yazdığı ön sözünden görürüz. Türk okurun o dönem kitaplar da yaygın olarak rastlamadığı ve Mrs. Dalloway'i okur için 'zor' kılacak olan bilinç akışı ve iç monolog tekniklerini açıklar. Tekniginden diline geçerek eleştirmen Woolf'unkinden ne kadar farklı bir sesle karşılaşacağı konusunda okuru uyarır. Verdiği bu ön bilgilerle hem okuma deneyiminin kalitesini artırır hem de okurun metnin keyfine varmasını sağlar.

Böyle budalalarız işte biz,
diye düşündü Victoria
Sokağı'ni geçerken. Ancak
Tanrı bilebilir neden
böylesine sevdigimizi,
nasıl böyle
değerlendirdigimizi, usul
usul kurduğumuzu,
çevremizde
büyüttüğümüzü, yıktığımızı
sonra, her an yeniden
yarattığımızı; ama en
düşkünler bile, sokak
kapılarına çökmüş o en
ığrenç yaratıklar bile
(ölesiye içen), aynı şeyi
yapmıyorlar mı; başa
çıkılmaz bunlarla, öyle
kanunlar falan çıkararak
Clarissa kalibini basardı,
neden mi? Çünkü
yaşamayı seviyorlar.

Such fools we are, she
thought, crossing Victoria
Street. For Heaven only
knows why one loves it so,
how one sees it so,
making it up, building it
round one, tumbling it,
creating it every moment
afresh; but the veriest
frumps, the most dejected
of miseries sitting on
doorsteps (drink their
downfall) do the same;
can't be dealt with, she felt
positive, by Acts of
Parliament for that very
reason: they love life.

¹ "to be or not to be / that is the question". Sabahattin Eyüboğlu çevirisiyle: "Var olmak mı, yok olmak mı, bütün sorun bu."

Bu teknigi ve bir gün bile yaşamanın, 'varolmayı'becermenin zorluğunu en iyi örnekledigi düşündüğüm kısmın tadımlık çevirişi:

Bütün bunların yanı sıra, bir Tomris Uyar çevirisinde Hollandalı ırk değiştirip Alman olmaz (Dutch), aşk 'yapılmaz' (make love), Gürcistan Amerika'nın topraklarına yeni bir eyalet olarak katılmaz (Georgia), Neruda sivil savaş görmez (civil war), kimse de 'hain kurt'tan korkmaz (Virginia Woolf). Bu gibi daha nice saçmalık görmek istemeyen okur daha kim bilir kaç yıl Tomris Uyar, Tomris Tamer veya R.Tomris imzasını tercih etmeye devam edecektr.

Nabokov'la başladık, Nabokov'la bitirelim, 1967'de *The Paris Review*'da yayımlanan röportajda Herbert Gold kitaplannın çeviriilerini soruyor. Nabokov da, karşılıkla birlikte İngilizce, Rusça, Fransızca, Almanca ve İtalyanca edisyonları cümle cümle kontrol ettiklerini ama Türkçe ve Japonca edisyonlarının ne halde olduğunu bileyemediklerini söylüyor ve ekliyor: "Her sayfaya sıçramış olabilecek felaketleri hayal dahi etmek istemiyorum."

İnsan keşke Nabokov, Uyar'ın muhteşem *Pnin* çevirisini 2 okuya-
bilseydi de içi bir nebze daha rahat etseydi diye düşünmeden
edemiyor.

tomris uyar GÜNDÖKÜMÜ 75

TOMRİS UYAR GECEGEZEN KIZLAR

Öyküler

² Burada iki şey söylemek lazımlı: ilki, bugün Uyar'ın bu çevirisine gelen eleştirilerin çoğu yillarda dilin yanı kelime tercihlerinin farklılaşabiligidinden ve imla kurallarının değişebildiğinden kaynaklıdır; ikincisi Fatih Özgüven'in *Lolita* ve *Ada ya da Arzu* çevirileri de muhteşemdir.

Yarım AsİYE

EZGİ AYVALI

Ah AsİYE. Aklı kıt, kalbi aşık, ruhu çocuk AsİYE. Sen şimdı o ipi düğümlüyorsun ya, sen o ipi birazdan salonun tavanından geçen o eski boruya takacaksın ya, bir ucunu da boynuna. Ben, sen orada öylece sallanmayı hayal ederken üç yıl önce mahallenin diğer pek akıllısı İbrahim'e kaçtıñ o geceyi hatırlatacağım sanı.

O gece de böyle düğümlemiştin çeyizlik yatak çarşafını balkon demirine, hatırla. Zor uyutmuşun 87 yaşındaki babanı. Sen de 65 olacaktın iki gün sonra. Tabi bekleyemezdin iki gün, çünkü pek akıllı İbrahim seni sokak lambasının altında bu gece bekliyordu. Böyle yazmıştı sabah bakkalın çırayıyla yolladığı mektuba. Çarşafa son düğümü atarken gölgesini görmüşün İbrahim'in. Heyecandan ayağındaki ziley marka, mor tuvalet terliğinin tekini balkona düşürmüştün. Çarşaf da işe yaramamıştı hani, popo üstü çimnелere düşmüştün. Ev birinci kattaydı da neyse ki, sahi AsİYE, ne gerekvardı ki çarşafla uğraşmaya? Neyse neyse. Gel otur hadi. Bırak o elindeki ipi de dinle.

Sen düşünce tabi acıyla bir ses çıkardın inleme gibi. Önce sizinkinden, sonra yan apartmanlardan sesi duyan cama koştu. "Kız AsİYE, evden mi kaçtıysun kız deli?" diye bağırınca patavatsız komşun Selma, İbrahim heyecandan mı, korkudan mı bilinmez, ortadan kayboldu gitti. Sen teki eksik terlikle, elindeki küçük, sevimsiz bohçayla öylece kalıverdin sokak ortasında.

Haklı yenmez şimdı, ertesi gün bütün mahalleli seferber olup ikna etti de babanı, bir haftaya kiyıldı nikahınız. Hatırlasana be AsİYE, İbrahim'in sokağın sonundaki derme çatma evinde, her gün nasıl da kalabalıkta sofranız. Mahalleye de eğlence çıkmıştı işte. Sizin o saf, masum, deli hikâyeniz, bazı günler karıştırıp birbirinizin kıyafetlerini giymeniz, evde sizinle beraber yaşayan hep sine ayrı isim takığın "işte bizim çocuklarımız bunlar" dediğin ödekleriniz, kaç mahalle ötedeki evlerde konuşulur, anlatılır olmuştu. Akıma gelmişken o salça tenekelerinden yaptığınız telefonlar çalışıyor muydu sahiden?

Yanlış anlama, inan dalga geçmiyorum AsİYE. Herkes çok gülerdi evet, ama çok da severdi sizi. Çünkü insan güldü mü seviverir karşısındakini. Sevdikçe de biliyorsun işte; şaşırır, korkar, öfkeleinir ve kaçar. Kaçmıyorsa da sevmeye devam etmek için sana bir kulp takiverir. Yani bu yüzden deli demişlerdi size. Deli demişti. Mutluluğunuzu, saflığınızı, aşkıınızı deliliğinize vermişti.

Sonra ne çabuk oldu her şey be yarım AsİYE. İbrahim'in hastalanması, yatağa düşmesi, sağlık ocağındaki genç doktorun koyduğu siroz teşhisini, şehrə gönderip yaptırdığı tetkikler, yine mahal-

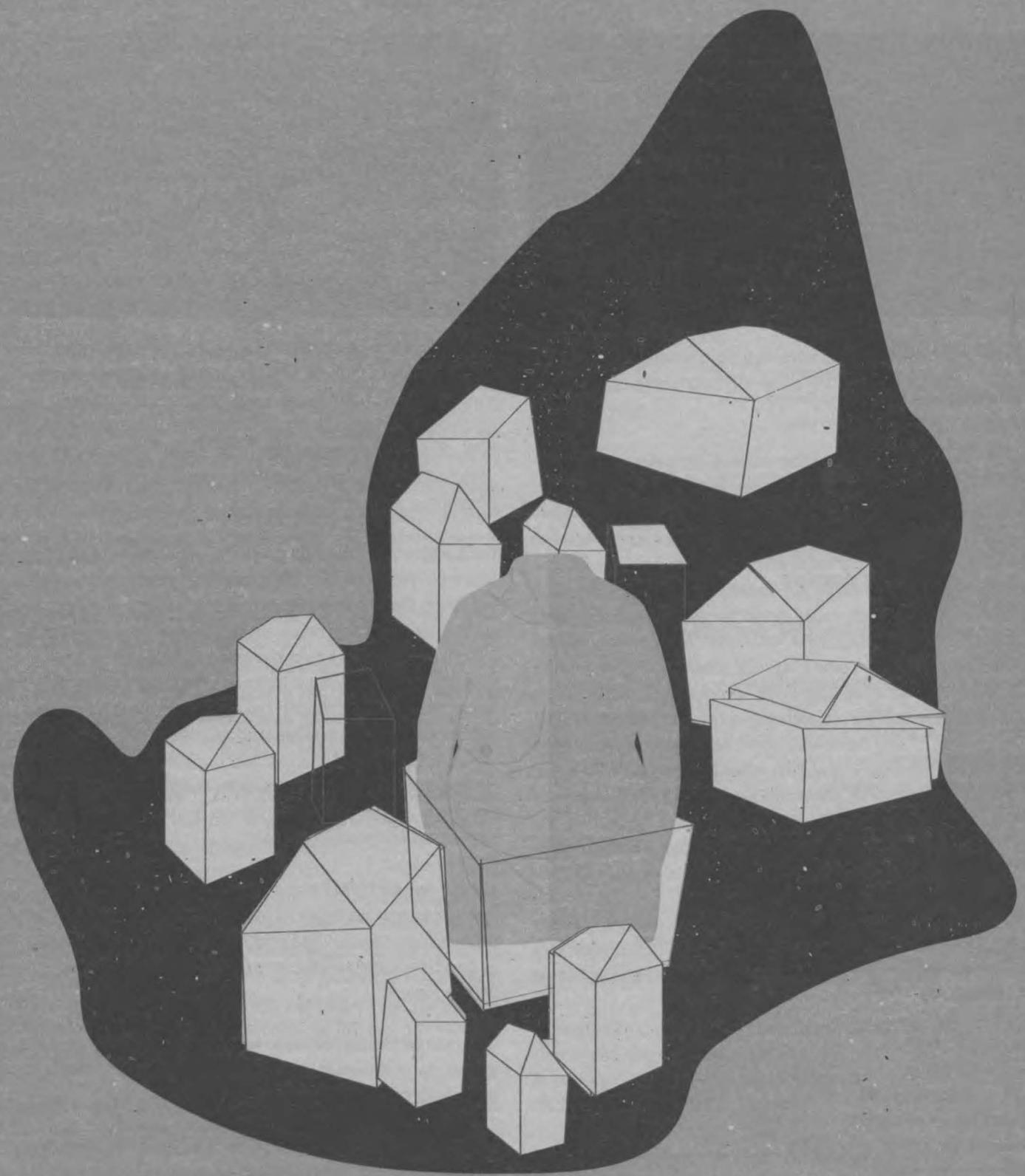
lelinin toplanıp karşıladığı tedavi, ilaç, yol masrafları ve ardından gelen o zorlu hastane günleri... Af edersin, seni üzmek istemezdım. Ama dur, daha bitirmedim hikâyeyi. Kalkma lütfen AsİYE, lütfen, bırak o sandalyeyi.

Sen hastane bahçesindeki taşlarda otururken de böyle hissümla kalkmıştım hani. Kahkaha atmışım durduk yerde, herkes sana bakmıştı. Kimse görememişti tabi aklından geçenleri. Koşa koşa gidip İbrahim'in yanına, koridorda peçeteyle yazdığını o kısacık mektubu vermiştim. Biliyor musun, İbrahim heyecandan yerinde duramadı AsİYE. Sen odadan çıktıktan sonra hemen hazırlanmaya başladı o da. Mektuba yazdığını gibi, gece yarısı hastane bahçesindeki büyük ışığın altında buluşup, sabaha kadar yürümüştünüz ayazda. Hatırla. Gün doğumuyaanca varmışınız mahallede de, üç gün gülmüştünüz, gülmüşük halinize.

Ah AsİYE, ah... Bilmiyorsun ki o gece hastaneden kaçırmasamışsını, belki üç ay, üç yıl daha yaşarmış İbrahim. O gece yollarда o ayazı yemeseymiş. Hayır, dur ağlama yine. Diyorum ki; mutlu öldü İbrahim. Evinde olmak, seninle olmak, ördeklerle -pardon çocuklarınla- mahalleliyle, her ne kadar artık yiyeşede de, senin her gün uydurup uydurup yaptığın yemeklerinle mutlu yaşadı son günlerini, mutlu öldü İbrahim.

Ah be AsİYE. Dertli kadın. Adının anlamı gibi oldu hayatın. Biliyorum zor geliyor şimdı, acın daha çok taze. Ama söz veriyorum alışacaksın. Yarın yine doğacak güneş, yine uyanacaksın. "Unutursun" diyecek sana eş dost, aldırma. Gidip saçlarına bakacaksın aynada, onu hatırlayacaksın. Çayı demlerken, türkü söylemekten, hiçbir şey yapmadan yalnız yürürken, kiş kapıya dayandı işte, sen atkını bağlarken bile onu hatırlayacaksın. Bak, anısı var her yerde. Nerede, nasıl, neden unutasın? Diyorum ki; alışacaksın.

Siz en güzel günleri birlikte yaşadınız. Koca ömürde üç yıla en büyük aşkı, en büyük ayrılığı sıydırdınız. Biliyorsun, İbrahim şu an çok güzel bir yerde ve biliyorsun, hep bekleyeceğin seni orada. Ama şimdı in o sandalyeden hadi. Geçirme o ipi boynuna. Yapma AsİYE. Yapma.

Ankara

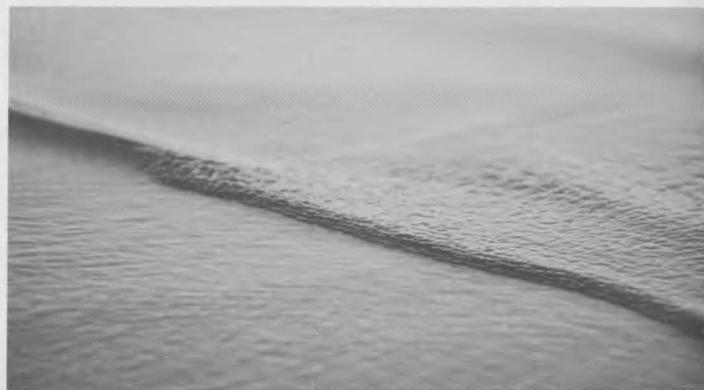
FEYZA ALTUN

Bir uğultu, bir uğultu var.
Çok güçlü bir ses çınlıyor betonda
Ambulans sesleri karışmış çıngıllıklara
Kafama mı vurdular, yiğildim yere
Kim ağlıyor?
Az önce sohbet ediyorduk.
Gülüyorduk.
Kansız bir dünya için gelmişistik
Gönülde ve fikirde bütünlüştüm
Barış ve kardeşlik için birlenmişistik
Neden boğulduk kana
Nefessiz, bakıyorum "herkes öldü" diye ağlayana
Kim öldü?
Ambulansın sirenı kulaklarımı tırmalıyor.
Ağzımda bir acı tat var
Ekşimsi, sert ve soğuk.
Kim bu bana sarılan
Sevgilim, kardeşim, babam,
Kim bu yanında kanı akan
Komşum, dostum, tanımadığım
Kim öldürdü?
Biri ağıt yakıyor cesedimin başında
Bir el, sarmış bedenimi
Solgun dudaklarımдан, ağızındaki acı tattan öpüyor
Dönüp seni seviyorum demek istiyorum
Ses çıkmıyor ağızımdan
Ben miyim ölen?
Parçalar var yerlerde
Eller kollar ayaklar
Kandan asfalt morarmış
Üst üste bedenler yiğilmiş
Üzerlerine serilmiş bir yazı BARIŞ
Feryatlar bağırsız çağrı

Katil kim?

Deniz Kokusu

MERVE ÖZDOLAP

Tuzlu dalgaların sessizliğinde kaybolmuş bir kadın kokusu burnuna uçuşmuştu. Yazın uykuya dalmadan önce kendi kendine muhabbet eden aç sinekler kadar rahatsız edici bir kokuydu. Zamansız ve yersiz arzuları hatırlatıyordu. "Bir adam belki de en çok dalga sesinde hayat bulur." diye düşündü. Zamansız ve yersiz bir adam için, zamansız ve yersiz bir düşünce...

Gerçekliğin tam ortasında gerçekliği algılamaktan pek uzak bir adam bu. Hissiz bir filmdeki ruhsuz bir "issız adam" akınına gelmesin. Duygularıyla ördüğü ağların tam ortasında gerçekliğe deşmeden yaşamayı deneyen bir mahkum. Esaretlerimize kıyasla daha asıl gelmiyor mu kulağa? Ama yok herkes tanıyamaz onu, tanınmayı istermez zaten; yalnızca kendine hapis olmak istediğiinden. Nerden baksanız benim için kusursuz yapıyor onu karşısında böyle uzak duruşu.

Sırtını izlerim; görünmez bir gözlem kulesi gibi, o denize bakarken. Arkasını döndüğünde ise bir deniz feneri olurum, kaybolmasın diye uzak dururum.

Denize aşık bir balıkçı olduğunu sanan bu uzak adam ise anlayamaz aslında oraya ait olmadığını. Çünkü bu koku her balıkçının evi gibidir. Oysa onun bir evi yok, tík benim gibi. En iyi ben bilirim; kelimeler yetersiz kalır dinleyen inanmak istemedikçe.

Olmayan bir denizin olmayan kokusuna aşık olabilir o yalnızca; gerçek deniz kokusunu bilmez. Halbuki öyle kokar deniz, o sevmediği notalarda.

Sonra kiyılardan yürüyerek kulübesine döner. Yol üstündeki Balıkçı Hasan'dan aldığı balıkları pişirmeye koyulur. Yanına buzlu bir raki, sek. Bol limonlu rokalar kenarda, biraz da soğan. Ben kulübenin camından onu izlerim, burnumda deniz kokusu...

Bitmeyen Hikâyelerden Bilmem Kaçincısı

ERAY YASİN İŞİK

İlkel bir ekosistem keşmekeşliğinde başaktör dolmuşlar. Kornaları, agresif sürücüler, yolculuk klişeleri hepsi kendine has.

Dedemin Almanya'dan aldığı paranın karşılığı olan dolmuşumuz, üçüncü nesilde de geçim kaynağımız olmaya devam ediyor. Araba değişse de plaka ailemizin ezberinde ve hayatında. Şimdierde büyük paralar eden dolmuşun sermayesi dedemin bir babağı, eriyik demir dökülen babağının diz altı kesilince dedem iyi bir tazminatla memlekete dönmüş. Şoförliğin meslek olduğu, şoförlerin nadir bulunduğu bir dönemde kardeşlerinin tavsiyesiyle bir dolmuş hattı satın almış, o gün bu gündür müsait yerlerde bililerini indiriyoruz.

Yarın pazartesi, müşterilerimizin gergin olduğu bir gün. Yeterince uyuyup erken kalkmalı, güne güçlü başlamalıyım. Elimdeki bozuk paraların miktarına bakarak ilk seferin stresli geçeceğini görebiliyorum. Kolay uyumak için iki bira içip saat on gibi yattım. Alarm çalmadan uyanıp kahvaltı yaparken çalan alarmı küçümseyerek kapattım. Kahvaltı ve duş sonrası kalan dakikaları evde geçirmek yerine durakta çay içebilirim diye karar verip kapayı dışarıdan çektim.

Yerime kurulup marşla bastım. İşte bu! Tok ve güçlü hırıltı, seviyorum bu sesi. Emrime amade bir güç, hadi dememi bekliyor. Hadi dedim, tekerlekler ilk turunu tamamlamadan bir aksilik olduğunu hissetmiştim, lastikçi Nazım'a kadar gidebilir miyiz diye şansımı on metre daha denedim ama gerçeği kabullenmek zorundaydım.

İşte, aksilikle başlayan bir gün, mutlaka güzel sürprizlerle devam edecek, bu denkleme inanırıım. Beni hiç yaniltmadı. Bu hurafe değil, kesinlikle bilimsel bir açıklaması olmalı.

Lastik değiştirmedeki ustalıkım Formula 1 takımlarını kıskandıracak kadar iyidir, bu konuda kendime güvenirim. Kömürle isındığımız günlerde sık sık indiğim, lisede sigara ve mecmularımı sakladığım kömürlüğe inip stepne lastiği çıkarttım. Kömürlüğün tahta kapısında yağlı boyalı harflerle yazılmış on bir yazısını görünce dedemi hatırladım. Sahip olduğumuz her şey gibi kapı numarası da onun eseriyydi.

Tekrar duş almaktan ve üstümü değiştirmekten vazgeçince, çok gecikmedim. Sadece ilk seferi kaçırılmış oldum.

Eveet, ikinci sefer demek işe geç kalan sınırlı yolcular demektir, dikkat etmeli. Duraktan sorunsuz bir kalkış yaptım, para alışveriş

de sonuçlanınca keyfim yerine geldi. Aksilikle başlayan gününum güzel geçeceğine eminim.

Ayakta yolcu almayı sevmesem de sabah vakti kimseyi yolda bırakmamak için prensiplerimden taviz verdigim oluyor. Lütfen, biraz daha gecikirsem, işten atılırm dercesine elini kaldırın kadın için durunca beş kişi biniverdi. Toplam yedi ayakta yolcum oldu. Son binen beş kişiden sonra elime dört tane ücret geldi. Gerekli süreyi bekleyip seslendim.

Parasını uzatamayan var mı?

Kurnaz veya unutkan yolcuya umursamaz hareketlerinden teşhis ettim. Dikiz aynasından göz göze gelince yakalandığını anladı ve gerekeni yaptı.

Günüm sorunsuz bir şekilde geçti. Huzurlu bir günü tamamlayarak üzere son seferimi yapıyordum, ayakta üç yolcumvardı ve hepsi kapının önünde bekliyorlardı. Ne dediğini anlaymadım ama biri seslenince inecek var diye düşünüp yavaşlayarak kapayı açtım. İki kişi araç durmadan atlayarak indi, severim bekletmeyen yolcuya, helal olsun. Ayaktaki tek yolcum kulaklıklarıyla kendini ortamdan soyutlamış saçlarının yağını cama bulaştıryordu. Onu izleyip yıkamacıların nasıl küfür edeceğini düşünürken bana dönüp kulaklıklarını çıkarttı. Baktığımı anlaması diye yola bkmaya devam ettim. Meğer inmek istiyormuş da bana doğru tonda sesslenebilmek için çıkartmış kulaklıklarını. Aheste hareketlerle indi, elleri cebinde hızlıca geri bindi. Telefonum yok, düşürmüşüm deyince hepimiz yerbere baktık ama yok. Çaldıralım dedik, telefon kapalı. Az önce inenler çok yakınımda duruyordu, inerlerken bana çarptıklarını hatırlıyorum dedi. Geçmiş olsun çarpmışlar dedim. Yüzü beş kanş, müziğin kesilmesinden anlamalıydım, şarjım bitti sanmıştım deyince arkadaşı gülümseyerek uğurladık.

Kalan yolcuların da hepsi inmek için ayaklandığı anda 'Son durak!' diye bağırdım. Vazgeçilmez ritüellerimdir. Arabada kimse olmasa da bağırlırm.

Artık günün kapanışını yapmak üzere benzinliğe doğru sürüyordum, yakıt alacak, araba yanırken de hasılatı sayıp, çay sohbeti yapacaktım. Müzik dinlediği telefonunu çaldıran çocuğu da mutlaka anlatmalıydım.

Her zamanki yerime park edip ayağa kalktım, ömrümce kaç kez daha kapı düğmesine basacağım merak ediyorum, bir kere daha bastım. Bu sefer yolcu kapısından indim arada böyle şımarıklar

yaparım. Çayı içmek için yıkamacı Arif, camdan pembe bir telefon kılıfı gösteriyordu. Yanına getirince kılıfın içinde telefon da olduğunu fark ettim. Çalışıyor abi, aç dedi. Açılmaz Alo merhaba telefonun sahibiyim neredesiniz dedi. Kesin bu cümleyi daha önce hazırlamış, bu kadar yalın ve işlevsel cümle kurabilen insanlarla pek karşılaşmıyorum. Ben benzinlikteyim, telefonunuz dolmuşta kalmış diye gereksiz kelime barındırmayan işlevsel bir cümleyle cevapladım. İsmimi ve plakamı verip yarın duraktan alabilirsiniz dedim. Teşekkür ederim ismim Nisan, yarın gelirim deyip kapattı.

Dünkü gecikmemi telafi edercesine bugün erkenden duraktayım, geldiğimde çay bile demlenmemiştir. Telefonu unutulan eşyalar dolabına koymadım kendim teslim etmek istiyordum. Hareket vaktim geldi ama telefonu bırakıp gitmeye gönlüm razı olmadı, sıramı devrettim.

Durak görevlisi, yanındaki kadınla konuşurken parmağıyla beni işaret ettiğine göre, bu kadın Nisan olmalı.

Merhaba ben Nisan telefon için konuşmuştuk.

Buyurun Nisan Hanım deyip saatlerdir elimde tuttuğum telefonu uzattım.

Çok teşekkür ederim, sıradaki araç bu mu?

Evet.

Ön koltuğa yanına oturması bir jestti sanırım veya bir telefon teslimini fazla büyütüyor olabilirim ama o lastik boşuna patlamış olamazdı.

Şansımı zorlarcasına, isminiz ne güzel hep iyi şeyler hatırlatıyor dedim.

Evet çok severim bahar güzeldir dedi.

Hem de aynı harflerle 'insan' da yazabilirsiniz, farkında mıyınız? Dye devam ettim.

Tabii ki farkındayım, soyadımı da dahil ederseniz 'insaniyet' bile çıkar dedi.

Soyadı da Eryat diye bir bileşik kelimeyemiş. Kelime ve harf takıntılarını, ilk defa dikkate alınmasından mı yoksa uzun zamandır sabahları dolmuşa bindiğinde aynadan seyrettiğim kadınla tanışmış olmadan mı bilmiyorum her tarafımı tatlı bir telaş sardı.

İneceği yeri bildiğimi belli ederek sizi şurada bırakıym dedip yanıştım. Kolay gelsin deyip indi.

Bu sabah erkenden gelip birkaç sıra değişikliğiyle Nisan'ı işe bırakma fırsatını kaçırmadım. Ve yine yanına oturdu, belki de bu kararında o binene kadar yanındaki koltuğa karton kutuları koyup o binice kaldırımda etkili olmuş olabilir. Selamlastık, para almamak gibi bir kabaliğa kesinlikle yeltenmedi, en parlak yirmi beş kuruşumu da para üstü olarak verdim.

Normalde hiç takılmadığım kırmızı ışıklarda bu sefer bekliyordum, bugün acele etmek için hiçbir sebebi yoktu. Açık camdan bozuk aksanla bir mülteci cevşen kolye uzattı. Abi Allah kaza bela vermesin, aynana asarsın dedi. Hurafelere inanmam, ben dikkat etmezsem kazayı kimse engelleyemez dedim. Arkamda kadın kulak memesini çektişirip, dudaklarını büzdü ve koltuğumun arkasına iki kez vurdu. Nisan'a dönüp al işte bir hırafeci daha dedim. Nisan gülümseyerek, çaresiz kalınan anlarda hurafelere ihtiyaç vardır, bunu görmezden gelme dedi.

Kimse inecekti var demeden yanış kapayı açtı. Ayaklandı, bana arkası dönükken 'saray' da yazılabilir o harflerle dedim. Dönmeden 'isyan' da dedi ve indi.

Üzerime bir ağırlık çöktü, bugün dinlemeliyim diye kendimi ikna ettim. Durakta bir arkadaşla parada anlaştık, akşamda benzinliğe uğrayıp arabayı bana bırakacak ben de yarın sabaha dinlenmiş uyanacağım.

Dinlenmek iyi geldi. Erkenden durağa geldim karton kutuların yanında oturup sıra mı bekliyordum yine sıra değişikliği yapmak zorunda kaldım. Harflerin sırasını değiştirmekten hoşlanıyor olmam iş hayatı da etkiliyor galiba. Bugün aynı arkadaşa ikinci kez sıramı vermek isteyince iyi değilsem eve git dedi. Dünkü arkadaşla aynı şartlarda yanış eve döndüm. Dün ilk seferden sonra çöken yorgunluk bugün hiç çalışmadan üzerimdeydi. Ayrıca Nisan da gelmedi salgın mı var acaba o da hasta olduğu için mi işe gitmiyor? Belki onun da uykularını kaçırın meseleleri vardır ve uyanmakta zorluk çekiyor. Keşke biraz daha bekleseydim, geç kalkmış olabilir. Evdeki iki gündür evde olmamla ilgili bir şeyler söylediler ama ne dediklerini anlamadım son zamanlarda kimseyi anlayamıyorum. Çok nadir anlarda algılarım açık oluyor.

Karton kutular falan, bekliyorum, çocukluğum ne zaman son buldu veya son buldu mu bilmiyorum ama çocukluğumdan sonra ilk defa bugün inşallah dedim. Dün de sağ kulağım çınladığında neler neler düşündüm, bunlar neyin habercisi merak ediyorum.

Göğüsünden dört yanına bir sıcaklık yayıldı evet şimdi iyi hissediyorum, hemen kutuları kaldırırdım.

Günaydın.

Günaydın dedim. Dün neredeydin demedim.

Toplu taşıma seçeneklerinin çoğalmış olması insanların en hızlı olani tercih etmesi bizler için önemli bir mesele, yolcuların başka seçeneklere meyil etmemesi için vaktim gelmeden iki koltuğum boşken hareket ettim. Nasıl aklıma gelmez acele etmediğim gün insanların gecikmesine sebep olmuş olabilirim. Allah korusun yolcularım azalabilir. Evet, Allah korusun demeyeli de yıllar olmuştu.

İlk hamlesi yapamadan, telefonum çaldı dört yolda çevirme varmış, haberi geldi. Bugün insanları hemen işine yetiştirebilmek için yoldan da kimseyi almayacaktım. Çevirme bugün için beni pek ilgilendirmiyordu. Dört yola yaklaşınca arkaya dönüp seslendim arkadaşlar çevirme varmış ayağa kalkabilir misiniz? Kimse anlam veremedi boş gözlerle baktılar. Birisi ayaklansa da sonra oturdu. Her gün bu gerginliği yaşıyoruz bu seferde biz dalga geçelim dedim.Çoğunluk ikna oldu ayağa kalktılar. En sol şeritten, otobüsün arkasına saklanarak dört yola girdim ama kahraman polis yer mi bu numarayı hemen önume atladi.

Dur dur! Bu kaçını yakalansın bıkmadın mı?

Abi araba da on üç kişi var adamlar oturmuyor ,dedim.
Kapıyı açtırip, bindi yolcuları dikkatlice saydı.

Gülümseyen yolculara bakıp kardeşim manyak misiniz niye oturmuyorsunuz dedi.

Seslendiğimde ilk önce ayaklanan abi heyecanla , hayatım çevirmelerde çökmekle geçti, yillardır bu anı hayal ettim dedi.

Polisi indirip yola kahkahalarla devam ettik en çok da Nisan güldü. Dolmuşta herkesin keyfi yerinde benimkisi ise başka bir alemdeydi.

İşini seviyorsun ne güzel dedi.

Evet artık sevmem için bir nedenim var dedim.

Gülüp başını çevirdi.

'Tesir' dedim nasıl bir kelime sence?

Güzel ama zordur dedi.

Olsun 'seyir' gibi tatlinskâr kelimelerimde var dedim.

Meslek hayatımın en hızlı seferi dolu dolu geçiyordu. Dolmuş yavaşlarken zamanın akışı hızlandı inişini dikiz aynasından izliyor artık yarının sabahını bekliyordum.

Yine o ağırlık günün ilk seferinden sonra üzerimdeydi. Bu ağırlıkla da çalışabileceğimi düşünüp devam ettim. Bu böyle devam ediyor artık ağırlığı üstümde keyifle taşıyabiliyorum.

Evet elimdekilerden daha fazlasını istiyorum ama toplu taşıma seçeneklerinin çok olması riske girmemi engelliyor. Fazlasına gerek yok elimdeki imkanlarla yaşayabileceğim gibi kısıtlı harflerle de bir şeyler yazabiliyorum.

Ne sena ne isyan yaraya tesir etti.

Esiri yarını seyretti yetti.

Uykusu-suzluk Tiyatrosu

Yusuf Çopur

İÇSES: Sönsün her şey. Bitsin şu gün. Uyumak istiyorum. İçimdeki onca gürültüye sabırı kalmadı. Sussun her şey. Tahammülüm yok kendime. Katlanamadığım ama kurtulamadığım şu an silinsin artık. Yoruldum. Yazmak bana iyi gelmiyor, belli. Gerçek hayattan esinlenme öyküler yazacakmış! Neyini yazacaksın gerçek hayatın! Al işte, daha ilk haftada kafayı yedin. En iyisi yazmak. Yatıp uyumak. Bırak gerçekler hayatın içinde kalsın.

KARAKTER: Uyumayacaksın! Beni yaz! Beni yaşat! Sana ihtiyacım var. Çıkar beni kendimden. Zihinden, beyninden. Rahat bırakmam seni. Bugün ne kadar çabaladıysan kaçırımadın gözlerini. Şimdiye görmezlikten gelmeye çabalıyorsun. Boşuna uğraşma. Yazmadan uyutmam seni.

YAZAR: Hayır. Git başından. Her zaman kendini dinleteceğini mi sandın? Kimsin sen? Bu hayat benim. Ben istersem yaşarsın. Her gördüğümü yazacak olsam... İlginç bir hikâyen var evet. Bugün onun peşinden gitmiş, seni takip etmiş de olabilirim. Yanına gelip konuşmuş, seni tanımiş olmam, yazacağım anlamına gelmiyor.

KARAKTER: Ne kadar çabuk yalan söylüyor ve kendi yalanını kendi gerçekmiş gibi nasıl da hemen yaşıyorsun. Asıl sen kimsin? Uzatma artık. Uyuyamayacağını en iyi sen biliyorsun. Bu aldatma oyununu bırak. İşıkları söndürmekle, yatağına girip gözüne kapatmakla uyunmuyor öyle. Uyku... Öldürmesin diye kim anları, uyumak istemezsün... Uyku örtsün, bürüsün, yaşatsın istersin... Uykunun öldürmediği bir hayatı yaşamak istersin. İşte o hayatı benim. Beni yaşamak istiyorsun. Ama cesaret edemiyorsun. Artık çok geç!

YAZAR: Ne saçmaliyorsun. Bir şeyi yaşatmak istediğim yok. Aksine öldürmek istediğim için uyumak istiyorum. Uyku... Öldürsün istiyorum yaşadığım hayatı... Kendimin katili olmaktan korktuğum için uykuya katil seçiyorum... Uykunun öldürdüğü bir hayatı yaşamak istiyorum. Evet, öldürmek istiyorum. En başta seni. Sonra herkesi. Her şeyi. Git artık!

KARAKTER: Ne istediğini bilmiyorsun. Sadece uyumak istiyorsun. Sadece uyumak... Ölmüş bir hayata mı, yeni bir dünyaya mı uyanacağını bilmeden sadece uyumak istiyorsun. Nah uyursun! Kalk ve yaz beni. Benden kurtulamazsun. Uyutmam seni. Biliyorsun hastayım ben. Deli Ferhat derler bana. Deli olduğum kadar da inatçıyım. Hem sen geldin bulaştın bana.

YAZAR: Belki de kendi gerçekliğime bulaştım. Belki de kendi yalanımı inandım. Kendi olamamış bir mağlubun uykusuya imti-

hanındayım... Bilemiyorum. Neyse ne. Bela misin nesin başıma? Evet, seni bizim deli diye çağrıyordular. Kendi kendine konuşuyordun. Olmaz, olamaz, diyordun. Merak ettim seni. Hata mı ettim?

KARAKTER: Ne kızıyorsun bana. Beni sen atmadın mı bu haya- ta? Şimdi niye bu terk ediş? Darılma ne olur. Yalvarırm sana. Uykunla öldürme beni. Herkesin görmezden geldiği bu deliyi sen olsun dikkate al. Yaşa beni. Anlattım sana her şeyimi.

YAZAR: Sen ne alemdesin ben nerelerdeyim. Yaşa beni diyor- sun. Bense öldürmek hevesindeyim! Öldürmenin hevesinde. Uykum olduğu için değil! Öldürmek için. Susturmak! Kovmak! Kö- tülüyü yaşamak istediğim için. Uyku yetiş ne olur. Bu zalimden kurtar beni.

UYKU: Bir rahat verdığınız yok! Başınız sıkışmaya hatırlayacağınız da yok. Derdiniz ne sizin. Kaldı ki her neyse bundan bana ne. Sen, yazar misin ne şeyimsen artık. Sen kötüluğun şehvetini sonuna kadar yaşayıp yarın vicdan azabını da sonuna kadar hissetmek istiyorsun. Tek derdin bu!

YAZAR: Kimi günahları af dilemek için işlermiş insan.

UYKU: Bana felsefe yapma be adam. Bana ne senin günahın- dan. Günah ne, kime, neye, ne günah! Siz insanlar her şeye bir kulp, her şeye bir isim, her şeye bir sebep bulursunuz zaten. Af dilemek için günah işliyormuşmuş. Git bunu yazdıklarına kanan aptallara anlat!

KARAKTER: Bak gördün mü? Uyku bile benden yana. O da yüz çevirdi sana. Hadi artık. Yaz beni. Deş içimi. İstediğini yaptır. Ama yeter ki yaşa beni. Hikâyemi. Sevdığımı. Bunaldım kendimden. Sessizliğimden. Sensizliğimden. Kimsesizliğimden. İstediğin sona hazırlım. Dokun bana.

YAZAR: Hazır olmasan ne olur. Neye gücün yeter? İstemiyorum seni. Yazdım işte. Defalarca yazdım. Yetmedi mi? Canımı mı istiyorsun! Öl artık. Ben öldürdüm seni. Sana gelince uyku. İstediğin kadar dalga geç. Umurumda değilsin. Af dileyeceğim bir günahın şehvetindeyim şimdi.

UYKU: Umurunda değilsem niye çağrıdın beni. Ne huysuz bir adamsın. Zannediyorsun ki her şey sen istedigin için var. Biraz önce ne diyordun öyle. Büyük laflar etme. Yok, sen olmazsan o yaşayamamış. Sen istedigin zaman ancak hayatı kalabilirmiș. Bu ne kibir. Yazarsan yazarlığını bil. Yazarlar karakterlerini yaşı-

▼ “Ben hiç gülmedim demem; güldüm. Güldüm ama şöyle içten, candan gülmedim.” Sait Faik Abasıyanık

mazlar. Yazarlar karakterlerinde yaşarlar. Asıl sen ona muhtaçsun. Kendi muhtaçlığını bastırmak için karakterine huysuzlaniyorsun!

KARAKTER: Hay ağını öpeym uykucuğum. Sen ne güzel bir şeysin.

UYKU: Ağızımı öpmeye sen şizo! Mahallenin çektiği yetmedi şimdî bana mı geldi sıra! Adın çıkış deliye. Tadını çıkar işte! Benimle değil, hayallerinle! Kimse karışmaz sana orada! Git kavuşursun yavukluna! Hem abin de görmez! Gece gece. Ağızından öpmüşmüş. Ben kimseyle öpüşmem. Neler söyletiyorsunuz bana. Kendi yalnızlığında sessizce dinlenirken bozdunuz huzurumu.

YAZAR: Uyku musun nesin? Asıl kibirli olan sensin. Biz olmasak sen de olmazdın. Sen bu Deli Ferhat'a, bu deli bozuntusuna uyma. O bugün var yarın yok. Biz bir ömrürseninleyiz. Yüz yüzeyiz. Hadi al beni kucağına. Öldüreceğim onu. Büyük bir zevkle... Yarına ne kadar büyük olursa pişmanlığım o kadar vicdanlı olacağım. Yardım et bana.

KARAKTER: Ben pişmanlığım kadar temiz! Ben aczyetim kadar yüceyim! Sen kimsin? Kendince beni öldürerek vicdanını temizleyeceksin. Vicdanını öldürmeden beni öldüremezsın yazar şeysi. Uykuya da kendi suçuna ortak etmektesin.

UYKU: Beni karıştırmayın arkadaş. Her haliñiza da ortak etmeyein. Uykuya temizlenecekmiş. Kendi pisliğiniz niye ben temizleyeyim. Bu insanlardan çektiğim ne. Ananız mıyım, babanız mıyım? Kucak istersiniz. Şefkat dilersiniz. Vicdanınız mıyım? Temizlenmek istersiniz. Tanrıñız mıyım, af dilersiniz. Biraz da kendiniz uğraşın. Beni rahat bırakın. Hanginize yetişeyim? Benim ruhumu kim dinleyecek? Yüzyillardır lağım deryasına çevirdiğiniz bu ruhumu kim temizleyecek? Yeter artık. Beni bana bırakın. Bende yer kalmadı hiçbir insanın en ufak bir yüküne bile.

KARAKTER: Uykucuğum biz seninle daha önce niye tanışmadık. Hep bu huysuz yazarın yüzünden. Hem huysuz hem cimri, hem kibirli. Kalk be adam. Daha mı arlanmazsan? Hem ufacık aklınlı, öldürdüklerinin kanyla yıkanmış bir vicdanla mı korkutacaksın beni? Güleyim de boş gitmesin. Hahahahayt.

YAZAR: Öldürdüklerimin günahlarıyla yıkanmış vicdanımla öldürreceğim seni.

KARAKTER: Kafayı öldürmeye yemiş, yazık. Kalkıyor musun, yoksa kaldırıyorum mı? Kendince afili cümleler kurup kafamızı karıştırmaksa niyetin, edebiyatın sana söker, bana değil, hele şu

akilli uykuya hiç dokunmaz. Kendi saçmalığında kendin debele-nip duruyorsun.

YAZAR: Uyku... Uyumak istiyorum... Öldür beni. Uyku sen öldür. Sen hayatın vicdanınsın. Orada boğ beni ne olur. Sonsuza kadar tut beni. Yalvarırım bırakma... Uyanmakla değil uyutmakla öldür!

KARAKTER: Ne kadar çok istiyorsun ölümü! Yalan! Sen kendini değil! Günahlarını öldürmek niyetindesin! Yanlıyorsun! Onlar seni öldürmeden ölmezler! Hem beni sevgilime kavuşturmadan ölmek yok sana.

UYKU: Ulan yine mi günah meselesi. Kendi karakterini kendine benzetmişsin yazar bozuntusu. Baksana o da bir anda büyük laflar etmeye başladı. Ne olacak? Senden doğan sana benzemiş. Kavuştur kime istiyorsa. Deli meli. Onun da gönlü var arkadaş. Tamam, hayatı yiyeceği en büyük kazığı yemiş ailesinden. Hele abisi. Bile bile... Eski sevdigi.. Şimdi yengesi... Akıl mı dayanır buna arkadaş. Delireceğim simdi. Hadi, ne hâliniz varsa görün. Beni yalnız bırakın.

YAZAR: Uyku yalvarırım. Bırakma beni. Şu karakterle, şu karakterlerle baş başa bırakma. Ben öldürmeyeceğim, bari sen öldür beni. Ona bırakma.

UYKU: Git artık... Öldürmüyorum seni. Bunu sen istedin... Senden öyle uzaklaşacağım ki her gün öleceksin. Her an. Ölmekten kurtulmak için beni arayacaksın. Ben bir daha gelmemek üzere gidiyorum senden! Hepinizden. Tüm insanlardan. Hayatımla ölübünen büyük cezayı verdim sana!

KARAKTER: Hahahaha. Ne oldu sustunuz yazar efendi. Böbürlendiğinle kaldıñ. Uyku valla, hayran oldum sana. O artık bir ölü. Beni öldürerek kendisi öldü zavallı. Bana seni katil edecekken kendini sana öldürdü. İyi bir şeye benzeyorsun. Beni de al yanına. Yaşamak istiyorum.

UYKU: Artık özgürsün.

KARAKTER: Kalbim acıyor. Nefesim daralıyor. Özgür müyüm? Ölüyorum. Uyku. Uy-ku. Katılı!

Kavuşmaları ve sevişmeleri öyle uzun bir süre hayal etmişti ki, gerçekle hayal iç içe geçmiş resimler gibiydi. Kendi bile ayırt edemiyordu artık gerçekle gerçek dışını. Aşk diye bildiği, bilmediğiydı.

İnsan gerçek anlamda, umutsuzca sevebiliyor ancak.
Çocuksu bir masumiyet ve korkuya.
Körükörüne.
Seyirci değil kahraman olarak.
Tanrı değil kurban olarak.
Ne büyük yalnızlık!

Seni bir gün en yakının ele verirse eğer,
Öğren susmasını ve ağlamamasını.
Bir kavanozun içinde mavi bir gül
yetiştir her gün daha çok yaşayan.
Bir masalın ağını kapat ve yat
geniş odalarda. Bir oksijen çadırında.
Ona kötü bir şey olsun istedim.
Bana aşık olsun istedim.

Düştüm, düşmüşlüğüüm kimsenin değil benim
yanılığımın eseri.
Düştüm. Düşenin dostu Allah.
Tut elimden kaldır beni.

KULİN

ARAL

MÜLDÜR

BEKİROĞLU

Ötekinin Olmadığı Bir Cenneti Hayatımız

YUSUF ÇOPUR

Bir Haydar Ergülen Röportajı!

Onu ilk "Kimsenin kimseye gözü dejmiyorsa, şiir niye?" misrasıyla tanıdım. Sonradan da çok şirini sevdim ama bu misra hep ayrı bir yerde durdu bende. Şiirin hayatı "eldivensiz" dokunan şairi diyorum ben ona. Dokunmak onun şirlerinde gerçek anlamını buluyor çoğu zaman. Gözün göze, yüreğin yüreğe, gönlün gönle, sözün söze, özün öze dokunması... 1980 sonrası Türkiye şiirinin önemli bir durağı Haydar Ergülen. Ve tabii ki denemeleri, edebiyat günlükleri, gazete yazılarıyla da edebiyatımızın... Ben ilk yazmayı sevdim, diyor. Öykülerle başlayan yazma serüveni ilginç yaşanmışlıklar, katlanılması zor acılar, tahammülü imkansız şahitliklerle dolu. Haydar Ergülen'le edebiyat ve hayatı dair içten bir söyleşi yaptık.

Eskişehir'de doğdunuz. Nasıl bir çevrede, ortamda geçti çocukluğunu?

Çocukluğum cennette geçti, sonra cehenneme düştüm! Çocukların pek çoğu buna benzer düşünceler içindedir sanırım, ister Murathan Mungan gibi "Biz büyüğük de kirlendi dünya" diyelim, ister çocukluğun veya safliğin yitimile cenneti de yitirmiş olalım, sonunda hepimiz dünyaya düşüyoruz.

"Semt ile Vatan" başlıklı, "Düzyazı:100 Yazı" kitabınızda yer alan, pek sık andığınız bir yazınız vardır, orada da anlatıyorsunuz "yitirilen cennet" nizi, Bu cennetin kapılarını biraz aralasak.

Olay Eskişehir'de geçiyor dersem, az çok bundan da anlaşılır zaten, sahiden de "Asude bir bahar ülkesi" ndeymiş gibi yaşadım çocukluğumu. Güzel ve aydınlık Türkiye'nin, çok kültürlü bir toplumun nasıl çok renkli olabileceğinin bir örneğidir 1960'larda Eskişehir ve özellikle de benim doğduğum ama tadına doyamadığım Kurtuluş Mahallesi ve Göcmenevleri. Barış içinde farklılıklarımızla özgürce bir arada yaşama dediğimiz, özlediğimiz, bulamadığımız, kuramadığımız ve artık bir düşülkeye dönüşmüş olan o doğal yaşama biçimimi orada vardi. Hem böyle kavamlara gerek yoktu hem de bunu kuramsal hale getirmeye. Kavgasız, gürültüsüz, barış ve neşe içinde yaşayıp gidiyorduk işte. 'Kalan sağlar bizim' değildi, ölülerimiz de sağlarımız da bizimdi, hepimizindi. Biz Alevi olduğumuzu doğal bir şey olarak söylerdik, yani gereklise söylerdik, komşular da biz Sünniyiz diye dayatmazlardı! Hem başka derdimiz mi yoktu Allahaşkına, ben Sünniyim güç bende, sen Alevisin, olmuş bir kere, üzülmeye!

Öteki'nin olmadığı bir dünyadan bahsediyorsunuz...

Ben başkasını kendin gibi bilmek diye bir anlayışla büyündüm o cennette. O zaman zaten iyilikten, merhametten, şefkatten,

adaletten ayrıca konuşmaya da gerek kalıyordu. Çünkü şimdî habire 'aman empati empati' diyerek neredeyse göbek havasına çevirdiğimiz, ama 'öteki'nden yüzümüzü çevirdiğimiz bu sahileşikler alemini görünce, sahiden o cenneti özlüyorum. Biz orada empati diye bir şey bilmezdim, çünkü dediğin gibi ötekimiz yoktu ya da hepimiz ötekiydi!

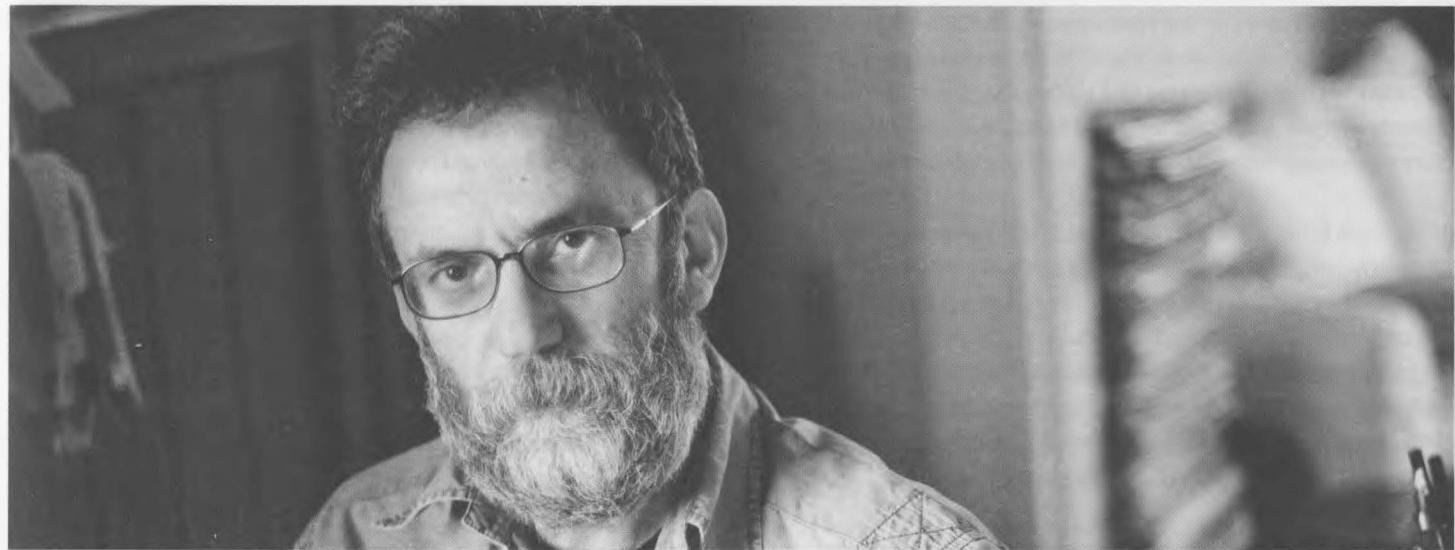
Göcmenevleri desem. Neler gelir akılınıza?

Göcmenevleri'ni şekerden yapılmış evler diye hatırlıyorum şimdî, küçük, tek katlı, sanki bir kutunun içine yan yana dizilmiş renkli kağıtlara sarılmış şekerler gibiydi. Al başka kentlere, başka zamanlara, başka hayatlara armağan diye götür! 50 yıl öncesini bugüne armağan diye getir! Oralarda oturanlar Bulgaristan'dan ve özlemle andığım eski Yugoslavya'dan göçmenlerdi ve 'göçmen' düşüncesinin güzelliğini ben ilk orada gördüm ve yaşadım. Yıllar sonra Deleuze'in 'göçeve düşüncesi' ile karşılaşınca, Edip Cansever'in "Eylülün Sesyle" şiirini biraz dize bozumuna uğratarak "Bu dünyada göçmen olmak iyi bir şeydir baylar" diye de mırıldandıdım.

İnsan ilişkileri nasıldı? Komşuluklar, gündelik hayat...

'Yersizyurtsuzlaşma' kavramı bizim orada 'yerliyiyersizleştirme' gibi bir içerik kazanmıştı. Sanki herkes birbirinin kiracısıydı ve birbirimize ödünç verilmişti. Bu çok kıymetli bir şeydi. Kiracı olmanın da ödünç olmanın da birbirimizin de kıymetini biliirdik elbet. Ve bunu en çok biz çocuklar hissederdik. Kadir kıymet bilmeyen ailelerimiz olsaydı bunca mutlu olmazdı ki! O yüzden çok uzun yıllardır her yerde "Türkiye Eskişehir olsun!" derim. Eskişehir çünkü hem çocukluğun hem komşuluğun kıymetini bilen bir şehirdir ve hep böyle kalmıştır. Ne mutlu çocukluğunu yitirmeyen! Ne mutlu gençlerini yitirmeyen, 'şehit' vermeyen ülkelere!

Sevgili Yusuf, bu söyleşi yalnızca tek yanıtla bile bitebilir, yani tek ve uzun bir yanıt olarak çocuklukla elbette. İyisi mi burada insanların vatanı bir semt olarak sevdikleri ve bu yüzden de 'komşunu sev' şiarını hiç unutmadıkları o altın çağ'a selam olsun diyelim, ve hem sevgi hem de saygı duruşunda bulunalım!

"Gözlerindeki telaşı kimin bakışları dindirebilir. Gözlerin kimsenin bakmadığı bir çocuk gibi. Issız ve öyle kırılmış ki, hiç susmayabilir. Gün gelir kötü bir şiir bile dokunur insana, Çünkü bazı sözcükler anılarından do kederlidir."

Haydar Ergülen, Aşk Şirleri Antolojisi

Şirle olan ilk münasebetinizi hatırlıyor musunuz?

Hatırlıyorum, ilkin avangard öyküler, absürt radyo oyunları filan yazardım ortaokul, lise yıllarında, ama şiir niyetiyle yazardım. Evet yazdıklarım şiir değildi ama şiir düşüncesiyle yazdım şeyledi. Sonraki yıllarda şiir yazdiğimda da yine şiir niyetiyle yazdım, umarım olmuştur!

İlk öykülerim avangard, radyo oyunları absürt, şirlerimse normal oldu, yani manzumeyi andıran, bazen de lirik şeyler, heyhat şirde yeni bir dil bulamadım, gün akşam oldu!

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Sosyoloji Bölümünü bitirdiniz. Anadolu Üniversitesinde araştırma görevlisi olarak çalışınız ama oradan ayrıldınız mecburiyetten...

-Ankara Aydınlıkeler Lisesi'nde 2. sınıfta, en yakın arkadaşlarım Erkut Tanriseven ve Ömer Ateş Kızıltuğ ile konuşurken, 'ölmezsem ODTÜ'de sosyoloji okuyacağım ve devrimci bir akademisyen olacağım' demiştim. Ölmezsem, niye? Yıl 1972'ydı ve ben 1 yıl önce Eskişehir Atatürk Lisesi'nden siyasi sürgün olarak geldim Ankara'ya, bu liseye. 'Onlar halk çocukların, asamazsınız!' diye haklarında küçük daktılomla yazılar yazıp dağıttığım bu memleketin en has evlatları, Deniz, Yusuf, Hüseyin asılmıştı oysa. Gönül sarayımız tuzla buz olmuştu, öyleyse onların asıldığı yerden o ipi koparmak için biz çok çalışacaktık, çok okuyacak, çok yazacak, ve onların düşlerini gerçekleştirecektik.

ODTÜ Sosyoloji'yi bitirdim, 12 Eylül oldu, Anadolu Üniversitesi'ne asistan olarak girdim, yüksek lisans programına devam ettim. Sonra da YÖK çıktı, reklam yazarlığı ve reklam kampanyaları

derslerine İstanbul'dan gelen hocalarım, reklam yazarlarının önde gelenleridir ikisi de, ajanslarında çalışmam önerdiler, 7-8 ay kadar sonra kabul ettim ve kötü yola düştüm. Hiçbir genç yazar, şaire, akademisyene de önermem, reklam yazarlığı mı, yaratıcılık mı, aman ha! Reklam yazarlığı başka, edebiyat, şiir başkalı!

Yayımlanan ilk iki şiiriniz müstear isimle yayınlandı. Bu tercihinizin nedeni neydi?

12 Mart dönemiymi, askerler işbaşındaydı, Eskişehir'de de sıkıyönetim vardı doğal olarak, ben de orta son, yani şimdiki 8. sınıf öğrencisiydim, o nedenle takma adla yazıyordum, "Deneme" dergisinde, Eskişehir'de, bugünün bazı edebi ve siyasi şöhretleri de o dergide takma adlarla yazıyordu, Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı gibi örneğin! Fakat ben asıl o zamanlar çökabilen sol 'Yeni Ortam' gazetesinde Mehmet Can imzasıyla Turan Oflazoğlu'nun "Sokrates Savunuyor" kitabı üzerinden, o dönemi, aydın olmayı, günümüzle karşılaşırı siyasi-edebi bir eleştiri kaleme almıştım. Demek ki yazmayı hep sevmişim, sanırım başka adlarla ya da başkalarının yerine yazmayı daha çok sevmişim!

Şir kadar hatta ondan önce öyküye olan bir yakınlığınız da var.

Ortaokul yıllarından sonra şiir yazmaya yeniden üniversitede başladım. Arada boş durmadım elbette, çoğunu yitirdiğim, bir ikisini yine takma adlarla yayımladığım 15-20 kadar öykü yazdım. Galiba öykücü olmayı istiyordum, çünkü öykü okumak büyülüyordu beni, büyütüyordu da diyebilirim.

1981'de yayınlanan Karşılığını Bulamamış Sorular adlı ilk şiir kitabınızı öncesinde ve sonrasında zor günler yaşadınız.

En yakın arkadaşımı bir tren kazasında yitirince o acıyla ne yapacağımı bileyem bir halde şiir yazdım, sonra da hep yazdım. Çünkü zaten hep arkadaşlarımız öldürülüyordu, pek çoğunu tanımadığımız, keşke yaşasalardı da arkadaşımız olmasalardı yine, ölünce arkadaşımız oldular, ne yazık ve çok acı, onları yazdım.

1980 veya 81'di sanırım Gösteri dergisinin gençler arasında düzenlediği 'yaz' konulu şiir yarışmasında 2. oldum. Sonra da "Yeni Türkü" şiir anlayışının ve yayinevinin kurucusu sevgili şair arkadaşım Yaşar Miraç, canım arkadaşım, canyarm, 'gencölenim' Ahmet Erhan'ım aracılığıyla kitap istedi benden, o zamanlar Ankara'da öğrenciydim, kitap filan da akımda yoktu, önce istemedim, sonra Ankara, arkadaşlık derken tamam dedim, sağıolsun Yaşar o güzelim genç şiir dizisinden benim ilk kitabı da yayım-ladı.

İlk kitabı ne ifade etmişti sizin için?

Kitabın heyecanı güzeldi, ama daha da güzel olanı geçen yıl yitirdiğim canım arkadaşım, canyarm Adnan Azar'ın ilk kitabıyla birlikte yayımlanmış olmasıydı, onun "Unutmak Suları", benim "Karşılığını Bulamamış Sorular", kitaplarımıza ellerimizde Cağaloğlu yokuşundan rüzgar gibi indiğimizi hatırlıyorum, burada rüzgar arkadaşlık yerinedir, ve akşam da gidip Çiçek Pasajında bir güzel kutlamıştık, Ahmet Erhan da vardı. Demek ki masa da masaymış, şiir gibi bir masaymış! Dostlar sofrası, arkadaşlık masası öyledir, şiir yerine geçer. Ahmet ve Adnan'la birlikte yetişmişik, şiirden aşka, siyasetten yolculuğa en yakın arkadaşlardık, tam olarak bir yoldaşlık ruhuydu bizi bir araya getiren.

40 Şiir ve Bir (1997) ile Necatigil Şiir Ödülü & Altın Portakal Şiir Ödülü'nü aldınız, ve sonra ödüller arkaya arkaya geldi. Bunların sizin dünyanzıdaki yeri nedir? Şairliğinizle bir katkısı olduğunu mu?

Gösteri dergisinin yarışmasında 2. olduğumda, 1. Murathan Mungan'dı, bir söyleşide, ödüller için "katılmayalım kazanırız, kazanmayalım kaybederiz" diye pek fiyakalı bir cümle kürmüştüm. Fakat sonra kimine katıldığım, kimilerine katılmadığım ödüller aldım, Cemal Süreya, Metin Altıok sonuncusuydu bunların. 'Bundan sonra ödül almayacağım' dedim o zaman. Şimdi yalnızca emek ödülü, onur ödülü gibi ne bir yarışmaya dayanan ne de maddi karşılığı olan ödülleri kabul ediyorum. Bunlardan biri sevgili şair arkadaşım Güven Pamukçu'nun Didim'in Akköy'ünde çikardığı dergi, kurduğu yazı ve çeviri evi ve yaptığı pek çok etkinliğin yanı sıra bu yıl onur ve emek ödülleri vermesi. Ahmet Telli, Ayten Mutlu ve bana Şiir Emek Ödülü veriyor, Dil Derneği de Ankara'da, Türkçeye katkılarından dolayı bir ödül veriyor, bunlar benim için de onurdur, o yüzden de ödül diye de bakmıyorum ve elbette onur duyuyorum her ikisinden de.

Şiirlerinizin yanında onlarca da deneme kitaplarınız var. Bunun da bir hatırlası, özel bir yeri vardır sanırım hayatınızda.

Yazmayı seviyorum ve elbette bir şiir türü olarak gördüğüm denemeyi de çok seviyorum. Aslında şiir ve öykü sevgim de bundan, ikisi de denemeden yapılamayacak şeyler, deneyince de olduğu anlamına gelmiyor ama, aslolan denemek ve Beckett gibi 'gene dene gene yenil, daha iyi yenil' diyebilmek. Ben de denemeyi seviyorum, şimdilerde daha da çok seviyorum hatta, daha iyi yenilmek için belki de. Bir de şiirden de az sattığı için seviyor olabilirim denemeyi, tüm beyhude şeyleti sevdigim gibi.

Yazmanın kendisi sancılı bir süreç ama şiir mi deneme mi daha zor oldu/oluyor sizin için?

Deneme çok zor bir tür, şiir için söylenen bence asıl deneme için geçerli, yani az sözcükle harikalar yaratmak! Sıkıcı olmamak, ilgiyi canlı tutmak, ilginç başlıklar, konular bulmak. Deneme de şiir gibi dedim ya, aslında şiir kadar onu da düşündüğümü söylememeliyim, ne yazsam, nasıl yazsam soruları hiç peşimi bırakmıyor yoksa ben mi onların peşini bırakmıyorum mucum, karıştırdım ama, bir peş peşe vaziyeti var, eh bu aynı zamanda elele, iç içe, yan yana duyguları da verdiği için iyi diyelim. Şiirle denemenin arasındaki da her zaman sıcak olduğunu düşünüyorum Türkçede, bakınız Cemal Süreya, Enis Batur, Salah Birsel. Benim için de ardından birkaç şey söylemenmesini isterim elbette. Sırasıyla "İyi bir adamdı...Eskişehirli bir şairdi...Denedi."

Şiirlerin, kitaplarının ithaf edildiği Nar'ı ve İdil'i, Mısır ve Kiraz'ı bilenler bilir ama belki hâlâ merak eden okurlarınız vardır.

Kimdir bunlar?

-İdil, eşim, Nar, kızım. Mısır ve Kiraz ise ana kız kedilerimizdi, şimdi ikisi de sonsuz uykularında. Safo, ya da kısaca Safiye ile Cano ya da kısaca Küloğlan adlı iki kedimiz var. Onların 10 kadar yavrusunu da eşe dosta dağıttık, Çilek, Üzüm...

Nar Alfabesi adlı bir de çocuk kitabı var. Çocuklar için yazmak nasıl bir duyguya diye soracağım ama öncesinde çocuk okurlarla buluşmak nasıl bir deneyim oldu, onu sormak istiyorum. Bir söyleşiden kalmış aklımda, kucağınıza oturup sakallarınızı seviyorlardı...

Nar Alfabesi'ni kızım Nar ve onun dünyadaki tüm arkadaşları, yani çocuklar için yazdım. Üç kez yazdım, zor iş. O nedenle de bir daha çocuk kitabı yazmayı göze almadım. Ama insanoğlu bu hiç belli olmaz, gün doğmadan neler doğar diyelim, bakalım, görelim, bekleyelim, sevelim, sevilelim, dünya kimseye kalmaz! Yusuf'cuğum sağ ol, varol, çok yaşa!

Vasiyetname

MURAT TEKİN

Bir gün ölürem -ki öleceğim elbet-

Taş değil,

Bir çınar dikin başucuma.

Sevmedim taşları oldum olası

Soğuktur, ölümü sayıklar boyuna.

Bir gün ölürem -ki bu ara yok hevesim-

Adım kazınsın taşa değil o ağaca

Çocuğu yoktu, bir çınarı büyütüp desinler.

Etiyle, kemiğiyle, kanyla.

Gökyüzündü anası, emzirdi desinler.

Güneşile, havasıyla,

İşığıyla, suyuyla.

Ki çocuğum olsaydı,

Adı mavi olmaliydi

Bir çınar gibi tantanalı

Gökyüzüne nazır, mağrur ve hür.

Uzatmalı ellerini,

Koymalı yüreğini gerekirse

İyiden ve kötüden

Güzelden ve çirkinden

Ölümden ve benden öteye.

Bir gün ölürem -ki öleceğim elbet-

Aynı şarkının nakaratı

Kulağımda: "Sabret gönlüm sabret"

Sabretmek ve seyretmek insanları

Film gibi ve tüm mahlükati

Hepsinde dert aynı, aynı tasa

Hep yaşamak telaşında,

Katıksız kaygıda

Bir çınar dikin diyorum, başucuma.

Telaşsız, tarafsız, hesapsız.

Şahit olsun tüm insanlığa.

Firari

FULYA ORDU

eskirsin, hissizleşir ve firar olursun
gitme

muhbirsin tüm ölçüsüz kederlere
gözünde bir başka dünya dönüyor, hep çocuklu
onlara anlatamazsan
başına buyruk acıların elinden tuttuğunu

toplanmış ayaklarına bakıyor tüm yeryüzü hizmetkarları
zincirsiz, çilesiz, bağısız ayaklarına
yne birilerini kahrediyorsun gördün mü
yne saçın başın defa yıkıyorsun
durma olduğun yerde
gitmeye hazırla yaraları

ama
gitme

sesinin bir hikâyesi var sana hep anlattım
sesin trenlerde kaçak yolcu
cebinde taşıyan biletini
işte sen böyle giyersin üzerine masumiyeti
o trenler sesin için yanılma sakın
gitmen vukuat olur üzerinde rayların

unutulmuş bileklerin var sevgilim
çok kapılı evler gibi paslanmış ellerim olmasa
tutup öperdim

ama
gitme

eskirsin
hissizleşir
ve
firar olursun
gitme

kovulduğum tüm cennetlere
seni koysunlar benim yerime

Karmalar Karışık

SELCAN AYDIN

Çağıl Bay

Ayakkabımın bağcıkları çözülmüş, basıp düşecek gibiyim.
Çırplıan kaz tüyü yastıktan bir yol bulup düşen bir tüy gibiyim.
Ah kelimeler, süzülüyor parmaklarımdan.

Nasıl nefes aldığı düşünürken nefesini saymaya başlayanlar gibi,
Yazarken de sözcükleri düşündüm.
Ben de böyle nefes alıyorum işte.
Nefesim daraldı.

Bak gözlerin düştü yine düşlerime
Düşleyeceğim kadar ayrı mı kaldık yoksa?
Ben renkli göz sevmezdim oysa
Nasıl oyuldu o gözler aklımın kıvrımlarına?

Hani olur ya bazen sana oldu mu bilmem
Bedenler biçilmiş kaftan gibidir.
Bir sarılırsın, kabin şeklini alır sıvılar.
Öyleli.

Bir Tomris Uyar dejildim belki
Ah bana ne şarkılar, şiirler, öyküler yazıldı bilsen

Onun gibi değilsem de
Bir kısım aynıydık. Pırlantayken, gölge olmuştu ikimiz de.

İlişkilerin de son kullanma tarihi var mıdır?
Sahi, geçende patates salatası yapmıştık
Ne oldu bozuldu mu o?
En son orada kaldım ben.

Yeni bir dünya göreceğiz.
Birlikte.
El ele.
Daha değerli bir şeyim yok.
Senden başka sebebim yok.

Bir küçük kız çocuğuyum.
Uçan balonum elimden kaçtı.
Pamuk şekere kandım.

Kafam karıştı.

O değil de
Artık şeker de sevmiyorum ben.

Yasemin

GÖKHAN COŞKUN

Johanna Krimmel

O vakitler sıkıcı bir adam vardı. Kadın ilişkiyi gözden geçirmeye karar verdi ve "Biraz zamana ihtiyacım var." dedi.

Bazı sabahlar kül gibi bir gökyüzüne uyanıyorum. O lanet adamı görmemek için hızla geçiyorum aynanın önünden. Okul yolunda buluyorum kendimi. "Emeviler" diyor hoca. "Peki ya Erzincanlılar" diyorum. Çıkıyorum dersin ortasında. İki sınıf ötede Lale Devri anlatılıyor. Eskiden mahallede Yasemin diye bir kız vardı. Onu gördüğüm ilk günden beri severim çiçekleri. Ah Yasemin. Ne de utangaç gülerdin. Hiç tereddüt etmeden giriyyorum sınıfa. Çünkü çiçekler Emevilerden daha güzel kokuyor. Lale bahçelerinde dolaşırken patron anyor. "Kaynak kısıtı, gösterge tablolar, cezai işlemler" gibi tamlamaların yarı İngilizce yan Türkçe havada uçuştuğu bir toplantıda buluyorum kendimi. Patron "bu konu hakkında sen ne düşünüyorsun" diyor. Akşam Fenerin maçı var diyorum. Herkese bol naneli limonata söylüyorum. Tam çıkışken karşısında oturan ve gizli gizli flörtüyle mesajlaşan eskinin sekreteri, şimdinin yönetici asistanı olan güzel personelimizin kulağına eğilip "sana çilekli milkshake söyledim bebeğim" diyorum. Kikirdıyor.

Tribünler tıklım tıklım dolu. Bu Gençler'e karşı şansımız da pek tutmuyor nedense. Top orta alana yapmış sanki. Dakika 50 ama iki kaleci benim kadar bile terlememiş durumda. Hakem çok tehlikeli bir yerden frikik verecek gibi bakıyor sessiz tribünle re. Sonra göz kiriyor. Sıkıldım diyorum. Vapura atlıyorum. Karşı'da Beşiktaş oynuyor. Sonuna yetişiyorum. Kara Kartal 1-0 geride ama gümbür gümbür bastırıyor, 85'te bir gol atıyor. Uzatmalarda bir tane daha. Kendimizden geçiyoruz. Yıkıyoruz Eski Açık'. Hakem daha düdügü ağızından çıkarmamışken annem bağırlıyor yemek hazır diye. Kurt gibi açıkmişim. Heyecanla otuyorum sofraya. Menüde sıkıcı, salyalı bir bamya. Hesabı iste-

yip komşu teyzelerin sofralarına misafir oluyorum. Bol anılı bir ezogelin içiyorum seneler arasında dolaşırken. Yemekten sonra marlboro ikram eden lokantacılann olduğu yıllardaken "Ee evladım sen anlat biraz da" bakışına ramak kala fotr şapkamı askıdan alıp hane halkını kibarca selamlıyorum.

Mahalle meyhaneleri revaçta ve rakı ucuz olduğundan cep telefonumdaki uygulamadan salaşlığına övgüler yağdırılmış ekonomik fiyatlı bir yer aramama gerek kalmıyor. Trençkotumun cebinde bulduğum bahar sigarasından bir dal yakıyorum, gözlerimi kapatıyorum ve tüm eftarımla türkü söyleye söyleye en yakın anason kokusuna doğru gidiyorum. Kaybetmiş sıkıcı adamlar gibi davranıyorum. Karnım tok olduğu için tek raki söylüyorum. Cüzdanımdan vesikalık resmini çıkarıyorum. "Güzelliğine" diyorum. "Seninle geçen anılarının güzelliğine..."

"çünkü ayrılık da sevdâya dahil.

çünkü ayrılanlar hâlâ sevgili"*

O vakitler kadın Cnbc-e'de, kadın erkek ilişkilerinin çok iyi analiz edildiğini düşündüğü ve "Tam beni anlatıyor ya" dediği Amerikan sit-comları izliyordu. Saçlarını o kadın gibi kestirdi. Antioksidanlarından ötürü yasemin çayı içti ve sabaha kadar bol detokslu bir uyku çekti.

Adam ise ömrünün geri kalani o meyhanede Sadri Alişik tadında geçirdi (Turist Ömer gibi değil, "Ah Müjgan" der gibi).

"Bu dünyada Sadri Alişik gülüşü diye bir şey var. Selam olsun öyle gülən adamlara. Selam olsun gözleri dolu doluyken tebessüm eden dudaklara."

Songül Çolak

Aylak Prens

RAHİME TAYDAŞ ERGÜN

"Ben telefat-ı Adiyeden

Paşabahçeli Sadri Alışık

Babam Kaptan Rafet

Anam Zavallı Saffet

Ben

Elli yıllık bir sinema tiyatro çöpü,

Artık çöpler denize dökülmüyor yasak

Acaba sarmısklasak damı saklasak,

Sarmısklasak damı saklasak

Yoksa bu telefat-ı adiyeyi

Hiç mi hiç hatırlamasak." –Sadri Alışık

Takvimlerden 5 Nisan 1925. Paşabahçe'de bahçesinde çeşit çeşit meye ağaçlarına sahiplik yapan evin yeni bir misafiri var. Denizleri ekmek kapısı yapmış Kaptan Rafet'le, onun yokluğunda evin direği görevini devralan Saffet ilk çocuklarına "merhaba" diyorlar. Mehmet Sadrettin Alışık, hoş geldin uğruna dizeler dökeceğin İstanbul'a!

Sürekli denizlerde olan eve geldiği zaman oğlunu uyurken seven otoriter bir baba; kocası denizlerdeyken dimdik ayakta durmaya çalışan otoriter bir annedir nasibine düşen Sadri'nin. Tüm bu otoriter ortam içindeki afacana engel değildir tabi ki. Sadri yaramazlarıyla ün salar. Kimlikte Sadrettin aile de Sadri'dir. En çok da kardeşi Nevin'in Sadri'sidir.

Hani her insanın hayattaki amacını bulduğu, "İşte ben bu olmalıyım, bunu yapmaliyim." dediği anlar vardır. O an ile henüz 6-7 yaşındayken bir sünnet düğününde karşılaşır Sadri Alışık. İzlediği Naşit Özcan Tiyatrosu, gözlerini kamaştırır, içindeki oyunculuk ateşini fitiller ve artık ona sokaklarda top koşturup yaramazlık yapan çocuk olmak yetmez. Artık o izlediği oyundaki gibi sahnelerde olmak ister. Bu uğurda ilk seyircileri mahallede beraber top koşturduğu arkadaşlarıdır. Artık o arkadaşları bilye oynarken onlara sunacağı piyesleri canla başla hazırlayan çocuktur.

İlk başrolünü ilkokul üçüncü sınıfta İstiklal Piyesi'nde kapar, bu tiyatro hevesli çocuk. Lisedeyken ailesinden gizli Cağaloğlu Halkevi'ne başlar, çocuğunun yaramaz Sadri'si. İlk geceinde heyecandan eli ayağına dolaşır. Bir uşağı oynayacaktır ve sahneye çıkar çıkmaz heyecandan yere kapaklanır. Elindeki kahve bir yanda, kahve tepsisi diğer yandadır. Acemi oyuncunun bu hali güldürür seyirciyi. Seyircinin hoşuna giden bu sahneyi her gece yeniden tekrarlamasını ister yönetmen. Tiyatro aşkı gittikçe basık gelmeye başlayınca devam mecburiyeti olmayan Güzel Sanatlar Akademisi, resim bölümüne kaydolur.

Önceleri oğullarının oyuncu olmasına karşı çıkan Alışık ailesi, ancak onlar da oğullarının oyunculuk aşkına yenik düşerler. Çıktığı bu yolda oğullarını yalnız bırakmaya gönülleri el vermez. Ancak oğluna "Sana bir nasihatim aynı zamanda da vasiyetim olsun. Artık yeni bir hayata atlıyorsun. Bundan sonraki yaşamında işini elinle değil, canıyla yap." nasihatini de eksik etmez baba Rafet Alışık.

Ve 1944 yılı geldiğinde ilk filmi Günahsızlar'da annesi öldürülen bir genç kız sahip çıkan balıkçı ailenin oğlu olarak "merhaba" der sinema seyircisine Sadri Alışık. Bu ilk tecrübesinden sonra kendini Clark Gable gibi hissetmeye başlar. Ancak sevinçle başlayan bu "merhaba" zamanla yerini umutsuzluğa bırakır. Çünkü ikinci filmi "Ya İstiklal Ya Ölüm" için beş yıl bekler.

"Seni öyle bir severim ki, dengeni kaybedersin. Kiliseye gider, "Selâmünaleyküm" dersin." - Ah Müjgan Ah

Oyunculuk aşkı ona 38 yıllık hayat arkadaşını da getirecektir. "Küçük kız" diyerek hitap ettiği Çolpan İlhan ile arkadaşlık içerisinde geçen iki film çekerler. İlk görüşte aşk değildir onların aşkı. Ancak şimşeklerin bir anda çaktığı, arkadaşlığın bir anda aşka dönüştüğü bir aşktır onların ki. Yıl 1959, yer Yalnızlar Rıhtımı filminin seti. Sadri Alışık Yalnızlar Rıhtımı'nın kaptanı, Çolpan İlhan tangolar söyleyen bir bar şarkıcısıdır. Filmde geçen bir sarılma sahnesi. Bardan kaçarak gitmeye çalışan esas kız ve aşkınnın gitmesini izin vermeyerek onu kollarından tutup çeken esas oğlan. Ve işçilerin parladığı o sarılma anı. Öyle etkileyen bir sarılma ki; kameranın "stop" dediğini bile duyamama hali. Kamera kapanıktan sonra sarılmaya devam etme hali. Sadri Alışık'ın yıllarca "orada bir elektriğin ikimizi de içeri aldığıni hissettim. Çolpan'a baktım o oralı değildi." diye anlatacağ o sahne... 38 yıl süren evliliğin temellerin atıldığı sahne olur, o sarılma sahnesi.

"Sokak köpeklerine selam vermek, adam olmaya çeyrek var demektir." -Avare

Oğlu Kerem'i kucağına aldığında Turist Ömer olmasına üç yıl vardı daha. Ah Turist Ömer! Mahallenin sevimli serserisi. Hayatın tüm acımasızlığını, fakirliğini, o hayat tarafından itilmişliği kahkahalarıyla karşılayan adam. Çok gezer, çok içer, çok sorumsuz Turist Ömer. "Carpe diem" kelimesini sinemadan bize öğreten, anı yaşayan gerisini umursamayan adam. Aylak aylak gezen, parası olup olmamasını umursamayan, parayı sevmeyen adam. Kimin başı dertte olsa anında koşan her işini halleden ama çalışmayı sevmeyen Turist Ömer.

Sadri Alışık ne çok sevdirdi Turist Ömer'i bize. Çünkü Turist Ömer bızdendi, mahallemin haylaz umursamaz delikanlısıydı. Selamını eğri veren, sürekli dayak yiyan, umarsız, düzen bozucu asker arkadaşı er Ahmet esin kaynağı olur, Turist Ömer'i yaratırken.

Ah Sadri Alışık ah.

"44 yıldır çok sevdiğim bir mesleği yapıyorum. Bunun acısını, izdirabını, yorgunluğunu, kederini, meşakkatini çektim. Ama şerefini taşıdım. İnanır misiniz, bütün bunlardan sonra örürken mutlu öleceğim." – Sadri Alışık

Tüm Türkiye'nin Turist Ömer'i... Hem hayatı, hem sahada gol-leri kaçırın Ofsayt Osman... O, on on beş filmi sevse de, biz onu her filmiyle sevdik. İlk başlarda onu ağırbaşlı, öfkeli, kötü adam olarak izledik. Umursamaz, aylak, başıboş Turist Ömer oldu sonra. Bir gün Almanya'ya, bir gün Arabistan'a, bir gün uzaya peşinden sürükledi bizi. Yerli Robin Hood oldu Ofsayt Osman'la, zenginden alıp fakire verirken; biz de onunla beraber "bu da mı gol değil" diye isyan ettik filmın sonunda. Sonra gol diyen hakimin kararına hep beraber mutlu olduk. Ah Güzel İstanbul'da Haşmet İbrik taroğlu olduk. Üç kuruş hürriyeti için, fotoğrafçılık yapmasını takdir ettik. Ayşe'nin şöhrete kapılıp Haşmet'i bırakıp gitmesine biz de Haşmet kadar içerledik. Sonrası mutlu sondu, derin bir "oh" çektiğim.

Hüsün olup "Yahu ben kuruntu yapmam. Bi' şey var Müjgan'da. Yüzüğünü takmadı, yüzü iç gülmedi, gazozunu içmedi. Ya Müjgan bugün güzel bile değildi. Ötesi var mı?" derken giden sevgililerimizin ardından onunla beraber "ah Müjgan ah" diye iç geçip bir kadehte Hüsnü için içmedik mi? Saffet Beni Affet de, parayı bulduktan sonra ilk fırsatla avam bulup karısını boşayan Saf Saffet'e hem kızdı, hem de kıymadık başına gelenlere. Yengeç Sepeti'nde ailesine kol kanat geren, bir arada tutmaya çalışan, oğluna tokat atmadan önce bile daha çok canı acımasın diye gözlüklerini çıkarttıran baba oldu. Hayran olduk.

"Düşündüm de insan ömrü dediğin sayfalık hikâye, onu da olur olmaz şeylerle karalamak yanlış. Her şeye gülüp geçmek lazım. Onun için sen de gül ama yalancıktan değil. Geçmiş, eskiden olanları, kalbinin sizisini, sevdığın insanı falan her şeyi boş verecek gülmelisin. Gül hadi, güzel yüzüne gülmek yaraşır hemen şimdidi. Bak, bak ben nasıl gülüyorum dünya umurumda değil."

Şakıyla Karışık oyunculuk hayatı boyunca jön de olmuştur, yan karakterlerde de oynamıştır, hatta kötü adam bile olmuştur. Dalgacı Mahmut, Gönlübol Arif, Gariban Ali, Ringo Kazım ve daha nicesi... Tüm Sadri Alışık karakterlerinin halk tarafından neden bu kadar kabullenildiğine şaşırılmamak lazım aslında. Çünkü yarattığı tüm karakterler hayatın ta kendisiydi. Çünkü O fakir balık-

"Hayat demek ölümü beklemek demektir. Az çok hepimiz denizi, yıldızlan, ağaçları, işte falanları filanları göreceğiz. Bir çok şeyin tadına bakacağınız sonra da ister istemez "gidiyorum, elveda" şarkısını söyleyeceğiz. Öyle ise gidenin de kalanın da gönlü hoş olsun."

Serseri, Sadri Alışık

çayı anlamak için esnaf lokantasında yemek yerdii ya da boyacıyı anlamak için yarımpabuçla dolaşındı. Semt pazarlarına gider, kim ne alıyor, insanlar neler alabiliyor izlerdi. Kalabalıklara karışmaktan çekinmezdi. Oynadığı her karakteri halkın tam da göbeğinden bulup çekip çıkarmıştı. Filmleri de tipki hayat gibidir o yüzden. Ağlatırken güldürür, güldürürken düşündürür hep. İki üç olan kahkaha ve hüzne bizi aynı sahne içerisinde tutup götürür. Filmlerde doğaçlama kullandığı düşünülürse, bizi bir uçtan diğerine çekebilme yeteneği önünde saygıyla eğilmek düşer bize.

O yüzdendir ki; ne zaman hayat üstümüze üstümüze gelse, insanlara karşı öfke yüklü hale gelsek, bu dünyanın çivisi olmuş bu dünyadan hiçbir şey olmaz diye isyan etsek, bir Sadri Alışık filmi, bir Sadri Alışık gülümsemesi bize dünyanın yaşanması bir yer olduğunu yeniden hatırlatır. Hüzün varsa mutluluk da vardır, kötü insanlar kadar iyi insanlar da vardır, hatırlarız.

Baba Sadri Alışık... Can dost Sadri Alışık... Çok aşık Sadri Alışık... Son İstanbul beyefendisi Sadri Alışık... O kocaman gülümsemesiyle hayata çelmeler takan Sadri Alışık... Sesile bizi hüzünlere salan Sadri Alışık...

"İyi ya, madem ki hepimiz günün birinde çekip gideceğiz, o halde bunca matem, bunca kahir niçin? Sizinkisi matem değil zaten, korku, korku! Hayat demek ölümü beklemek demektir. Az çok, hepimiz yıldızları, ağaçları, işte falanları, filanları göreceğiz, birçok şeyin tadına bakacağınız, sonra da "Gidiyorum elveda" şarkısını söyleyeceğiz. Öyle ise, gidenin de, kalanın da gönlü hoş olsun." Serseri

Takvimler 18 Mart 1995'i gösterirken bize son eğri selamını çaktı Sadri Alışık. Turist Ömer, Ofsayt Osman ve onlarla beraber hepimiz öksüz kaldık. Geride 200'ü aşkın filmimi, İstanbul'a yazdığı şiirlerini, 45'lüklerini, yağlı boya tablolarını miras bıraktı bize. Oysa biz hâlâ istiyoruz ki, çıksın bir yerlerden o şahane İstanbul beyefendisi. Çıksın ve bize yine selamını çakıp, kocaman gülümse sin. O zamana kadar biz de kendine Ayhan Işık'a tembihlediğini tembihliyoruz:

"İyi geceler. Örtünmeyi unutma, üşürşün."

Erken Ölme Lütfen

DİLАН BOZYEL

"Konuştuğça, söyleyemediklerimiz biriyor."
Tomris Uyar

Bu aralar,
biraz uzağım,
kalp atışına. Nabıza. Yutkunmalara.

Her şey nasıl da normal,
şAŞırmak şaşırıyor hepimizi.
veya mutlulukla şaşırımk mucize.

Haberler var kanallarda, gazetelerde, sokakta, insanların
ağzlarında.
Hep küçük hesaplar, hep küçük hesaplar.

Bu aralar,
biraz uzağım,
sana, bana, ona.

Önümde kırmızı bir şarap dolu kadeh,
arkamda aynalar,
yolumda aşklar, kahkahalar.
Solumda bir meyhane, belli ki güzeller; Fikret Kızılık şarkısı
mirıldanıyor.
sağında büyük büyük adamlar konuşuyor. Boş boş.

Doğum günleri var, sevdiklerimin.
Bir de ölümler. Kaç kaçabildiğin kadar.
Nereye kaçabilersen, kaçabilirsem.

Toprak değil korkum,
mutluluk ihtimallerim derdim.

Dün çocukluk arkadaşımın doğum günü idi, Ege' de yaşayan.

Aramadım.

Aptal bir telefondan akıllı harfleri kurcaladım:

"Seni seviyorum, bu yüzden erken ölme lütfen."

Kendime Ait Bir Oda

ESRA PULAK

- Ne vakit yere sıkı bastım, o vakit yerden yükseldim. Hayal ettiğimizi gerçekleştirebilmek için ihtiyacım olan tek şey, kendime ait bir odaydı; kalbim'di.
- Evin artık bir yuva değilse nereye gidersin?
- Mum dibine ışık vermez, lakin karanlıkta kalan her yüreği aydınlatır.
- Ruh usanmadan kalp edemiyor vedasını.
- "Neden?" diye sordu aklım,
"Neden olmasın?" dedi kalbim.
- Ben hayal ederek yazارım, o hayal ederek okur. Böylece gerçeğe dönüşür tüm düşlerimiz.
- Tok olmama sebeptir, gönül zenginliğinden gelen cömertliği.
- Hüznüm iki ayaklı, sevincim dört nala!
- Dün'de takılıp kalma; bugünü yaşa.
Yarın bir hediye.
- Seni kim şaşırtıyorsa ona yaklaş.
- İlla bir şey biriktirmek istiyorsan; dost biriktir, dost biriktir, dost biriktir.
- "Keşke..." yerine, "İyi ki!"
- Sevince, oluyor.
- Bana kattıkların ile sen daha da büyüp!
- Yüreğinle dokunduğu zamanın eli değimesin.
- Adımı gönlüne yazdım, satır aralarını oku; bul beni!

Yaşamak Yürek İster, Yürek ise Tatmin Olmak

KÜBRA M. BÜYÜKKIYICI

"Oysa zaman yaşamın kendisiydi. Ve yaşamın yeri yürekti."

Michael Ende

Yaşamın yeri yürekti çünkü yürek tüm uzuvların efendisiydi.

YÜREK; Yaşamak, ümit var olmak, Ruhu beslemek, eneyi çıkmaz kuyulara hapsetmek, Kötülüğü terk ederek kazanmaktı. Kazanmak için de zamana ihtiyacı vardı insanoğlunun. Kazanılmış zamana, hatta kaybedilmiş zamana. Kaybettiklerimizle veya kaybettığımızı zannettiklerimizle kazandığımız olmadı mı hiç? Hiç mi U dönüşü yapmadık? Keşkelerimiz şükür ile hiç mi yer değiştirmi? Elbette evet. Kaybettığını gören gözler, kaybettığını dile getiren ağız, kaybettığını işten kulaklar, kaybettığine mahkum olmuş eller ve ayaklar, gerçek efendisi izin vermeden kaybetmeler, kaybedemezler. Her uzuvdan çıkan fisiltılar yükselsin, çığlık olur zamanla ama yürek izin vermediği sürece ümitsizliğe düşmez beden. Inişleriyle, çıkışlarıyla, korkularıyla, hüzünleriyle, mutluluklarıyla yönetir tüm benliğini. Tüm hayatın zorluklarına tek başına katlanır yürek; yapılan salih amellerle aydınlanır, kötüüklerle kararır ama diğer uzuvlara son nefese kadar hayat vermeye hep devam eder. Bu arada tek bir isteği vardır yüreğin; oda tatmin olmak. Yürek tatminse zaman kazanılmıştı çünkü zaman yaşamdı. Tatmin olan yürek nereye bastığını, neye baktığını, neyi gördüğünü, neyi tuttuğunu, neyi iştittiğini bilirdi. Bilirdi koca evren için ne kadar az yer kapladığını, öte yandan da ne kadar değerli olduğunu. Günler geçtikçe değerinden kaybetmez bilakis her geçen zaman değer kazandırır yüreğe. Kazanmak adına her gün yorulmadan ümitle kan pompalar tüm vücuda, hiçbir şey için geç olmadığını, kaybedilen zamanların tekrar kazanılabileceğini bilir yürek, yeter ki farkında olsa.

"Güzeliniz ama boşsunuz, diye ekledi. "Kimse sizin için canını vermez. Buradan geçen herhangi bir yolcu benim gülümün size benzediğini sansa bile o tek başına topunuzdan önemlidir. Çünkü üstünü fanusla örttüğüm odur, rüzgârdan koruduğum odur, kelebek olsunlar diye bıraklığımız birkaç tanenin dışında bütün tırtılları ugrünnda öldürdüğüm odur. Yakınmasına, böbürlenmesine hatta susmasına kulak verdiğim odur. Çünkü benim gülümdür o."

Sonra tilkiyle buluşmaya gitti:

"Hoşça kal," dedi.

"Hoşça git," dedi tilki. "Vereceğim sırrı çok basit: İnsan ancak yüreğle baktığı zaman doğruya görebilir. Gerçekin mayası gözle görülmmez."

Küçük Prens unutmamak için tekrarladı:

"Gerçekin mayası gözle görülmez."

"Gülünü bunca önemli kılan, ugrünunda harcadığın zamandır."

Küçük Prens unutmamak için tekrarladı:

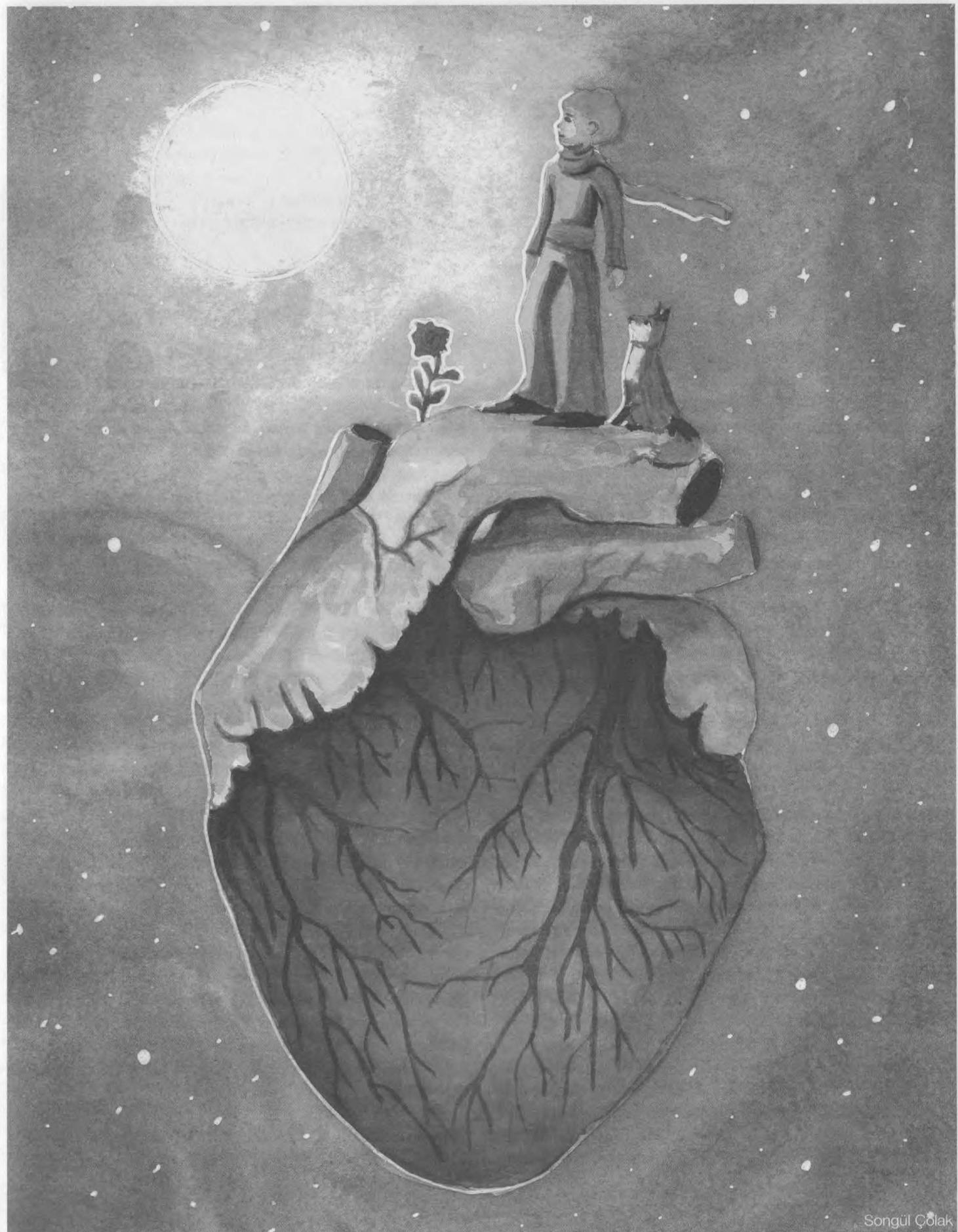
"Ugrünunda harcadığım zamandır."

"İnsanlar bu gerçeki unuttular, sen unutmamalısın. Evcilleştirdiğin şeyden her zaman sen sorumlusun. Gülünden sen sorumlusun."

Antoine de Saint-Exupery

Küçük Prens ile tilki arasında geçen bu diyalog yaşamın özetidir aslında; "İnsan ancak yüreğle baktığı zaman gerçekten görebilir. Gerçekin mayası gözle görülmmez." Yaşam bitmeden, tükenmeden önce yapılması gereken en aslı görevdir yüreği evcileştirmek, her yeni güne ümitle başlayan yüreğin hakkını vermek. Yüreği ile bakan herkes bilir ki gerçekler bir damla suda da, gül goncasında da hatta yaşama gözlerini açan yeni bir bebekte de aynıdır. Yüreği ile bakamayan gözler sarıldığı hiçbir şeyin gerçekini göremez; ya çaresiz dipsiz kuyularda sessizce yaşar ya da yüreğini susturmak için isyanları oynar. Yürekle bilmek için yüreği hissetmek gerek, yüreği hissetmek için de farkında olmak gerek.

"İsyancılarım dedi. Hayır, imtihanlardaydım. Fark etseydi, kurtulacaktı." Mevlana Celaleddin-i Rumi

Çoban Ali

CENK ÇALIŞIR

O zamanlar Gülsüm'e aşıkım. Aşık dedimse deli dolu. Dünyaları yakarm yani o denli. Babası ister başlık parası. Yolu yok. Ya bulacağız parayı ya kaçacağız. Dedim babası, abileri bulur, vurur ikimizi de. Benim canı s...ır et de kıyamam Gülsüm'e. Kaçmaktan caydım sonra. Ne yapıp ne edip başlık parasını denkleştirmem lazımdı. Gülsüm on altısında o zaman. Amma boylu, poslu. Endamını görsen hiç demezsin on altılık diye. Ben on sekizi yeni bitirmişim. Büyüklar terli, kan deli.

Neyse dolandırmayayım lafi.

Köyde düğün var o gece. Ormanın öte yakasındaki bir köye, Çırçırların Deli Hatice'sini gelinledik. Fabrikanın bahçesine kurulmuş masalar. Ön bahçede erkekler yiyor, içiyor, arkada kadınlar kına yakıyor. Biz gençler babalarımızdan uzak, duvarın arkasından aşırıldığımız rakıları, biraları deviriyoruz. Ben ara ara atlayıp karışıyorum kalabalığa. İş yapar gibi dolanıp Gülsüm'e kaş göz ediyorum. Un cuvallarının arasında kucaklaşıyoruz nefes nefese. Öpüşüyoruz ilk kez.

Gece yarısından sonra kadınlar iki römorka doluştı, köye servis çektiğim. Erkekler içki masasında kutlamaya devam ettiler.

Gülsüm atlarken römortktan kimselere bırakmadım. Tuttum elinden. Anası bir bakış baktı. Ben bırakıyorum istiyorum, Gülsüm sıkıyor. Brakmadı elimi. Kulağıma 'Ali alsana artık beni' dedi.

İçim kırıp kırır. Gülsüm'süz olurum. Para lazım. Babamın başında iki yama. Ben ırgatlıktı. Hali, çaresi, çıkar yolu yok. Para desen hiç yok.

Ben bir evin bir oğlu. Üç ablam var. İkişi dışardan, küçük olan bizim köyden evli. Köydeki enişte beyin yaşı da hali vakti de yerinde. Ben kızdırdım bacıma. Bu kart horoza mı kaldın diye. Enişte Bey'in üçüncü karısı olduydu ablam. İlk karısı kurudu kurudu hastalıktan öldüydü. İkinci kansını da traktörden düşürdüyüdü deyyus. Günahı boynuna, bir süre tutuklu kaldı, sonra saliverdi. Sevmeyiz birbirimizi. Ayn kahvelerde takılır, karşılaşmazsa saklaşmayız. Akrabalıktan muhabbetimiz yani.

Neyse dolandırmayayım lafi.

Ablam, ilk römorkla gittiğinden eve varmıştır dedim. Önce onun ağzını arayayım. Oluru var derse enişteden borç isteyeceğim. Avludan girdim. Yaz günü hava sıcak. Kapı baca hep açık. Daldım içeri tam ses edecem oda kapısının aralığından gördüm ablamı. Yere diz çökmüş. Elinde bir tomar altın. Düğünde taktikleri

nı çıkartmış. Mendile sardı sarmaladı, tahta döşemenin içine koydu. Çeyiz sandığını da üstüne çekecek belli. Sandık yamuk duruyor. Şeytan bu. Dürttü bir kere. Enişte bey dese ki 'para maa yok', Ablam ne edecek? O dakika bu ihtimal düştü aklıma. Usulca, hiç ses etmeden çekildim gerisin geri. Nasılsa öğrendim altınların yerini.

Öğrendim öğrendim de Gülsüm'ü çalıntı parayla mı kaçıracağım? Sığmaz bize. Zaten Gülsüm'ü kaçırınca babası, abileri, köyün yansısı düşman olacak bana. Öbür yansısı da bizim hisim, akraba zaten. Bütün köyü takacağız peşimize. Kaçarı yok kesin jandarmaya gider enişte bey. Gülsüm'ün babası mecbur affedelecek. Beni hapse koydursa turşusunu mu kuracak kızın? Kim alır o saatten sonra? Şikayet olmadı mı jandarma ne edecek? İki gün saklanırız dağda, bayırda. Sonra düğün.

Ama hırsızlık ettin miydi işler değişir? Ben hapse girsem Gülsüm ne edecek?

Ablam düğünden düğüne takar takıtırır altınları. İki düğün arasında altınları bir şekil sermaye yapıp, kazanınca yerine koysam, hırsızlıktan değil borçtan sayılır. Kurbana bir ay var o vakit. Bütün bunları usul ayak avludan çıkışana kadar düşünüyorum. Bunca şeyi bir çırıpta planlamak için ya zekâ çok olacak ya şeytana uyacan.

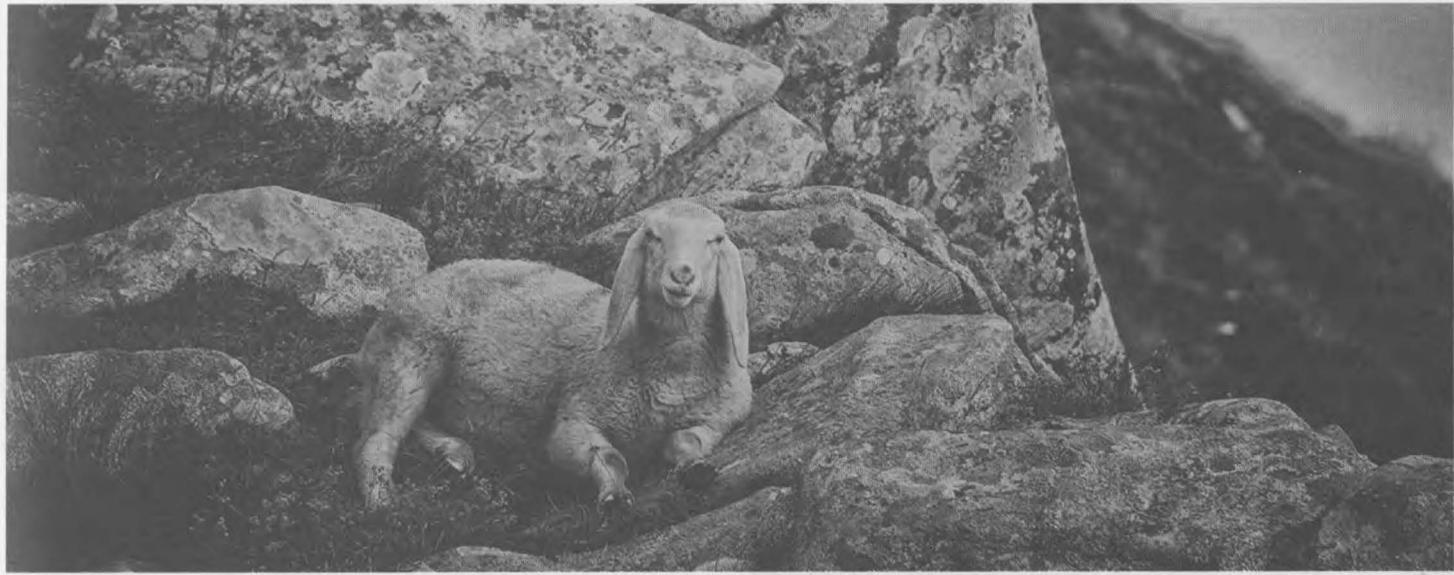
Neyse dolandırmayayım lafi.

Avludan çıkışken ablamin avucundaki altınları düşündüm. Kaç tane koç paraşı eder? Bir kurbanlıktan kaç para kazanırı?

Masrafları düşükten sonra kalan yeter mi başlık parasına? İçim kırıp kırır, neredeyse uçacağım heyecandan. Oldu bu iş vallahı de oldu billahi de oldu. Başlık parası bir aya hazır. Bayram sabahı da isteriz.

Biz tarla tapan adamıız. Ticaret bilgimiz kahvede kulağımıza ne çalındıysa o. Almayı da bilmeyiz, satmayı da. Kulağında kaldığıyla biliyorum ki şehrde kurbanlığı ne kadar erken götürsen o kadar yüksek fiyatla satıyorsun. Acele etmek lazım yani. Üstelik altınları kurbandan sonra alsam neyin sermayesini yapacağım belli değil. Köylük yerde olunca kuzudan kurbanlıktan anlıyoruz az çok.

Nereden buldu bu kadar kurbanlığın parasını demesinler diye koçlan da uzak köylerden toplayacağım. Her şey hazır. Çok ince

ayan da yok işin. Altınları çalacan, kurbanlıkları alacak, kamyonu bulacak.

Neyse dolandırmayayım lafi.

Ben sürekli erketede dolanıyorum köyde. Bir aşağı bir yukarı fırsat kolluyorum. Civar sayılamayacak uzak köylerde kurbanlık pazarlıklar tamam bu arada.

Şansıma üç beş gün sonra Enişte Bey, ablamlı kasabaya gitti. Enişte Bey'in çocuklar dışında. Biri kahvede pinekliyor, öbürü dereye yıkanmaya gitti. Evde kimsecikler yok. Ben gene usul adım daldım avluya. Avlunun duvarı yüksek. Sokaktan gören olmaz. Kurcaladım kapıyı, yok olmadı. Arkaya dolandım. Pencerenin çerçevesini kanırttım çat dedi açıldı. Az biraz yüksek. Çektim kendimi güç bela, hop içerдейim. Doğru yatak odasına. Sandık orda. Kaydırıldım kenara, kilimi de çektim. Tok tok vurunca elimle, altı boş döşeme belli etti kendini. Küçük bohça, avucumda sıkır sıkır ötüyor. Gülsüm diyor senindir. Başlık parası hazır. Allahım günah yazmaz buna. Hem bu hırsızlıktan sayılmaz ki borç bu borç diyorum kendime. Kendime diyorum ama gözlerim tavana. Duyuyordur inşallah. Kalbim küt küt, çıkacak yerinden.

Kilimi düzeltip sandığı yerine çektim. Sanırsın bir ton odun taşıdım. Kan ter içindeyim. Zor attım kendimi sokağa. Etrafta kimse yok. Gören oldu mu diye bir sağa bir sola baktım. İçimden bir ses 'Sallabaş koyun gibi ne bakınıyorsun? Dikkat çekme!' diye uyardı. Şeytan bu dedim. Nasıl da biliyor işini. Adımlarımı küçülttüm. Mendili avucumda tutuyorum sımsıksı. Elim cebimde. Köyden çıktım. Tarla yolundan sağa kıvırdım. İnce'lerin zeytin ağaçlarının olduğu tepeye kadar koştum. Ben durdum, kalbim koşuyor daha. Gözüm karardı. Koşmaktan, korkudan, heyecandan nefes nefese kaldım. Köy aşağıda, Gülsüm avucumda. Ümidi, ablamin bir dahaki düğüne kadar altınlarını çıkarmayacağına

bağlamışım. Ya onlara da para lazım gelirse, enişte bey birkaç altın isterse?

Korkum büyüyor, kalbim hızını artırrıyor. Soluklanayım derken, iyice ateş basıyor. Anırlarsa eve hırsız girdiğini, jandarmayı arayacaklar besbelli. Belki askerler evlere bile girer. İyi oldu eve götürmediğim diyorum. Zeytinlikte saklayacağım.

İlk defa şeytani dinlemişim. O da diğer ihtimalleri şimdi söylüyor. Etrafta circır böceklerinden başka ses yok. İnce'lerin zeytinliğin önünde o zamanlar meşe palamudu var. Kocaman bir ağaç. Bilmiyorum hâlâ durur mu? Çok vakit geçti. İnşallah keseni olmamıştır.

Sırtımı dayadım gövdesine. Zeytinliğe doğru, neden bilmem, yirmi adım sayılıp, ellerimle kazdım. Bir karıştan derin bir çukur açtım. Küçük bohçayı koydum içine, toprakla örttüm üzerini. Elimle düzelttim. Biraz uzaklaşıp baktım, beğenmedim çıkışmasını. Geri döndüm, zipladım üzerinde. 'Şimdi daha iyi oldu' dedi şeytan.

İki gün öyle geçti. Ben askerlik lafi edip duruyorum. Bir an önce gideyim, geleyim diyorum. Şubeye gideceğim, kasabaya, ilk celbe yazdıracağım diye anlatıyorum. Askerlik öncesi biraz para yapmam lazımdır, şehrə geçer, amca oğullarına uğrar, ameletlik işi var mı bakarım diyorum. Babam ses etmiyor. Boynu büük. Oğlunu askere gönderecek parası yok. Anamın zaten dili de fikri de yok. Bulduğumu pişirmekten gayri derdi yok dünyada. Haşlar, katar, kaynatır, kavurur. Bütün hayatı ocak başında. Neyse dolandırmayayım lafi.

Ablamlı kocası farkında değiller altınların gittiğinden. Ortalık sahip. Gülsüm'ün hiçbir şeyden haberi yok. Önceki yaz amcamın oğullarıyla şehirde ameletlik etmişliğimi biliyor. Onlar çağırıldı, adam lazımmış, bayrama kadar çalışıp, yevmiye alacağım diyecek bir çırpıda bir sürü yalan söyledim. Sürekli, sigortalı iş baka-

cağım, bulursam kaçıracağım seni dedim. Arkasından güneş vu-
ran bulutlar gibi, kızıl bir aydınlık kapladı yüzünü.

İkinci günün gecesinde altınları gömdüğüm yerden çıktıdım. Sa-
bahına askerlik şubesine diye çıktım evden. Kasabaya cesaret
edemediğimden şehirde bozdurdum altınları. Dikkat çekmesin
diye farklı farklı kuyumculara girdim. Her birinde ayrı bir hikâye.
Güya yeni evlenmişim de takıları bozdurup eşyaların borcunu
kapatacakmışım da, güya babamgılı çatiya tek göz oda çıka-
cakmışım da, da da da....Daha önceden planlamadığım kuyum-
cunun ikram ettiği çaytı yudumlarken kulağıma fisıldanan bir sürü
yalan. Dedim ya Şeytan bu. İşini iyi biliyor.

Para peşin olunca her şey kolay. Yarım günde, üç köyden top-
lam yüz on sekiz kurbanlık topladık. Akşamına, şehirde kurban
pazarında besmeyle kurdu tezgahı. Alemin mallarına baktım
önce. Koçlara biçilen fiyatlara göre benimkileri kaça vereceğimi
tartım. Çok para kazanacağım besbelli.

Neyse dolandırmayayım lafi.

O gece malların arasında üzerimde ince bir battaniye ile tek gözü
açık uyudum. Sabahına ilk müşteri geldi. El sıkıştık. Yukarı aşağı
salladık ellerimizi. Sanırsın kolumu koparacak. Rakamları birbirini
mizin yüzüne bağırdık. Neredeyse aldığımin iki katına verdim ilk
koçu. İçim kırır kırır. İkinci adamlı anlaşmadık. Kolumu salladı
salladı gitti.

Daha ilk günün akşamına iki tane koçu ancak satabilmiştüm. Bu
hesapla elde kurbanlık kalırsa ne edecekdim? Dedim ya Şeytan bu.
Diğer ihtimalleri hep, iş işten geçiktiken sonra söylüyor. Canım
sıkık. Gece çökmeye başladı. Pazar alanının dışına kocaman
bir cip park etti. Üç adam indi içinden. Pazara doğru geliyorlar.
Önlerine attım kendimi. Dedim 'Sayın Abim malın iyisi de ucuzu
da bende.'

El sıkıştık. Temiz yüzlü adamlar. 'Biz çok alacağız' dediler. 'Hayri-
mız büyütür. Ne kadar öğrenci yurdu varsa üçer beşer kuzu ke-
seceğiz. Ama hesaplı vereceksin.'

Gözlerim büydü. Hay güzel Allah'ım! Bayramdan önce kavuşa-
cağız Gülsüm'le. 'Her türlü anlaşırız' dedim. Satamamak, koçları
bitirememek derdindeyken, adamin biri sürünen tamamına pa-
zarlık edecekti. Hay büyük Allah'ım. Şeytan da bir yere kadar.

Yanındaki iki adam, sürünen içine girdi. Koçları elleyip, gözleriyle
tartılar. Bu arada Celal Abi dedikleri koçları soruyor. Hangi mera-
dan getirmişim? Fenni yem vermiş miyim? Çiftlik mi yoksa mera
hayvanı mıymış? Parayı ona göre ödeyecek. İslı biliyor. Her sene
diyor 'yüz koç keserim. Allah iş rastlığı versin, sağlık versin dön-
mem yeminimden.'

Yüz on altı tane kurbanlık kaldığını söyledi. Elini omzuma ko-
yup gülümşedi. 'Anlaşırsak hepsini alırız' dedi. 'Tutmayız seni şe-
hirde. Bir an önce dönersin yavukluna.' Allah söyletiyor dedim
içimden.

Kuzulara verdığım parayı, yerin belediye kirاسını, kamyoncunun
ödemesini, altınları geri alacağım parayı topladım. Başlık parasını
da üstüne ekledim. Hepsi tamam. Ne eksik ne fazla.

'Adettendir, pazarlık sünnettir' dedi. El sıkıştık. Başladık sallama-
ya. Neredeyse köye dönüş parası kadar az bir miktar düşüp el
sıkıştık. Adamlandıdan biri kamyon getirmeye gitti. Diğer ekmek
arası köfteyle ayran alıp geldi.

Kestiği hayır kurbanları bir yana, Celal Abi gibi takım elbiseli, cip-
li, zengin birinin kuzu damında, saman balyalarının üstünde be-
nimle ekmek yemesi, onun ne kadar iyi bir insan olduğunu gör-
meme yetti.

Etraftan birkaç çocuğa harçlık verdi, kuzuları kamyonca yükledik.
Adamlardan biri kamyonla gitti. Celal Abi ödememi yapmak için
cipe çağırdı. Arka koltuğa oturduk. Adamı ön koltuktan, ayakkabı
kutusu uzattı. Celal Abi sayıp saymadığını sordu. 'Hayır işi oğlum
bu. Bir kuruş eksik olmayacak. Kimsenin hakkı kalmayacak.'
'Saydım Abi' dedi şoför koltuğundaki iri adam. 'Kuruşu kuruşuna
tamam.' Celal Abi kutuyu uzattı. Açılmış içi para dolu. Yeşil para.
'Abi' dedim 'Bu ne?'

'Dolar oğlum' dedi gülümseyerek. 'Bütün dünyada geçer. Yarın
bozdurana kadar değeri artar. Kismetindeymiş. Biz bakmaya
geldik, tatlı dilin sürüyü aldırdı bize.'

'Abi yanlış anlama' dedim ama öte yandan kurbanlıklar kamyon-
la gitmiş zaten. Pazardaki birkaç kişiye sordum, dolarlardan gös-
terdim. 'Al, bu da para' dediler.. Kutuyu aldım öylece. Sabaha
kadar uyumadan bekledim. Sabah doğru bankaya.

Neyse dolandırmayayım lafi.

İlk çığlığı bankada attım, ikincisini Celal'e sıkarken.

Sahte dolarlara mı kurban gittik? Celal'in aç gözlüğüne mi?
Başına gelenler kader mi? Şeytana mı uyduk? Cahillik mi?
Başlık töresi mi? Fukaralık mı?

Yoksa başımıza ne geldiyse aşktan mı?

İncir Çekirdeği

CANSU CİNDORUK

Gördüğüm yerde sarılacaktım sana, Bu, böyle olmayacağı.

Bir zamanlar bana ait olan şeyleri, şimdi uzaktan izlediğimde evimi özülüyormuş gibi oluyordum. Bir de kaybettikçe hep kendi kendimden eksilmişim aslında, bilmiyordum. "Tamam" dediğim her ne varsa tam değilmiş, görmüyordum. Yine de inatla, her şeyin olması gerektiği için öyle olduğuna inanmış, itiraf edemiyordum.

Derdim başından aşkın, başım vücutumdan ağır.

Dayanamıyorum.

"Bana bir şey olmaz" diyordum eskiden. Ama bana öyle şeyler olmuştu ki, burun buruna geleceğiz diye, evden dışarı çıkmıyorum. Odamın perdesini aralayıp göz ucuyla boş sokakları izliyorum. Yine de hâlâ her sabah, belki penceremin önünden geçersem diye bekliyordum. İşin aslı, gelip karşıma dikilsen yüzüne bakacak cesaretim de yoktu çünkü ne kadar sevdiysem o kadar sevilmedim. İyi biliyordum.

Bu, böyle olmayacağı. Ben de kalkıp topladım bavulumu. Sonra kendimi bu şehirden kalkan ilk otobüsü beklerken buldum. Neyse ki bavula iki kazak atmıştım. Şimdi istersem en kuzeye bile gitmeyecektim. Beni her nerede bulamayacaksan, işte oraya kadar sürüklenecektim. Açıkçası niyetim hiç öyle "yeni bir hayat kurmak" vesaire değildi. Basbayağı kaçıyordum. Bir yerden apar topar uzaklaşan bir insanın niyeti, ancak hayatını kurtarmak olabildi.

Otobüs ayaklarının ucunda durunca ansızın anıllara daldım. Okul zamanlarında ne çok seyahat ettiğimi düşündüm. Sonunda eve döndüğüm tüm yolculuklarımda gizlice otobüs bisküvilerinden çantama doldurur, küçük kardeşime getirirdim. Sanki dünyaları önüne sunmuşum gibi sevinirdi. Bir çocuğu mutlu etmek bu kadar kolaydı işte. Biz neden bisküvilerle, çiçeklerle, çikolatalarla mutlu olamadık? Neden hiçbir şey, hiçbir zaman tam olmadı.

Otobüs muavininin omzumu dürtmesiyle ancak geçmişimden sıyrılmış kendime geldim. Bavulumu vermemi bekliyordu. Sakince uzattım.

"Nerede ineceksiniz hanımfendi?" dedi.

Hiç beklememiş bir yerden sormuştum. Gerçekten, nerede inecektim? Öylece yüzüne bakakaldım. "Bilmiyorum" diyemedim ya, acaba "otobüsünüz nereye gidiyor?" diye mi sorsaydım. Ne cevap vereceğimi bulamayınca;

"İlk durakta inerim ben." dedim. Otobüsün nereye varacağı bile benim için bir muammaydı. İlk durağın iyi bir yer olması için dua ettim. Otobüs şehirden uzaklaşırken buruk bir acı kapladı yüregimi. Bir yol filmi izlercesine, alnımı yasladiğım camın ardından dünyaya baktım. Sonra kendi hayatına döndüm. Hayatımıza... Öylece bakakaldım. Çantamdan deri kaplı eski bir defter çıkartıp tekrar okudum. Sana yazdığım tüm satırlara bir kez daha dokundum. "Çay alır misiniz?" diye soran muavine cevap olarak defteri uzattım.

"Siz çayı boş verin, şunu çöpe atarsınız sevinirim" dedim. Mola verdigimiz ilk yerde bir sigara yaktım. Ömrüm terminallerde geçiğimiz gibi içli içli tüttürdüm. Ellerime baktım. Kupkuru ve soluk parmaklarına üzüldüm biraz. Hani "neden sürekli bu yüzüğü takıyorsun?" diye sorduğunda, "Şans getiriyor" demiştim ya; işte o yüzüğü, tam oracıkta içinden sular akan bir mazgalın boşluğununa bıraktım. Cüzdanmdaki fotoğrafımızı da parçalarca edip bir kaldırımda kenarına savurunca senden bana kalan hiçbir şey olmayacak diye düşünüyordum. Yanılmıştım.

Hani otobüs varmadan önce,
Sana ait her şeyi yok edeceğimi söylemiştim ya.
Şu kendimi ne yapacaktım?

Kış Uykusundaki Melek Nilgün Marmara

NERMIN SARIBAŞ

*"Anlaman ötelendiği 'an'larda
Kendini bulmaya çalışan ben kaç kere
Bir intiharın ellerinden tutmaya çalışacaktı
Hantal akşamların saadet öyküleri nasıl da
Yabancısı olduğumuz şeylerdi."*

"Hayatın neresinden dönülse kârdır" diyen Nilgün Marmara 13 Ekim 1987'de henüz 29 yaşındayken Kızıltoprak'ta yaşadığı evin beşinci katından atlayarak yaşamına son verir.

Nilgün Marmara'nın gidişinin ardından intihar mı yoksa öldürülü mü söyletileri kulaktan kulağa yayılır. Cemal Süreya, Ece Ayhan, İlhan Berk, Lale Müldür, Orhan Alkaya ve Cezmi Ersöz arasında Nilgün Marmara'nın ölümü hakkında çokça kalem oynatılır. Ece Ayhan, kendisine yönelik suçlayıcı tavırları "Nilgün Marmara üzereine 8 soru" ve "128 Nilgün Marmara(Nilgün'ün okul numarası ve mezar taşıının numarası 128'dir)" başlıklı yazılarla cevaplar. Cemal Süreya "841. Gün"adlı eserinde Nilgün üzerine şu satırlara yer verir:

"Nilgün ölmüş, beşinci kattaki pencereden kendini aşağı atarak canına kıymış. Ece Ayhan söyledi, çok değişik bir insandi Zel�a(Nilgün Marmara'ya Amerikalı yazar Scott Fitzgerald'in kansı Zel�a Fitzgerald'a benzerliğinden dolayı edebiyat çevresinde Zel�a hitap edilir) akşamları belli bir saatten sonra kişilik hatta beden değiştiriyor gibi gelirdi bana. Yüzü alan, bakışlanıa çok güzel ama ürkütücü bir parlaklık eklenirdi. Çok da geneti sanırm, otuzuna deðmemiþti daha. Bu dünyayı, başka bir dünyanın beklemeye salonu olarak görüyordu. Dönüp baktığında bir acı da buluyorum Nilgün'ün yüzünde. O zaman görmemiþtim, bugün ortaya çikiyor..."

Cezmi Ersöz ise Leman Dergisi'ndeki "İyiler Erken Ölür" başlığıyla yazdığı yazıda Nilgün Marmara'nın son zamanlardaki ruh halini şöyle anlatır:

"Nilgün Marmara, bu dünyaya ait olmadığını biliyordu. Ama yine de çırındı. Şiir yazdı mesela. İntihar etmeden birkaç gün önce yakın bir arkadaşına, beni aydan birileri çağırıyor, demiş... Geride hiçbir not bırakmadı. Aydan, buraya gel, diyenlerin çağrısına uydı sadece. (...) Bir akşam vakti, yirmi yedi yaşında(Ersöz tam olarak yaşını bilmediği için yirmi yedi yazar); o dokunulmaz güzelliği ve ağızının kenarında işıldayan o masum kanla kendisini boşluğa bıraktı... Tanıklar söylüyor, yere düşerken hiç çığlık atmamış."

Bu kadar duygulu ve yetenekli bir şairi ölüme iten sebepler hiçbir zaman gün yüzüne çıkamaz. Belki kabul görmediği erkek egenmen edebiyat dünyasında "Ben de varım, beni de görün" demek ister. Belki de her zaman kendiyle özdeşleştiði Sylvia Plath'in hayatını oynar. Peki kimdir Sylvia Plath?

Edebiyat dünyasında gizdökümçü şiirin önemli bir ismi olarak anılan Sylvia Plath 1932 yılında Amerika'da doğar. Şiirleri, öyküleri ve romanının yanı sıra 1950 ve 1961 yıllarını arasındaki zaman dilimini kapsayan "Günlükler", bu sanatçıyı anlamayı sağlayan önemli bir kaynaktır. Plath, bu günlüklerinde şiirlerini yazarken kimlerden ilham aldığı, eserlerini nasıl geliştirdiğini, nasıl yazdığını anlatır. Günlüklerin başlangıcında dayanabilecegi eş arayışını ve edebiyat yaşamıyla ilgili tasarılarını yansıtır. Hem çok yakışıklı hem de Şair olan Ted Hughes'la tanışır ve kısa zamanda evlenir. Kendisini kocasına adayan Plath aynı zamanda yazıklarını yaynlamak için de deli gibi çırpnır. Çoğu zaman reddedilen yazılar, şiirler, hikâyeler, peş peşe iki çocuk, ihanet ve 1963 yılında da intihar...

Plath'la "ölüm ortaklıðı" yaðayan Nilgün Marmara 13 Şubat 1958 yılında Moda'da dünyaya gelir. Nilgün, eğitim hayatı boyunca çok başarılı bir çizgide ilerler. İlkokul 5.sınıfta sol kolunu(kendisi solaktır) kırmasına rağmen tüm kolejlere kayıt olma hakkını kazanır. Önce Avusturya Lisesine kaydedilir ancak maddi olanaksızlıklar yüzünden kaydi Kadıköy Maarif Kolejine alınır. Liseden sonra İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde yerleþir. Babasının da etkisiyle sol görüşe sempati duyan Nilgün Marmara aktif bir siyasal ortama girmemesine rağmen üniversitede hakim olan sağ görüşten rahatsız olur ve ertesi yıl yeniden sınava girerek Boðaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde yerleþir. İşte bu dönemde yazılarından ve yaşamından ilham aldığı Sylvia Plath'le tanışır.

Sylvia Plath ve varoluþçuluk akımı Nilgün'ü derinden etkiler. Şiirlerinde varoluþçuluk akımının da etkisiyle yalnızlık, bunalım ve intihar konularını sıkılıkla işler. Tabii bu konuları işlemesinde sadece bu akımdan etkilendiðini düşünmek yanlış olur. Bir kadın şair olarak yaşamış olduğu ötekilik hissi de Nilgün'ün eserlerine yansır.

1980 darbesi sonrasında baskilar nedeniyle edebiyat çevresi genellikle evlerde yapılan toplantılarla bir araya gelir. Nilgün, bu toplantıarda İlhan Berk, Turgut Uyar, Fazıl Hüsnü Daðlarca, Edip Cansever, Cemal Süreya, Lale Müldür, Günseli Ínal ve Cezmi Ersöz gibi önemli isimlerle dostluk kurar. Yine bir gün, bu toplantı-

tilardan birinde tanıtışı Kağan Önal ile bir süre sonra birlikte yaşamaya başlar. Evlilik kurumuna karşı olan Nilgün, Kağan'ın ve ailesinin yoğun ısrarlarına boyun eğerek 1982 yılında evlenir. 1985 yılında da lisansını "Sylvia Plath'in şairliğinin intiharı bağlamında analizi" adlı teziyle sanatçı-intihar ilişkisini derinlemesine inceleyerek tamamlar.

Nilgün, tezinin "Sanatsal Yaratımla İntihar Arasındaki Bağıntı; Sylvia Plath, Şirlerini ve Ölümünü Nasıl Yaratıyor?" başlığının altında Sartre'in, "intihar dünyada varolmanın bir başka yoludur" sözünü şu şekilde yorumlar: "Çünkü kişi ölümü bir eylem olarak seçme yoluyla kendi varlığını gerçekleştir ve böylelikle kendi varoluşunu hiçlikle tanımlar."

Kısa süre çeşitli işlerde çalışıktan sonra kendini şiir yazmaya adayan Nilgün, eşi ile birlikte iş için on altı aylığına Libya'ya yerleşir. Buradaki ruh halini günlüğünde şu şekilde ifade eder; 'Bir tarafı Gadard şantiyesi, bir taraf Altman gölü bu garip mekanın ortasındaki ben Nilgün.' Kağan, Nilgün'ü bu ülkede çoğu zaman yalnız bırakır. Nilgün burada kendisine bir çevre edinemez ve yalnız kalır. Bu yalnızlığı Kuşum ve ben adlı şiirinde şu dizelerle anlatır:

"Kuşum ve ben bir aynada
Uyuyoruz, kafesimiz yatağımız
Yüzlerimiz eşlerine baka baka
Sonsuz kar altında uyuyoruz

kuşum ve ben.

Eşim ve ben kızıl bir bağla
bağlıyız birbirimize
Çözülürse yoksulluk sevinir
Aynamızın içinde tek bu bağ...
Kızıl kıskanç eşim kuşum ve ben."

Sadece evliliğinde değil mesleki anlamda da yalnızlık yaşayan Nilgün bu duygularını günlüğünde şu şekilde dile getirir:

"26 Nisan Pazar gecesi anne babaevindeki televizyonda gördüğüm yeşil ışınla ve babamın "bu ülkede gerçek deli bile yoktur, hepsi sahtekârdır" demesiyle başladı. 25 Nisan Cumartesi geceyi seviyse E... derin korkusu ve suçluluğuyla bana saldırdığında aldığım derin yara, 26 Nisan Pazar günü ben tarafından düşünüldü ve her şey bir açılığa kavuştı. Ben bir tehdidim onlar için çünkü bir varlığım, cinssiz bir bebek rolünü bulamamış, iyi ezberleyemediğimiz bir hayvan, her yöne savrulabilir, dağılabilir bir atom..."

Nilgün Marmara özellikle 1980 sonrasında şiirlerde ölüm ve intihar temasını daha sık işler.

"Bir karga bir kediyi öldürüseye bir oyuna davet ediyordu. Hep böyle mi bu? Bir şeyden kaçıyorum bir şeyden, kendimi bulamı-

"Çocukluğun kendini saf bir biçimde akışa bırakması ne güzel!.."

Nilgün Marmara, Daktiloşa Çekilmiş Şiirler

*yorum dönüp gelip kendime yerleşmemiyorum, kendimi bir yer
edinemiyorum, kendime bir yer. Kafatasımın içini, bir küçük huzur
adına aynalarla kapattım, ölü ben'im kendisini izlesin her yandan,
o tuhaf sıriçinden!"*

Nilgün bu dünyadan göçüp giderken sonsuza kadar var olacağını düşünür belki de. Bu gidişlerden başka bir dünyaya gidiş olduğu anlaşılmamalıdır elbette. Umutsuzluk, yaşamdan bir beklençisinin kalmaması ya da yaşamını tamamlama isteği, derin varoluş sancıları, sevgisizlik, erkek egemen edebiyat dünyası, toplum ve edebiyat çevresinde cinsiyetinden dolayı itilmesi, başbasını çok küçük yaşta kaybetmesi ve dış dünyaya karşı olumsuz duygular beslemesi, onu sona hazırlayan depresyonunu tetikler...

"Ölmek bir sanattır." der Plath. Nilgün, oldum olası bu sözden çok etkilenir ve bunu dizelerine şu şekilde yansıtır:

**"Yüreğinizin üzerinde bir küçük kese:
Ölünün ve ölümün gözünden çalınmış bir damla yaşı"**

Ve Nilgün Marmara, "yaşama karşı ölüm" diyerek, tipki Plath gibi kendisini hapseden ve boğan sıra fanustan intihar ederek kurtulmaya çalışır.

*"Pek az zamanı kaldı bu zora koşulmuş bedenimin.
Olduğum gibi ölmeliyim, olduğum gibi...
Tüyü, kan ve hiçbir salgıyı düşünmeden,
kesmeliyim soluğuunu doğmuş olmanın!"*

Günün İç Cebi

NUR NEŞE ŞAHİN

Laciverdi göğün perdeleri kapalı. Bir yanında Cafe Slavia'dan sis-zan müzik, öte yanda camda buğulanmış Nazım hayaleti. Hıçkırıken üzerimize yağmur, aldım buralara getirdim seni. Bak perdeleri kapalı göğün, öpüşüğümüzü görmesin diye tanrılar. Bütün gün hikâyeler dinlemiştik. Gözlerimizin kurşun deliklerine büyümüşü sardunyaalar. Hapşırın havada nemlenmişti keyfimiz. Sonra canımız deniz çekmişti, can deniz kenarına çekilmişti yani. Zihnimizde olur olmadık bir metafor, yıldız doğuracak kara delik gibi çekiyordu ruhumuzu içeri. Sen, olgunlaşmış da düşmüştün efkarnı dalından. Narım, dudakları çatlatı kırmızım benim. Bin kez bölünüp masalını bin evde bin cine üflemişsin de yine de tek kabuktasın. Bu ne kalabalık? Masalın kuantum mekaniği. Köprülerle denizden aynları toprak ve sudan yedi sefer tavaflı ışık. Hepsi el ele tutuşup parmak ucunun atomunda birleşmişse hamdolsun. Dalıp gidiyordu gözlerin, denize vuran ay şavkıının peşinden. Böyle sessizlik anılarından ürküyordum. Gözlerin uzaklara varınca belki dönemezin diye korkuyordum.

Gözlerin limandaki ufak gemiye takılınca peşine düştüm. Adı Mathilda. Şu an güzel bir filme atif yapmak, şire mısra dizmek gibi gelirdi. Mathilda'ya bakarken grileşen gözlerini izledim. Ah benim çekirdeği suyundan fazla, düşüncesi sözünden fazla, susmaya degenim. Bir adak kanı gibi adını alnıma bastırmışsa tanrı bir manası vardır seni zihniye nakış gibi işlemişliğimin. Sen, balkonlu günlere yağmur yıkayandın, damarına olur olmadık şah çeken jilet. Sanki halılar dokuyordum sana dakika başı. Virgül atıyordu hızlandıñın yolların köşe başlarına. Her bir kelimeni, hohlayıp silerek gömleğime, vitrinine diziyyordum zihnimin. Dudakların cümlene özenle sözcük dizerken her biri için Bismillah'la. Gördüm. Canını sıkmıştı o ufkaginin koca limanda tek başına sallanışı. Anneni özlemiñin belki de bilemediyorum. Anladım ama gözlerin öte yana çevrilince, içindeki kuyuya taş attığını. Çünkü suyu sıçrardı üzerime, peşinden gidesim gelirdi taşın.

Sen, falçata taşırın zihninde. Hangi hatırlarda kesildiyse bileğin, tam oraya yerlesir kanardin. Saçlarını saçlarını bağlaman gibi idi bir geminin fırtınaya tutkusu. Şiirlere el verirdi gözlerin ve sanki temizlerdi dudakların kuş kanatlarından petrol kokusunu. Bilirdim, gözlerinde üç batık gemi ve bir teneke benzin. Şehri yakacak gibi baktığında oracıkta kül olmaktan korkardım.

Güneş esnemekteyken limana doluşan gemiler, akşam üstü karınına kaçırmaya başladığı vakit demir alıp giderlerdi sualsız. Limanda -ki şanslıysa biraz- yalnızca sahipsiz kayıklar, sarhoş balıkçılar ve evsiz kedilerin mekan tuttuğu köhne gemiler uyurdu geceleri.

- 'Neden erkenden gidiyor renkli gemiler limandan, en güzel saatler bunlar?' dedim.

- 'Hatırla, bitli çocukların oynamak istemezdi çocukluğunuzun egosu. Bundanlır sıg büyündük kirlemeyi öğrenene kadar ya zaten! Ne yapsınlar o büyüyen çocuklar şimdi, şehrin tozunu soluyan, soluk gemilerin koynunda?' dedim.

- 'Utanmalı' dedim, dönüp keskin kıvrımından belinin. 'Utanmalı; sarayı görünce yeşillenen maviden ve gülle bülbül arasına diken olan dilden. Utanmalı; kırmızıyı görünce moraran maviden ve sazla sözün arasına sus olan dilden.'

Sevmemiştin söylediklerimi. Çünkü bitli çocukların üzümüştüm. Hatta biri beni dinlerken düşüp dizini kanatmıştı, bunu görmüştüm. Bana kızdığın zamanları sevmiyordum. Düşüp dizimi kanamak geçmişı içimden o an. Fakat nefes aldım, geçti sonra.

- 'Belki' dedim. 'Belki bizim bu öfkemizi meydanda taşlarlar belki ona kalmaz, zihnimizde kin haşları, yakındır. Çünkü zaman kana bulanmış et mekaniği. Kalp pragmatist şimdilerde ve sadakat oldukça yakın oportünizme. Hem çocuklar ayrimı bilmezlerdi hanı?' dedim. 'Bana hiç öğretmediler, sana öğretmediler. Peki diğerlerine kim öğretti, ayakları toplumun ideal ayakkabısına yalnızca bir numara küçük gelebilmiş güzelin çırkin sayılabilidğini?'

Gözlerin keskin ve kırıltısız. Duyar gibiydin sanki herkesin habersiz kaldığı bir şeyi. Ağızınla ağlar gibiydin, dudakların ıslak. Bildim ki yaşamak sevdasımı kırık sandalyende burktuğun bilek. Saçlarını sevdim içimden. Belki bundan, ağızında bir Mona Lisa güllüsü.

- 'Ne güzel söyledin be! İnsan seni dinleyince hevesine limonata söylemiş gibi oluyor. Sonbahann ilk günü, yeni ceketle sokağa çıkışmanın keyfi gibisin. Öyle güzel ki kalbin, tüm sokak kedileri işinir, tüm çocuklar annelerini özler, tüm aclar doyar sen konusuna' dedim. Ne güzeldin sahi. Bir yüzü piknikli öteki yüzü yağmurlu günlere çeken madalyon gibi. Prangalı bir ruhun intihar tutkusuna benzeyen; yerle gök arasında bir yerde çaklı. Sanki Nietzsche'yle birlikte hiç, ilmeginden sökülür gibi Derrida. Sorguladıkça soğumaya yüz tuttuysa da zihindeki yanardağ ölmemişti. Soluyordu usul usul hâlâ. Bundanlı belki, dibi tutmuş gençliğinin bel kemisiñde sızyidi sevmelerin. Yüzün denize karışmıştı o sira. Ağızının kıvrıldığı yerden tuttum kaldırırdım kendimi. Abidin görse hırsından ağladı. Mutluluk, öncemden ve sonramdan tiz bir neşterle ayrılmaktaydı. Musa'nın ayırdığı denizle bir İsa'nın yürüdüğü denizle aynı. Ve sen; iki yakamı birbirine diker

gibi İstanbul. Gün iyice dizlerini karnına çekip uykuya yeltenmekteydi. Gök, yüzünü dökmüştü suyun yüzüne. Biz, elleri ceplerinde kendine tutunan iki genç yetişkin, kaldırımın hiç olmadık yerinde durup denizle telepatik konuşmalar yapmaktaydık. Şimdi kalk gidelim desen, konuşsak sabaha kadar. İçimdeki sesi hoparlöre versem, bir güzel kahve içsek, hatırlı kırk yılımızı demlese. Aklımdan bunlar geçerken ağızın usulca kıtırdadı.

- ‘Ben gidiyorum’ dedin. ‘Yoruldum, sonra görüşürüz’.

Bu değildi hayır hayır! İçimdeki ses kulaktan kulağa oynayan baklıların yarı ağızıyla geçmişti zihnine. Göğümdeki astım, kapayı tıklattı ve girdi içeri. İnsan çok sevince eve gitmelerden bile koruyor. Kalbimde bir kedi, koltukları tırmaladı. Sancılı bir ağaçkanan didikledi ciğerimdeki asırılık ağaçları. Şimdi, kanı ayan beyan ortadaydı ömrün, çözünmekteyken gözlerimde suyun tuzu. Şehirden kesildi bilek. Bu, gidişinin ardında kanayan beyaniyi ömrümün.

- ‘Gitme, yapamam sensiz!’ dedim.

- ‘Abartma !’ dedin gülümseyerek.

Sahi abartmıştım biraz. Olması gereken yerlerde bencilleşen aklım hiç olmadık bir anda ses tellerimi kendi heyecanına alet etmişti. Kan, yanaklarımı gülen surat çizmeye çalışır gibi hücum etti suratıma. Elimle yokladım gözlerimi, ağızımı, burnumu. İşte burada, tam yerindeydiler. Şeffaflaşarak kaybolsaydım o an daha uygun olabilirdi. Zamanın geri gelmediği bilgisi kalıcı hafızamdan ön camıma yansıyınca, sakin olmaktan başka çarem kalmaşıtı. Önemli bir şey söyleyecek gibi temizledim boğazımı.

- ‘Haklısan, ben biraz şey oldum da... Yarın görüşür müyüz yine?’ dedim.

- ‘Olur’ dedin bir şeyle belli etmekte cimrileşen gülümsemeni sürdürerek.

Yüzüme birkaç santim mesafe yakınılıkta, el sallayarak usulca akıp gittin caddeden. Aynı memleketin insanydı. Tanımasam dahi anlardım bu hareketinden. Gülmüşüm. Sahi ben biraz şey oldum ne demekti? Ben aslında çok şey olmuşum, bu doğru. İnsan sevince, olduğundan fazlasına dönüşürüdü çünkü. İç içe yerleştirilmiş aynalardan yüzüne bakar gibi sevdiginin, birbirini içinde kırıldı ışık, birbiri içinden geçerdi görüntü ve çoğalırdı sonsuz kez. ‘Seviyorum!’ demeliydim. Ama insan sevincе diyemediği

Gamze Teker

olabilirdi. Senin bunu anlamayışını, kendi söyleyemediklerimi affederek bağışladım.

Yolu adımlarken fark ettim ki Mathilda tek lambasıyla bana göz kırpmaktaydı. Onun selamı paçamdan çekmiştir gibi yolumdan etmişti beni. O ufak gemi, gündüzün ışlıtlısından vazgeçip yalnızca geceleri var olan, denizsiz balkonlarında tek başına raki içen amcalar gibi -canına deşsin, onun denizi vardi- bir şire benzeyerek oracıkta durmaktadır. Selam olsun dedim içimden Mathilda'nın belkemiğinde gezindiğini varsayıdığım adama. Olmayan şapkamla reverans yaparak yüreme işime geri döndüm. Senin gittiğin yön doğru yürümek geçtiğin sokakları kutsuyordu. Nietzsche diyordu ya, içine koyacak bir şeyi varsa insanın, günde bin cebi peydah olur diye. İşte bugün biz seninle, günde ceketinin yan ceplerine ellerimizi saklayıp, göğüs cebinde Samsun gibi gezip durmuştu. İç cebiye sohbet doluydu, anne eliyle yolluk niyetine seçilip özenle ayılanmış çerez misali. Ne büyük keyif! Tıka basa doymuştu bugün de çok şükür. Gülmüşüm. Tanrı tüm açların ruhunu da doyursun diye geçirdim içimden. Günün ceketine sarındım, hava serindi. Hava senindi, tenine de giip geçmişti dakikalar önce. Sayıyla soludum. Yürüdüm.

Kambur

NAZLI BAŞARAN

Yaşım sekiz.

En fazla dokuz.

Rahmetli anneanneme gitmek için gayrı meşru bir hazırlık var evde.

İki sokak ötemizdeki eve, cillop gibi giyinip gidiyoruz.

-Çünkü annem, annesini çok seviyor.-

Sağlarımı yine don lastiğinden bozma -yani o kadar gür saçım- bir tokayla

pek de hoş olmayan bir serilikte tariyor annem.

Çatır çatır kulağıma geliyor kırılan saçın sesi.

Kırılan saçın sesi.

Kırılan saç.

Ah o sesi.

Başıma kan gitmiyor, annem buna temizlik diyor.

Bir gömlek var üstümde kenarları dantelli bembeyaz.

Annem o zaman daha çamaşırları çamaşır suyuyla elinde yıkıyor.

Hatırlıyorum bunu.

Her pazar akşamüstü kazanda kaynayan çamaşırları.

-O koku nerede burnuma gelse irkılır, yolumu değiştiririm.-

Gömleğe aynada bir daha bakıyorum, yakalarını elimle düzeltiyorum.

Kot bahçivan şort var üzerimde, önünde de küçük bir cebi.

Annemin aynalı makyaj masasının önünde, bir kendime bakıyorum

Bir masaya.

-Üstü envaiçeşit mingir.-

Çekmeceyi açıyorum, kaç para unuttum bile ama rengi yeşil.

Öyle güzel ve yeni ki

atıyorum bahçivan pantolonun önündeki o küçük cebe.

Annem sesleniyor kapının önünden, gidiyorum ayakkabiarımı uzatıyor.

O zamandan var hâkimiyet sevgisi

Ne giyeceğime, neyi nasıl yiyeceğimi falan söylüyor bana.

Sekiz yaşındayım.

Belki dokuz.

Ama bu kanıma o zaman bile dokunuyor.

Neyse koşturuyorum kapıya.

İsteksizce bana gösterdiği ayakkabıları giymeye başlıyorum ki içeri gidiyor annem.

Hani bir şeyi unutursun,

son anda aklına gelir ya.

İşte öyle adımlar atıyor.

Bak bu hikâye ne zaman gözümün önüne gelse annemin içeriye hızlı adımlar ile gidişi hep ecel gibi yavaş dönüyor kafamda.

İçerden bir ses.

“Çekmecedeki parayı kim aldı?”

O an, hırsızlığın bile ne olduğunu bilmeyen ben bir halt yemiş olduğumu anlayıp olduğum yerde sanki ayaklarım yere kazık çakmış gibi sanki yillardır orada kök salmış bir ağaç gibi sanki terk edildikten sonra şu son çayı da içeyim öyle kalkarım diyen dayım gibi bekliyorum.

Annem tüm kibarlığı ile kapıya yaklaşıp bana doğru eğilip tam soruyu yüzüme karşı bir daha soracak mı gözümü kaçırımayım bari diye düşünürken çikan tek tel saçımı kulağımin arkasına atıp çantasını alıyor holdeki dolaptan. Göz ucuyla,gözden göze bir ses.

“Kızım, parayı sen mi aldın?”

“Hayır anne.”

“Kızım, yalan söyleyen anneanne gibi olsun mu?”

“İiii olsun anne.”

Anneannem, anneminde bulunduğu bir otobüste yaşanılan trafik kazası sonrası kambur kalmış,annem bu olayı bizzat gören bir kişi olarak bu olayı anlatmayı sevmediği gibi anlatılmasını da sevmeydi.Ama bizim ailede doğruluk “anneannemin kamburu” ile ölçülürdü.

Tam o sırada kaderin oyununa bak, ağılarını benim için daha o yaştáken hemen örüyor ve askılarımından biri pat çıklıyor yerinden, bahçivanın önündeki cepli bölümü de açılıyor.

Annem geliyor.

Yüzünde hoşnut olmayan bir telaş.

Derken.

Ah.

Yeşil, parl parıl para ön cepten pat annemin kucağına düşüyor.

“Anne valla ben almadım, oraya biri koymuş, ben almadım valla” diye başlıyorum ağlamaya.

Annem ise müthiş bir hayal kırıklığına uğramış şekilde, “bir daha bana yalan söyleme, şimdi in aşağı” diyor.

Hiçbir Yer

RAGIP CAN TOK

Tam inecekken cılız bir utangaçlıkla,
“Anne, anneannem gibi kambur olmam değil mi?” diyorum.
Bana öyle bir bakıyor ki annem.
Kısa ve net bir an.
Ama çocukluk anılarımda ilk üye oynar.
O bakış, yıkılan güven
O bakış, hayal kırıklığı
O bakış, yıllarca sürecek çıkmazların sebebi.

“Olmasın, hadi yürü.”

Tüm gün boyunca ara ara anneannemlerdeki aynalı odaya
gidip dolabın aynasından sırtıma bakıyorum.
Sanki biraz kamburlaştım mı ne?
Yok hayır hayır bana öyle geliyor.
Gelmiyor.
Geliyor.
O gün sırtım feci ağrıyor, gece yatağa yattığında dua
ediyorum ki sabah kamburum çıkmasın.
Elbette ki kamburum çıkmıyor.
Fiziksel olarak.
Ama annemle aramıza bir kambur giriyor.
Benim kamburum.
Çocukluk kamburum.
Ne annem o kamburu kabul edip affediyor
Ne de ben o kamburu seviyorum.
Hep bir güven noksantalığına dönüşüyor.
Bir yarık oluyor, her artçı sarsıntıda o yarık daha da açılıyor.
Yıllar sonra defalarca ardı ardına yarık yarılıyor.

Açılıyor.

Kapanıyor.

Açılıyor.

Kapanmıyor.

Oysa yeşil, parlak kağıt parçası.

O kadar.

Nicedir akıntıya karşı vurduğum
Kürek darbelerinden

Şikayetçiyim

Nereye gittiğini bilmezken

Önemli olanın dalgalara uyabilmek olduğunu anlamak,

Çatılağ dudaklarının seninkilerle hayat bulmasında

Gizlenmeliydi.

Sen hep denizi olmalıydın şafağında günümün

Bir martı olmak istediğiinde,

Çarptığım kayalıkta nefes almaya çalışmak

Senin tüm kanat çırpışlarına isyan sayılardı

Kalmışsa eğer sana ait eski bir parça

-Senin bile hatırlamadığın-

Ücra köşelerine göm beni denizinin.

Farkında değilken bile

Senin tuzunda kavrulayım.

❤️ @fdltr

❤️ @asuman.aydin

❤️ @kfkasever

❤️ @iskylimz

❤️ @mrvkrtlk

❤️ @elifozlemy

❤️ @peyzart

❤️ @seyma.keskinx

❤️ @lemonreads

❤️ @perikazanciko

❤️ @abaymeltem

❤️ @pembe.fil

❤️ @pamugundiyeti

❤️ @ef_mavi

❤️ @cerenimlimilimi

❤️ @vevalyah

❤️ @cemalbaysal

Son Şeyler

Kafka Okur Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

Yazı Gönder

Yazlarınızı, çizimlerinizi, öneri ve görüşlerinizi editor@kafkaokur.com adresinden bize ulaşırabilirsiniz.

Bir Adın Vardı Senin Tomris Uyar'dı s. 2

Tomris Uyar - Tüm Kitapları

Ayşegül Nazik- Tomris Uyar

Öykücülüğünde Toplumsal Güncellik ve
Büçimsel Arayışlar

Miliyet Gazetesi- Bir Adın Vardı Senin
Tomris Uyar'dı

Sözler s. 24

AYŞE KULİN - FOTO SABAH RESİMLERİ

(Everest Yayınları 2014, s.8)

İNÇİ ARAL - TAŞ VE TEN (Kırmızı Kedi
Yayinevi 2012, s.196)

LALE MÜLDÜR - ANEMON: TOPLU
ŞİİRLER - 1 (Yapı Kredi Yayınları 2010,
s.141)

NAZAN BEKİROĞLU - İA: SONSUZLUK
HECESİ (Timaş Yayınları 2011, s.145)

Yaşamak Yürek İster, Yürek ise Tatmin Olmak s. 36

Michael Ende, MOMO, Kabalcı

Yayinları, İstanbul, 2013.

Antoine de Saint-Exupery, Küçük Prens,
Can Sanat Yayınları, İstanbul, 2015

Kış Uykusundaki Melek Nilgün

Marmara s. 42

Cezmi Ersöz, "Leman Dergisi-24 Haziran
2000"

Nilgün Marmara, "Sylvia Plath'in Şairliğinin
İntiharı Bağlamında Analizi "

Nilgün Marmara, "Kırmızı Kahverengi
Defter"

Nilgün Marmara, "Daklıoya Çekilmiş
Şiirler"

Nilgün Marmara, "Metinler"

100. yılında Kafka'nın "Dönüşüm"ü üzerine

Gregor Samsa, bir sabah, korkulu
bir rüyadan uyanınca yatağından
içinde kendini korkunç bir hamam
böceği olarak buldu. (Çev. Vedat
Günyol, Yeni Ufuklar)

Bir sabah tedirgin düşlerden uyanan
Gregor Samsa, devcileyin bir
böceği dönüşmüş buldu kendini.
(Çev. Kamuran Şipal, Cem)

Gregor Samsa bir sabah bunaltıcı
düşlerden uyandığında, kendini
yatağında dev bir böceği
dönüşmüş olarak buldu. (Çev.
Ahmet Cemal, Can)

Gregor Samsa bir sabah bunaltıcı
düşlerden uyandığında, kendini
yatağında devasa bir böceği
dönüşmüş olarak buldu. (Çev.
Semra Özlen, Alakarga Sanat)

Gregor Samsa günün birinde
huzursuz rüyalardan uyandığında,
kendisini yatağında dehşet verici
dev bir böcek olarak buldu. (Çev.
Elif Zengin, Palto)

Gregor Samsa bir sabah huzursuz
düşlerden uyandığında kendini
yatağında kocaman bir böceği
dönüşmüş buldu. (Çev. Gülpéri
Sert, İş Kültür)

Gregor Samsa bir sabah huzursuz
düşlerden uyandığında kendini
yatağında dev bir böceği
dönüşmüş olarak buldu. (Çev. Vedat
Çorlu, İthaki)

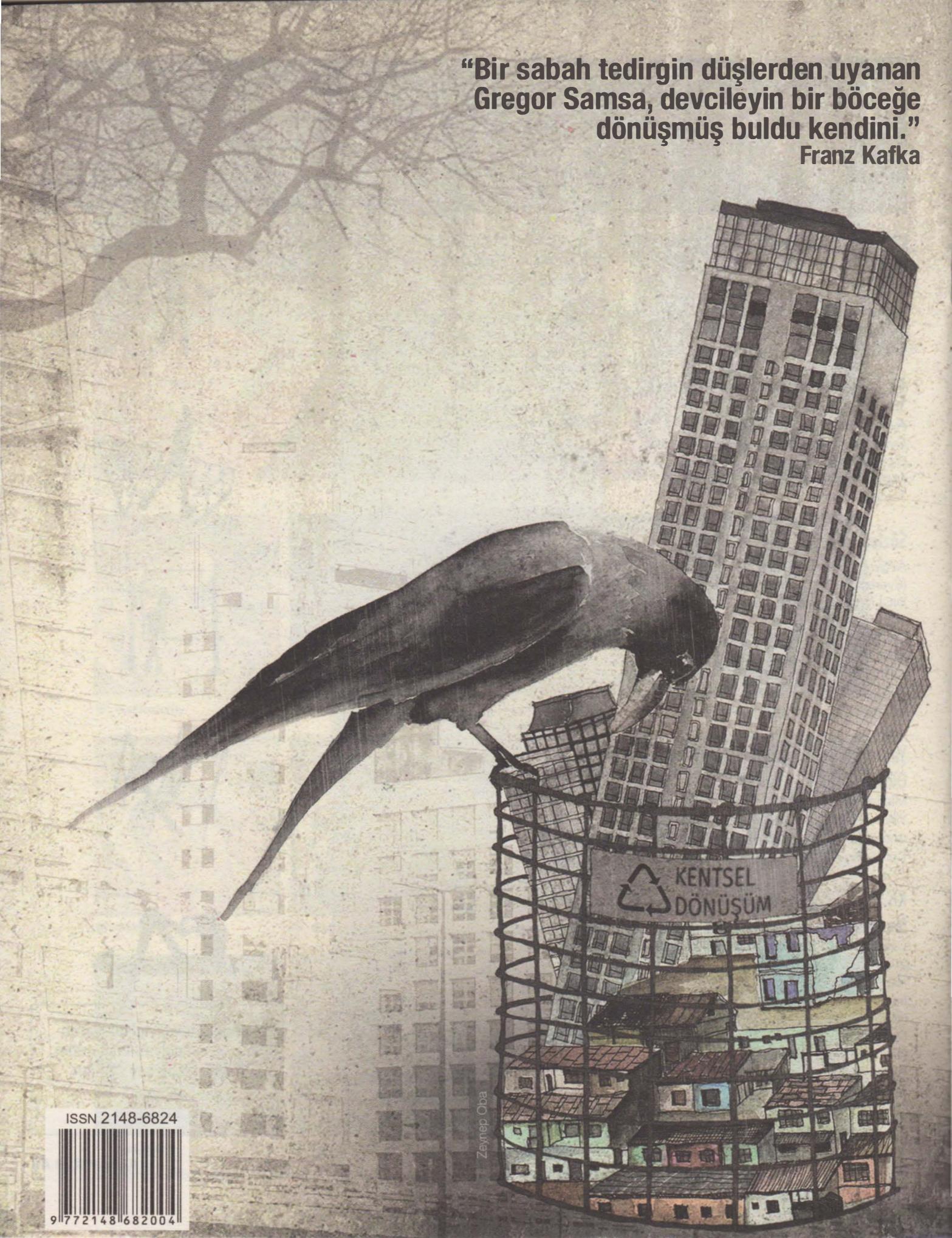
Bir sabah tedirgin düşlerden uyanan
Gregor Samsa, yatağında devasa
bir böceği dönüşmüş buldu
kendini. (Çev. Tolga Eraslan, Sis)

"Benim edebi ilgi alanlarım yok, ben edebiyattan ibaretim,
başka hiçbir şey değilim,
olamam."
Franz Kafka

**“Bir sabah tedirgin düşlerden uyanan
Gregor Samsa, devcileyen bir böceğe
dönüşmiş buldu kendini.”**

Franz Kafka

ISSN 2148-6824

9 772148 682004

Zeynep Oba